

У2

УТ4

ПАВЛО УСЕНКО

ПАВЛО УСЕНКО

*Твори
у двох
томах*

ПАВЛО УСЕНКО

*Том
другий*

**ВІРШІ
ПОЕМИ**

ВІСНИК

1956 — 1971

НА ТРИВОЖНИХ ДОРОГАХ...

На тривожних дорогах,
на безмежних шляхах
І ворожі облоги,
й дні і ночі в боях...
Наша юність сувора,
наша ніжна любов —
Де ті грозяні пори,
що згадалися знов?
Друзі літ незабутніх,
де ви, де ви, мої?
Все життя многотрудне,
все — походи, бої.
Може, зустрічі ждали —
ні, не буде, не жду,
Роки-копі промчали
по кленовім мосту.
По лункому настилу,
що дзвенить і гуде...
Гей, нового невтишена сила
по сліду романтичному йде
Із любов'ю, із трепетом ніжним
вся, як май, як весна,—
На порозі, мов вишенька-вишня,
у прийдешнього днях.
Наша юність сувора,
ніжна наша любов...
Давні грозяні пори
пригадалися знов.

1959

І ТИ ЗГАДАВ...

І ти згадав красу її —
Пориви юності своєї...
І рейок дзвін, і солов'ї,
І знов бої, і знов бої
Із станом білої Вандеї.

Мистецтва чистого шукать
Тоді тобі не довелося —
Революційних днів плакат
Вбрав і піт, і кров, і сльози,

І кликав мовою вогню
На смертні, відчайдушні битви.
Не ресторанных блюд меню,
Не хорів зладжених молитви,

Не спокій виточених брам
Над холодками супокою,
А меч і присуд ворогам
У безнастанному двобої!

І грозовитої пори
Зелені хвилі-блискавиці.
Такими йшли, такі були —
Вогні світилися в смаглих лицах...

І ти згадав красу її,
Подруги юності своєї,
І рейок дзвін, і солов'ї,
І знов бої, і знов бої
За світле небо над землею.

1960

ПЕРЕМОВИ ГРОМІВ...

Перемови громів.
 Переблиск блискавиць.
Гул ночей, гомін днів.
 Карі очі криниць.

Як любив я той край,
 як світив він мені
В солов'їний розмай,
 в темні ночі війни!

Й хоч якими були
 смертні дні і часи,
Та лунали з долин
 гровиць голоси.

Їх дніпровський розлив —
 мого серця печаль,
І той спів, той мотив,
 що десь линув у даль.

Віддалявсь, віддалявсь,
 йшов кудись, віддалявсь...
А я падав, вслухавсь...
 умирав, а вслухавсь...

...Коли б пісня твоя
 не жила в тих краях,
Не повірив би я
 і у спів солов'я.

Коли б слово твоє
 не звучало, як є,
То нащо ті й літа,
 що зозуля кує.

І ніколи б я з трав
 в тім краю не устав,
І ніколи б отам
 не сказали б уста:

Перемови громів.
 Перемблиск блискавиць.
Гул ночей, гомін днів.
 Карі очі криниць.

1960

В КРАЮ ЗОЛОТОМУ...

В краю золотому, в краю над Дніпром
Стоїть моя хата до сонця вікном.
І ластівка б'ється у шибку у ту,
Що любить вечірню зорю молоду.

Зорю, що звелася та й сяє вже вся,
І сяє, злотиться від неї роса.
З вікна того видно далекого дим,
І наче я знову іду молодим...

То марева встали, то степ аж підвівсь,
І я в невидиме кудись задививсь.
І серцем прямою і рвуся вперед —
А там моя пісня, а там моя й смерть.

— Не кидайсь, не рвися, мое сокола,—
Я чую, до мене хтось так промовля,—
Завузь свою стежку, істиш і ходу —
Не бачиш?.. Я бачу прокляту біду.

Я голосу мовлю тому:— Не страши —
Ти краще про вірність, про чесність кажи,
Ти краще на добре мене привітай,
На добре, на сміле в дорогу нарай.

І чую я голос:— Ну що ж, хлопче, йди!
А все ж було б краще біду обійти...

Нема її начеб і начеб не жде,
Та мовити мушу тобі я про те...
А що воно буде, а що воно там —
Скажу, не скажу я, дізнаєшся сам...

І чую я знову, вже пісня мені
Співає про дива несходжених днів,
І тчуться дороги в далекі світи,
І наче я знову іду молодим
Із хати тії, що до сонця вікном,
В краю золотому, в краю над Дніпром.

1958

Доба нам, друже, не дала
Ніяких преміальних,
Така вона тоді була,
Поезія загальна.

Тепер, бач, може, й легко нам
Знічев'я все огудить,
Віддять ті шпальти куріям,
На дослід в інститути.

Нехай, мовляв, під дремний спів
Погребний, двіркунячий
Складуть історію тих днів,
Буремних і гарячих.

Нехай напишуть, як і що
Було в тодішнім часі,
Який було сидить роцот
Над віршами без гасу.

І очі в темряву топить,
Й гасити шлунка болі,
Вперед іти, бороть і жить,
Майбутні дні співають, творить,
Учитися в партшколі,

Носить заряджений наган
На кулі саморобні,
Агітувати — смерть богам
І всяким преподобним.

З Надволжжя діток брать малих,
На хліб привозить скудний,
Та врятувать від смерті їх —
Путівку дать в майбутнє.

А потім, сівши на коня,
Помчать в степи на банду,
І не циганити щодня
Залюблено, трояндно.

Своє вбачаючи в віках
Співучим і розквітлим,
На непомерклих сторінках,
У вигравах палітри.

За все радіти і болить,
Що в сонці й на морозі,
Що в далину прийдешніх літ
Летіло паровозом.

1958

В ПІВДЕННИХ ПОЛИННИХ...

В південних полинних степах України
Любили ми з піснею мчать;
Нам зорі ввижались, квіти в долинах
І карії очі дівчат...

І нам увижались Комуни далекі,
Під сонцем Комуни степів...
І линув орлиний за хмарами клекіт,
Котився із вітром наш спів.

Стрічали нас кулі і шаблі стрічали,
Бандитського сполоху свист...
Та знали ми поклик — вперед тільки знали.—
Бо кожен із нас комуніст.

Гей, били щоразу рушниці по цілі —
Кадетського вершника в лоб!
До Чорного моря котилися білі —
Наховка, Сиваш, Перекоп!..

Дороги далекі, сухі і полинні,
І спека, як мороку чад...
У мальвах неначе горби і долини,
За мальвами — очі дівчат...

Хмарини безтінні, далекі хмарини,
Вітри, вітровії степів...
В південних полинних степах України
Котився наш зоряний спів.

1956

ЮНІСТЬ

Заспівана пісня в походах, в боях —
Несходжена юність хороша моя!

Любов і звитяга, в гаях солов'ї
І дні, як калина з росою, твої.

А небо, а небо...

Вітчизни блакить!
Дорога, як нитка, біжить і біжить...

Ось та, що на ворога нею ти йшов,
Ось та, що на ній перестріла любов,

Ось інша, підбита сухим батіжком,
Я нею спішив в осередок пішком...

А далі, а далі...

Повилась і та,
Що в серці од неї сама гіркота...

Лежить не одна, пролягла не одна,
То начеб стежина, то вся кам'яна.
І згадок без міри, конем ворожим
Вони вилітають крізь марева дим...
Як пісня, заспівана в перших боях,—
Несходжена юність хороша моя!

Дивлюся в долину — дорога веде.
Там хто між хлібами високими йде?..
Куди він, а хто він з своїм рюкзаком —

Геолог безвусий, юнак-агроном?..

Та зайве питання —

то юності крок.

Ось тільки перейдено перший місток,

З долини під гору, де тренет тополь...

Путівка при серці, що дав комсомол,

Що виписав ранку якогось райком —

«За діло, юначе, чи сам, чи з дружком...»

О, скільки їх звабних,

о, скільки крутих,

Тих перших до щастя бугристих доріг!

До шахт, до заводів — не злічено всіх!

До моря, й за гори, й за хмари в світи,

Ще й вище, між зорі —

О юносте, ти? —

Я заздрю й хвилююсь,

а мовлю: лети!

І чую — навколо все вторить:

щастя!

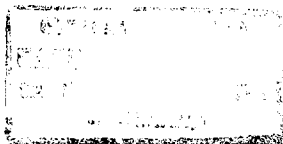
А небо, а небо — Вітчизни блакить!

Вдаль ниткою в'ється дорога, біжить...

То пісня, заспівана в перших боях —

Несходжена юність хороша моя.

1958

767512

Весно і юно,
Радісно так —
Серце Комуни
Б'ється у такт.
Молоді сила
Щастям цвіте —
Як ми любили
Юності день!
Як ми любили,
Як ми кохали,
Пісенько мила,
Як ми співали,
Нашу хорошу,
Ми тебе скрізь,
Сонячну, гожу,
Любу до сліз.
З нами і знайся,
Рідна, в труді,
Вічно співайся —
Йдуть молоді!
Серце Комуни
Б'ється у такт.
Весно і юно,
Радісно так.

1957

НАСЛУХАТИСЬ, НАБАЧИТИСЬ...

Наслухатись, набачитись
І сонцем засіять,
На день пісень настачити —
Яка це благодать.

З весни — по-солов'їному
Всю нічку гомоніть,
А з літа — в тополиному
У леготі шуміть.

Безсмертником та рутами
Під грозами рости.
І з трепетом набутого
У осінь увійти.

В труді палать й на холоді,
Горіти — не згорать
І все набуте молоді
Досповна передать.

Чи зорано, засіяно,
Як треба, на гаразд!
Буть дівчині замріяній
Порадником не раз.

І з серцем, повним радості,
У світ красу нести,
І з серцем, повним радості,
Мостить життя мости.

1956

На зламі літа і зими
Багаття осінь розпалила,
Гаї у полум'ї, а ми —
Куди лишень дівати силу!..
Ми комсомол, ми юнаки,
Нас кличе юність і роздоли.
Одні — за книги, за станки,
А другі — йдуть в широке поле
І, за чепіги взявшись, так
Кладуть в безмежжя свіжі ріллі...
І кожен, юнка і юнак,
Уже свою звіряють силу.
І кожен думкою стремить
Умись і знань в труді набути —
Дорога ж в світ яка лежить!..
І треба йти з надбанням в люди!
А осінь вогнищем пала,
Красою листопада...
І вся земля, уся земля —
Вогонь, жага, принада.

1956

РАНО-ПОРАНУ ЗОЗУЛЯ

Рано-порану зозуля
Принесла своє: ку-ку...
І згадалося минуле,
Пережите на віку.

І згадалося колишне,
Давнє, дальнє, молоде...
Чом таке все воно ніжнє,
І хороше, й золоте?

Проминуло. Гей, минуло!
Так минаються в путі
Усі лиха, болі й кулі...
І вже далі легше йти.

А що згадка нас навіда,—
Ми їй раді, згадці тій.

Наче пташки щебет з літа
Десь в дорозі степовій.

Пригадалося минуле,
Пережите на віку...
Рано-порану зозуля
З гаю, з лісу нам:
ку-ку!

1956

Під вогнем метелиць,
в білих снах снігів,
Шлях-доріжка стелиться
для моїх підків.

Цокотять по бруку,
шелестять в пісках.
Ще ж іти і луками,
ще й кресать в горах.

Видиться безмежжя —
вітер, даль, зима...
Та не скоро скрешуться —
зносу їм нема.

1957

Як завітнуть у квітні садочки,
Не надивишся ти на сади...
На ті віти, на милі листочки,
Що немов виривають з води.

Тільки вчора ще сні березневі,
А сьогодні і сонце, й розмай...
Тільки вчора: журавлики, де ви?..
А сьогодні — пташок водограй.

Розумію тебе, та не знаю,
Як сказати про щастя тобі,—
Тільки ж знаю, що нам до розмаю
Ще іти, ще іти та іти...

1956

НА ПЛОЩІ ПІСЛЯ КАРНАВАЛУ

Там, де молодість буяла,
Спить мовчання, ходить тиша —
Хори буйні карнавалу
Даль піснями не колишуть.
Де ти, де ти, що стрічав я
В білоруському уборі? —
Як співалися дівчата
У одним чудовім хорі!
Молодую молодому
Ні, не можна не уздріти,
Та і ще хоч би і тому,
Що одна у цілім світі!
Більш другої і не може
Отакої в світі бути,
Не тому, що всі несхожі,
Всі як є на світі люди,
А тому...

та що й казати —
Хтось хіба про те питає,
Що віддавна мусить знати?
А не зна ще, так узнає.
...Площі зціплене мовчання,
Не лунають дивні хори.
Де ти, та, що зустрів я
В білоруському уборі?

1956

ГОРЛИЦЯ ТУРКОЧЕ...

Горлиця туркоче,
Як було колись,
Щастя начеб точить —
Ми ж не напились.
Ні, не напились.

Тільки в серце тес
Згадкою взяли, —
Де ми тільки з нею
В світі не були!
Де ми не були!

Дні усі і ночі
З нею — в лет, у вись...
Горлиця туркоче,
Як було колись.
Справді, як колись.

1956.

Кладка, гребелька, місток.
Річенька вузенька.
Пада з вишеньки листок
Прямо на серденько.
Біла хмарка набіга,
Осінь йде лісами —
Десь хтось сонечка блага —
Ще побудь із нами.
За ті хмари не заходь,
Світ що заступають,
За ті темні, що з негод
Чорно виринають.
Ти з-під білої іди,
Що легка і серцю,—
Поливає нам сади
З срібного відерця.
Що на райдугах-вітрах
Мрією здається,
Наче хліб на рушниках
Гостеві несеться.
А з долини у вінку
Вийде й та, що ждється,
На калиновім містку
Серденьку всміхнеться.
І заграє все кругом,
Любо заспіває,
І піду я тим містком,
І куди — не знаю.

1956

Здрастуй, пташечко маленька,
Звідкіля ти, звідкіля?
Що хова твоє гніздечко —
Чи травиця, чи гілля?

Де ти, де ти намостила
Теплий захисток пташкам
І стулила теплі крила,
Сон замкнувши малюкам?

Не займу я твого щастя,
Діточок не сполошу,
Тільки пісеньку, як вдасться,
Я від тебе запишу.

У малому похідному,
У моїм записнику,
Хай знайому, хай відому,
Але милую таку!

Бо я чув, її співала
Ти на тому явірку,
Під яким колись стояла
Чорнобривка у вінку.

1956

ЖОВТОЦВІТ ОДЦВІВ...

Жовтоцвіт одцвів,
Вогник-мак згорів,
Ні тебе не чуть,
Ні твоїх листів.

Напиши, пришли
Ти хоч інколи,
Ізгадай в листі,
Як удвох були.

Як удвох були —
Наче й не жили...
А кругом, кругом
Нам квітки цвіли.

Вже й дощі ідуть,
А листів не чуть,
Мабуть, їм покручено
Шлях-дорогу, путь.

Може, заблудилися,
Вгору йти стомилися,
Та скажу, скажу я —
Те і снилося.

Що було — зцвіло,
Вітром обнесло,
Як гілля двом яблуням
Руки розвело.

Жовтоцвіт одцвів,
Вогник-мак згорів,
Ні тебе не чуть,
Ні твоїх листів.

1956

Жайворон, жайворон
Дзвонить, дзвенить.
Здалеку гайворон
Полям летить.

Вороне, вороне,
Згинь, промини.
Грай, жайворонку,
Сонцем дзвени!

1957

Гілочка черешні
В білому цвіту —
Де ж ви, мої прежні,
Чом не в цім саду?

Чом усі далеко,
Аж не знати й де —
Не несуть лелеки
З вирію вістей.

Далина в мовчанні,
В журі небовид...
Без надій чекання.
Без одвіту цвіт.

Всі хороші, прежні —
Й сліду не знайду,
Гілочка черешні
В білому цвіту.

1957

Солов'ї всю ніч співали,
дітям спати не давали —
колихали.

Солов'ї всю ніч співали,
юним спати не давали —
мало, мало...

Солов'ї всю ніч співали,
літнім спати не давали —
натомляли.

Натомляли, бо згадалось,
Як, бувало, колихали,
Як бувало — мало, мало...

Як бувало.

1957

НАПРОВЕСНІ

Ой не дзвени в дзвіночки, дзвоне —
Невидний жайворон вгорі,—
Послухай, там на оболоні
Чи журавлі, чи кобзарі
Перебирають струни лірні
І йдуть сюди, до нас ідуть,
Пісні захмарні і загірні
Весни і радостей несуть.
Послухай ту, що найсолодша
Струною срібною бринить —
Неначе грає, наче хоче
Собою всесвіт полонить.

Нащо спиняєш, чоловіче,
Весни співаннячко моє —
Все, що буя, лунає, кличе,—
То ж

я
і
є,
то ж
я
і
є...

1957

Недовипити росного —
Ні, не можна мені
Між березами й соснами,
В голубій далині.
Там, де дівчина з чарами,—
На сльозі, на росі,
З оченятами карими,
З цвітом малъв у косі.
Там, де листя осичини
В тиші вічно шумить,
І вона закосичена
Нерухома стоїть.
Одинока. Заждалася.
Я лечу.
Всіх питалася, все питалася —
Хто, де чув?

.
Між березами й соснами,
В голубій далині
Недовипити росного —
Ні, не можна мені.

1957

ЧЕРВНЕВІ ЗАМРІЯНІ ДАЛІ...

Червневі замріяні далі
і літньої ночі зірки...
Це ті, що з тобою збирали —
пригадаєш — човен хиткий?

В Орелі струмистій їх повно,
красноперів начеб, в'язів...
А скільки співалось любовних —
хіба ізгадаєш усі!

Ось та, що з-за лісу, — зірниця!
Ось та, найясніша — лови!
(Причина ж така прихилиться,
що, мабуть, уже й не присниться!)
О злам блискавичний брови!..

І, може, між тими зірками,
тремтливими в хвилях, як спів,
прослалось майбутнє вогнями...
То, певне, супутник над нами,
над щастям обох пролетів.

1957

ВСЯ ДОЛИНА ЗЕЛЕНАВА...

Вся долина зеленава
В квітах-зорях, в майських травах.
Вся долина аж медова —
Пив би й пив напій чудовий,
Що вітрець його ледь точить,
А серденько мовить — хочу.

Хочу, хочу — не нап'юся!
Каже хтось — не надивлюся!

Хтось співає, хтось шепоче...

Чи не серденько дівоче?

1956

Досвітнє, наспіване, ніжне
Я чую крізь вербну імлінь.
Ще вчора — засніжене, сніжне.
Сьогодні — безмежна синь,

Хороше всім, повесінне,
Далеке і близьке по край...
Розсіяним в землю насінням
На цвіт, на добро, на врожай.

1957

В парках майські вогні —
І гармоній розлив,
Там і сміх, і пісні,
Хорів зведених спів.

Обійду, обмину
Карусель звідала,
Бо згадав я одну,
Що вже тут не гуля.

Не танцює ні з ким,
В красній парі не йде,
І не знаю я де,
Чи сама, чи з другим?

1957

ПЕРЕДВЕЧІР'Я

Передвечір'я, передвечір'я...
Чи ти з зазір'я, чи ти з загір'я?
Ідеш до мене, мовиш до мене
І кличеш, кличеш в поле зелене.
А я хотів би в цей час блукати
На полонинах; не дорікати
Ні сам собі, ні серцю твоєму,
Все зайве кинуть з наших взаємин
У небуття, в давнє минуле,
Що непробудним дремом заснуло.

Залишмо світле собі, хороше,
Що наші груди сповняло гоже,
Що знало трепет і серця дрожі
Крізь зимні стужі, крізь запорозі,
Що поривало нас в світлі луки,
Мов дві тополі, мов дві голубки.

Тебе зустрівши, не дорікати —
Я хочу, серце, іти, співати,
З квітів волошок вінок сплітати...

Зовеш у сіни, кличеш до хати?

1956

ОЙ РУСАЯ КОСО...

Ой русая косо,
Ой бісове око,
Та ви ж мені рану
Затяли глибоку.

Та прямо у серце,
Та прямо у груди —
Горять, аж печуться,
І що тепер буде...

Не знаю, не знаю —
Та й знати не хочу,
Ходжу, проклинаю
Красу ту дівочу.

Ходжу, проклинаю,
Та й знову вертаю,
І знов її сліду
Шукаю, питаю...

А сліду й не видно,
Не чуть голосочка,
Ні в лісу, ні з поля,
Ні в гаю-садочка.

Ой русая косо,
Ой бісове око,
Горять мої рани
Гарячі, глибокі.

1956

Десь далеко з-за діброви
лине «кру!»,
Десь там з сонцем перемога
серця струн.
За хмариною хмарина
в вишині,
Пропливають лебедині
сон-пісні.
Ви про що, про віщо, друзі,
журу-гру,
В завороженому лузі —
«кру!».
...Летимо за сині хвилі
в дальній край,
Несемо на білих крилах
згадку-май.
Несемо на білих крилах
за моря,
Не розгубим все, що миле,
на вітрах.
Не упустимо у море,
в глибину —
Пронесем через простори
й чужину.
Щоб нас спомин, серцю милий,
вічно брав,
Щоб додому наші крила
поривав...
Де тумани даль колише —
небокряй,

Хай нам серце наше тішить
згадка-май.
За хмариною хмарина
в вишині.
Замовкають лебедині
сон-пісні.
І востаннє з-за діброви
тане «кру!».
Десь осіння перемова
сидіх струн.

1956

Так воно мається,
 так воно є —
Милі кохаються,
 хтось не дає.

Ось би побралися,
 ось би взялись —
На ж тобі, сталося,—
 вже й розійшлись.

Серце торкнулося
 серця тії,
І колихнулися
 в маї гаї...

Треба ж осичині
 шум було знять,
Серденька дівчини —
 чуєш — питать.

Шелест небажаний
 пташку спурхнув.
Хто з нас ображений
 в гай не вернув?

Ліс заворожений
 досі шумить,
Стежка несходжена
 в'ється, біжить.

1956

Віє вітер, віє,
віє, низовіє.
Милий не цілує,
мабуть, не уміє.

А коли зуміє
він поцілувати,
Стану ж я немовби
тікати до хати.

Любить, пригортає,
накидає оком...
Згодна цілуватись,
либонь, ненароком.

1956

Ожини, ліщини
в пеленоньку брати
Послала під вечір
дочку своєю мати.

— Іди у ліс, доню,
гляди, не барися,
Усяко буває
у темному лісі.

Звірина там різна
та й різнії люди,
Не гайся допізна,
чекати я буду.

Ожину, ліщину
в лісок набирати
Пішла та дівонька —
хвилюється мати.

Уже й звечоріло,
і смеркло надворі,
Вгорі зазоріли
на поливі зорі...

А доні не чути,
а доні немає,—
Чому ж забарилась,
причина якая?

Та ось недалечко,
з-за гаю-лісочка,
Вже чується пісня
на два голосочки.

— Чи я ж тебе, доню,
гулять посилала?
Чи я ж не казала,
щоб рано вертала?

— Ой мамо, ожина
в гаю переспіла,
А ти ж мені брати
в пелінку веліла.

Корила матуся
докорами дочку —
Убрала в ожину
дочка пеленочку.

Коло берізки я і ти.
Здається, без мети.
Прийшли. Навідали ми знов —
Чи не любов, чи не любов?..

Чи не вона знайшла сліди
І привела обох сюди?
Чи не вона обом нам тут
Влаштує допити і суд?..

Не винен я, скажу тобі,
Всім поклянуся при вербі,
І хай те чує ліс кругом,
Що не хотів я сам цього,

Сюди боявся я іти,
Бо знав, що будеш тут і ти...
І я кружляв, кружляв, кружляв...
Аж доки під берізку став.

Таке щось випало й тобі —
Оця берізка на горбі...
Прийшли до неї, бачиш, знов
Чи не любов, чи не любов?..

1956

Не співай печальної:
Й так на серці тінь,
Десь з дороги дальньої
Поспішає він.

До руля схиляється,
Пісеньку співа.
Хто з нас помиляється —
Бідна голова.

Стало, певне, модою, —
Пісенька не та, —
То кудись прямує він,
То сюди зверта.

Вже в колісці купленій
Сина колишу,
А чи вірно любить він,
Того й не скажу.

1956

Мов спинила подих.
До грудей рука.
...Десь в дорогу потяг,
Вийшовши, гука.

Станція розлуки.
Станція надій.
Квіти. Віадуки.
Неба зоревій.

Простягає руки.
Мій.

1956

Снились мені,— мовить дівчина,— сні:
Танцювала я коло-веснянку
Напровесні золотої весни,
На світанках срібного ранку.

Снились мені,— мовить дівчина,— сні:
Вже неначерб гарячого літа
Обпікають мене віти саду рясні
І я мати немов многодітна.

Снились мені,— мовить дівчина,— сні:
Я щаслива усім, я багата,
Хоч тумани, й дощі, і вітри восени,
Та онуків — аж ломиться хата.

Снились мені,— мовить дівчина,— сні:
І зима, і сніги, і морози...
Та круг мене хороші, хороші сини,
З отакими не страшно й у грози.

Б'ють у такт барабани, оркестри гримлять,
Йде, кружля лебединеє коло —
Юні подруги в мріях, у танцях летять...
Та щаслива стелися ж їм, доле!

1956

Під горою крем'яною
зелеп гай;
В'ється стежечка тудою —
не питай.

Скільки там перестраждало
серце те,
Що любило, що кохало —
й досі жде.

Скільки там перетомилось
в ніч воно,
Кажуть, так ще не любилося
ні одно.

А яка ж тому розрада?
Тільки «ох!» —
Ні в садочку, ні у хаті
не удвох.

А яка ж тому причина?
Не питай.
В смутках дівчина-рибчина —
не питай.

Не сказали лози досі,
ні верба...
Пронумить колись під осінь
клен хіба.

1956

Скільки оком, брате, глянеш,
то й Верховина,
Та яка ж зелена, мила
серденьку вона.

З гір потоки плинуть, рвуться,
струмені бринять,
Тихим леготом смереки
по скелях шумлять.

Ой смереко, смеречино,
дівчино моя,
Будем слухати з тобою
в парі солов'я.

Всі рулади переллемо
в серденька свої,
Все життя вчуватись будуть
тоті солов'ї.

Може, ми і розійдемось —
всякому бувають, —
Верховинський соловейко ж
нас буде еднать.

1956

Відпочили мої очі
На чудових ваших строях —
До темнесенької ночі
Я дивився.

«Го-я, го-я...» —

Повторяли ніжні хори,
Колискову колихали,
Доки в небі темні гори
Своїх скель не заховали.

Запалив хтось зірку-люльку —
Над Покуттям даленіла...
Про гуцулку, про гуцулку
Пісня з серцем говорила.

Все поволі затихало,
Ночі мороком вгорнулось,
Тільки линуло, зринало —
«Го-я, го-я...» —
довго чулось.

1956

ДІБРОВА

Ой діброво — темний гаю!

Т. Шевченко

Скільки ти перетаїла
 пісеньок в своїм шептанні,
Скільки ти перетруїла
 серць в гарячому коханні.
Ой діброво — темний гаю,
 чи шумиш ти, чи в мовчанні,
Де б не був, тебе згадаю,
 особливо ж на світанні.
Ми розстались в ті хвилини,
 не стрічаючи нікого,
Тільки тихо сосон тіні
 проводжали нас в дорогу.
Тільки срібні нам ялиці
 «До побачення» казали...
В світлих ранках білолиця
 сном розтанула... не стало.
Стріти ж більш не довелося,
 не збулося більш побачень —
За весною літо, осінь...
 Все навмисне йшлося начеб...
Проминуло, пролетіло
 літ багато, літ багато...
Скільки чорних бур шуміло,
 блискавиць знялось крилатих!
І ось знову я в діброві,
 сосон легіт милий знову,
Ось і знову чую мову,
 тиху мову ялинкову.

Щось і берест мені каже,
щось і дуб мені шепоче —
Все про зустріч начеб нашу
того літа, тії ночі...
Чи привиділось, приснилось —
білі тіні дві майнули...
Тихо віти нахилились,
ще тихіше колихнулись.
То одна моя — тодішня,
друга — то її колишня;
Може, згадка й маловтішна,
та розквітла ж, мов та вишня.
Ой діброво — темний гаю,
чи шумиш ти, чи в мовчанні,
Де б не був, тебе згадаю,
особливо ж на світанні.

1956

Конвалії орільські —
Любесенькі разки
Мої,
 не раз — о, скільки! —
Про вас думки-думки...
Дивлюсь і зараз — мрія —
Ви не реальний цвіт,
Ви пісня про Марію,
Ви згадка давніх літ,
Ви спалене писання,
Що раз приснилось сном
На полум'ї кохання
Колись давно, давно.
Конвалії орільські —
Цвіт марень і надій, —
Я бачив ваші слізки,
Пригадую, тоді...

Ви, мабуть, вже ніколи,
Такі мої, до болю,
Не з'явитесь в житті.

1957

Пада цвіт, пада цвіт.
Синій день.
Через марева літ,
Через юність пісень,

Через гори, кряжі
Невідомі, чужі
Напиши, напиши,
Де ти є.

Напиши, напиши.
Даль, гаї...
Я ж адресу лишив
Десь у серці твоїм?

1956

Пелюсточки-вії,
Світло оченят...
Небо зоревіє,
Вечоріє сад.
Не кажи, не мови
Анічого ти,
Будемо без слова,
Без думок іти.
Бачиться вечірня
Перед нами даль,
Зіронька ізірне —
Зіронька-кришталь.
Греблю ми перейдем
І в жита, в жита...
Аж отут, де грейдер,
Ти про все питай:
І чому так довго
У дорозі був,
І чому цю стежку
У свій край забув,
І чому барився —
Все, усе питай...
Тільки чом спинився,
В очі задивився,
Люба, не питай.

1956

Жолобок листка зелений,
Що ти пив, скажи?
Вітру-хмелю тільки жменю —
Бач, і закруживсь.

Жолобок листка прив'ялий,
Що ти пив, скажи?
З хмарки крапелька упала —
Бач, і закруживсь.

Жолобок листка прижовклий,
Ще що пив, скажи?
Ковшик меду прямо з леду,
Аж беруть ножі!..

То ти ж, бачу, знаєш чарку —
Всмак тобі пиття.
Осінь шле повістку-хмарку...
Виц'єм за життя!

1956

Що ж ти наробила,
моя юна сило,
Три дуби схилила —
три квітки злюбила:

Одну нагідкову —
зорю задніпрову,
Неписану другу —
з досвітнього лугу,
А третьою квітку —
з край-лісу лелітку.

З одною — ні згадки,
з другою — мов братки,
А з третьою в муці,
в проклятій розлуці.

І на ж тобі, сило,
тебе ізвалило!..
Навіщо ж ти, серце,
отак полюбило?

1956

КЛЕНИ ОСІНЬ УКВІТЧАЛИ..

Клени осінь уквітчали
В лазуровій млі.
Десь далеко зачали
Гуси, журавлі.

Відлітають, відлітають,
Тоне, тоне путь...
Синім цвітом додвітають
Квіти у степу.

Синім цвітом додвітають,
Допивають даль...
Думи линуть і вертають,
І за чимось жаль.

За літами, серце каже,
Вічно буде сум,
Навіть сонце не розваже
Цих зажурних дум.

За літами, за літами...
Тужать журавлі.
...І сліди їх в сонці тануть,
В синій тануть млі.

1956

НАД ОЧІПОМ *

Не одна мені казка казалась
У дитинстві далекім моїм,
Не одна мені пісня співалась
Над дрімливим потоком твоїм.
Скільки слухав і скільки їх знаю,
Хоч давно те було, не забув!
Навіть — ні, не забув — пам'ятаю,
В чому котик зодягнений був,
Як виходив на скрипоньку грати
Над горою лисиці в яру,
Щоб мистецтвом своїм зчарувати
Ще нехитру її дітвору,
Викликаючи в коло на танці...
Ой же грав! Ой же грав кіт-воркіт!
Щось музики того не чувати,
Ані бубна, ні рель коло хати...
Тільки згадка ще лине з тих літ.
Може, згадки тієї й не треба,
Тільки ж ні, я мистецтво люблю, —
Хіба ж так гопака коло греблі
Витинали у нас на валу,
Де й мій прадід колись на цимбали
По вечірньому часі гримів,
І, бувало, він грою, бувало,
Зупиняв на льоту кажанів.
Повисали в повітрі на крилах,
А лади, нестомимі лади

* Очіп — очеретяна річечка-потічок, яка очіпає морідне село Заочіпське. І Очіп, і Заочіпське потрапили в зону великого водоймища Дніпродзержинської ГЕС. (Тут і далі — примітки автора).

Говорили своє, говорили,
Витинали таке, хоч куди!..
Пересох Очіпок, тільки греблю
Розтинають вантажні щодня
Та петрів батіжок свої стебла
Виставляє в синеньких вогнях.
Навіть пил, що аж горнуть машини,
Потушити зірок тих не міг;
Чи тому, що такі вони сині
І між них оцей плях мій проліг;
Чи тому, що такі вони рідні,
Як і ці молоді берестки,
Що скучав я за ними у Відні
В ті походні воєнні роки...
Та хіба ото все пригадаєш,
Де й коли і за ким ти скучав,—
Все, що змалечку, кажуть, пізнаєш,
Не потухне ніколи в очах.

Очіп, Очіп, очеретяна річко,
Вже й вода пересохла в тобі,
Й де покласти, клопочеться птичка,
Три яєчка свої голубі.
Очіп, Очіп, Заочіпське тихе...
За валами старими село,
Ти було мені — згадка, утіха,
Все життя незабутнім було.
Попрощаюсь я скоро з тобою —
Зашумує горішня вода,
Іншого іншою, певне, красою
Звабить даль молода, молода...
А мене невгомінна моторка
Над колишнім байдуже промчить
(Батько тут, насмалившись махорки,
Мене трави косити учив).
Над колишнім, над давнім, де мати

Нас, синів, проводжала в світи,
Звідкіля ми ішли у солдати,
В комсомол, на наради, в актив...
Над колишнім...

Не сердься, Сьогодні,
Що я згадую те, що було,
Що було трудовим, благородним,
Наділяло нас всім, чим змогло.
До краси, до любові привчало,
Змалку, з давніх-давен до труда
(Може, саме тому оце й сталось —
Розіллється тут морем вода).
А ще мріями нас багатило —
Ось і здійснились мрії оті,
Що й з п'ятьми нам зоріли, світили
І все ближчими слались в путі.
Ми до цього дійшли не легенько,
Легковажити нам не дано,
Наших сіл цих хатини низенькі
Попивали криваве вино.
Над легендами встануть легенди
В електричному гулі Дніпра
(Скільки вічної слави імен тих,
Осіявши граніт монументів,
Осявали мій зоряний край!).
...Хай моторка гуркоче байдуже,
Але я не байдужий отут,
Де міняється рідне окружжя,
В ранках інші сіяння пливуть.
Їх посріблені зорями крила
Мають в небі, в душі, у воді,
Устає первозданного сила,
Безгранична в красі, у труді.

Очіп, Очіп, очеретяна річко,
Ось і ти, як і я тут, без меж,

Вже не та, що була невеличка,
Ти новому усе віддаєш...
Не одна мені пісня співалась
Над дрімливим потоком твоїм,
Не одна мені казка казалась
У дитинстві далекім моїм.

1956

ХМАРКУ СОНЦЕ ЗЛОТИЛО...

Хмарку сонце золотило,
Хмарка начеб у вогні...
І світилася, й горіла,
І казала щось мені.
Тільки, мабуть, я в ту пору
Неуважним децю був —
Подивився, глянув вгору,
Та потому і забув.
І своїм турботам волю,
Як в житті буває, дав —
То мовчав, то кликав долю,
То за чимось сумував.
А в цю мить таке творилось
В піднебесній даліні...
Хмарку сонце золотило,
Хмарка в полум'ї, в огні,
І світилася, й горіла,
І казала щось мені.

1957

ДИТИНСТВА ДАЛЬ...

Все, що зв'язане з тобою,
У далекі лети кличе,
І пахтить мені весною
Свіжий вітер у обличчя.
Давній спомин, давні мрії,
Наче співи колискові,
І разочки конвалії,
Й пелюсточки барвінкові.
Від колиски і до школи
Синє небо Подніпров'я.
— Гайда, хлопці, гайда в поле
По травицю та здоров'я!..—
І йдемо ми з лантушками
Для корови по травицю,
А по полю та над нами
Усе птиці та все птиці...
Ті щебечуть, ті кигичуть,
А ті піють що є сили,
Й наче кличуть, кличуть, кличуть:
— Гайда, хлопці! Гайда, милі!—
І ми далі з лантушками,
Не спиняючись, пугаєм,
Та вже в битвах з ховрашками
За майбутні урожаї.
За суспільне бийсь шалено!—
І йдемо в ладу єдинства
То у синє, то в зелене...
Отаке моє дитинство.

Все, що зв'язане з тобою,
У далекі лети кличе,
І пахтить мені весною
Свіжий вітер у обличчя.

1957

Ну, тащися, сивка,
Пашней, десятинкой!
Выбелим железо
О сырую землю...

А. Кольцов

Ні кобилки-сивки,
ні плужка —
В сто гектарів нивка,
та яка!
Комбайнери ладні
тут оце пройшли,
Гей, на що і здатні —
нивку як змели!
І другу, на триста,
викосили нивку,
Подивись, як чисто —
ні тобі загривка...
Ні тобі загривка,
долі ні зерняти,
Начебто долівку
виметено в хаті.
Все, що колосилось,
до купи зложилось,
Всё, що уродило,
та то ж справді сила!
А тепер залізо
станем бідувати —
Чорні пари пізні
день-два піднімати.
Коні наші, коні,
коні — як вогоні!

Є де розігнатись:
лан — широкі гони.
Ні кобилки-сивки,
ні плужка —
В сто гектарів нивка,
та яка!

1956

ВІДПОВІДЬ НА ЛИСТА

Т. С. Саржану

Давній друже, любий друже,
Ой, таке ти пригадав!..
Що не можу быть байдужим
Ні до сонця, ні до трав.
До отих верхньодніпровських,
Що несла їх нам весна,
Що в дібровах августовських
Все гуло, співало нам.
Що не тільки у неділю
Чи у свята там які —
Повсякдень нам пахло зіллям
І цвіло, як сто вінків.
А коли вже в рік чудесний
Розцвілось ще й знамено,
Прямо з серць людських, із весен —
О, як звало нас воно!..
Й нас покликало з тобою,
Хоч малі ми ще були —
Йшли батьки, брати до бою,
Ми патрони їм несли.
Революції знамена,
Хто б їх міг коли забути!
І у тебе, і у мене
Все життя вони цвітуть.
Отим цвітом, що палає,
Пориває до звитяг,
Отим красним, що вбирає
Кращі пориви життя.

Давній друже, любий друже,
Ой, таке ти пригадав,
Що не можу бути байдужим
Ні до сонця, ні до трав.

1957

ПРОСОЛЕНА СПЕКА СИВАШУ...

Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів,
Любив я романтику вашу,
Мов думи кобзарської спів.

...Вітри килиїмські, могили,
Червоного маку метіль,
Вовки-сіроманці над тілом,
Розпряжені мажі і сіль...

Колиска неповної долі,
Суворих вояцьких утіх
Про те, як на Дикому полі
Чужинця козак переміг.

Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів...
Що бачиш?
Чумак варить кашу,
Ординець те бачить з-під брів.

Козацьке біле тіло
На травах склювали орли...
Своє відслужили могили,
Своє прогули ковили.

Десь чайка невидна кигиче —
Хранителька тайни степів —
Про січі кривавії Січі
За даллю віків і вогнів.

За даллю, за даллю мов плине
По небі гроза в блискавках
Уламок лише України,
Колись отакої в віках.

Не раз мені мати співала
Батрацькую пісню свою,
Що нею, бувало, втішала
В строках сіромашну сім'ю.

Що з нею плекалась надія,
Мов хліба у сидорі * шмат...

.
Та вже піднімалась Росія,
В червоне вдягавсь Петроград.

Просолена спека Сивашу...
Немеркнучі Жовтня вогні...
За владу Радянську, за нашу —
О подвигів радісні дні!

І запах сухого патрона,
Легенда і пісня для всіх
Про те, як востаннє барона
Червоний багнет переміг.

Та, певне, віками такої
Романтики степ ще не мав —
Каховського моря водою
І виблиском хвилі крутої
Він наші серця чарував.

* Сидір — батрацька торбина з харчами.

І губиться в далях міражу,
Зникає минушини спів...
Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів.

1956

ДОРОГОЮ В СТЕПУ

Когда волнуется желтеющая нива...

М. Лермонтов

Ось вона, переджнивная нива,
Обважнілая в тілі своїм —
На порі вся, відчутно щаслива,—
Хто не бачив такою її!

Повнозерна тече, повнохвила,
І ні краю нема, ні кінця,
Не убогая, ні, не похила,
Ой же милая серденьку, мила.
Ще й як сонце щаслива з лиця!

І не дай же, природо, тієї
Злої хмари, що грозами б'є,
Що живе тільки злістю своєю,
Що несе тільки лихо своє.

Що на те лиш одроду придатна,
Щоб лишати печаль по собі
Та кохатися в війнах нещадних,
Все троцити сокирами бід.

Ні, не дай ти, природо, тієї
Злої хмари, що грозами б'є,
Що живе тільки злістю своєю,
Що несе тільки лихо своє.

Ось вона, переджнивная нива,
Обважнілая в тілі своїм,

На порі вся, відчутно щаслива, —
Хто такою не бачив її!

То все далі України моєї,
Друже близький, далекий, — дивись!
Скільки неба, то все і для неї,
Скільки сонця — бери, золотись!

1957

Це буде високо й далеко
Від матіоли, від землі.
Який там буде весен клекіт,
Чи йтимуть в кроквах журавлі?
Які там будуть зміни року —
Весна, чи осінь, чи зима?
Коли б поглянути хоч оком,
Який там сніг, який туман...
Які закони, дні незвичні
На мене злинуть з небуття,
Куди я здам свої ліричні,
Свої гарячі почуття?
І з чим прощатись доведеться
За неоземлених умов,
Коли пульсує в токах серця
Занесена людська кров?
...Напевне, все, як є, до краю
Не так там буде і не те,
І навіть вишенька, я знаю,
Чи схоже щось не процвіте.
Але в одне я вірю твердо,
Живе свідомість ця в мені,
Що сни там сниться будуть вперто
Лише тутешні, лиш земні.
Тяжіння сили не поборе
Закон Галактик, ні того,
Чим зарядив у дні суворі
Людські серця земний вогонь.

1958

Я З ЗЕМЛЕЮ НЕ РОЗСТАНУСЬ...

Я з землею не розстанусь —
Ні і ні, в усіх віках,
Чим не буду, чим не стану —
В росах буду, у хмарках,
В дужім молоті з заліза,
В древнім дубі, в долині,
Із ґрунтів ітиму, знизу,
Не розстанусь з нею, ні.

Я з землею не розстанусь —
Чим же був би я тоді?
Ні сніжком би я не станув,
Не шепнув би я устами
І словечка молодій...
Не згорів би в жовтні листом,
Не прогував би на зорі
І луною в кременистій
Не відбився б я горі.

Я з землею не розстанусь —
Скільки сил я в ній пізнав!
Скільки сяєв первозданних,
Скільки шумів, скільки трав!..
Скільки рухів потаємних,
Серцем збурених хвилин,
Скільки світлих, скільки темних
Діамантів і перлин.

Я з землею не розстанусь —
В хвильнім просторі вона
То імлиста на світанні,

То під сонцем чарівна,
Вся і в лихах, і в стражданнях,
В грозах збурена до мет,
А ті ж грози-поривання —
Крил моїх то лет вперед.

Я з землею не розстанусь —
Ні і ні, в усіх віках,
Чим не буду, чим не стану,
Навіть хай в ніщо розтану
На весняних бугорках
Чи на цеглі димаревій —
Й те солодке мені,
Мов світанків сні рожеві,—
Не розстанусь з нею, ні!

1956

Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ

(На відкритті
пам'ятника в м. Яготині)

У громаді, серед люду,
Ти із нами, наш Тарасе;
Був ти й будеш, був і будеш,
Людству вічная окраса.

Подивись на наше коло,
Даль оглянь кругом очима —
Скільки щастя, скільки поля...
А яка-бо красна доля!
Всі стежини несходимі —

Яготин і Переяслав —
Тут ходили твої ноги,
Де, бувало, й сонце гасло,
І губилися дороги.

Де ні світку, ні просвітку —
Струни горя кобзареві,
Що спрядались в тонку нитку
Та на латку бідареві,

З-під якої й серце рвалось
Зерном, зерном з-під каміння...
Тільки ж нива засівалась
Не насінням — голосінням.

Ні, не сльози Катерини,
Чайки туга над полями.
Лет угору крил орлиних —

Наші сестри-героїні
Славні мужніми ділами.

Гей, ланів широкополых
Співи котяться машинні,
За машинами тополі
Наче птиці в далях синіх.

У розкутого титана
Все, що єсть,— на повні груди!
Чи до плуга, чи на пана,
Чи під сонце — дужим стане!
Все у змозі, все він будить.

Де оте лукаве горе,
Що косою нас косило?
Звівсь народ, живе і творить —
І безмежна його сила.

Далина йому космічна
І здолима, і підвласна —
Ера йде комуністична,
Зореясна, непогасна.

Люди-браття, хай достатки,
Й доля, й щастя линуть світом!
Батьку, чуєш, чуєш, батьку,
України мовлять діти!

ЗЕМЛЕ МОЯ...

«Земле, моя всеплодючая мати...» —
З малих я літ запам'ятав слова,
І той, хто зміг їм силу владну дати,
Уже не стихнув, ні — в душі співав.
І бачив я снігами гори вкриті,
Мов змахи велетенських крил,
Що летом помислу здіймалися над світом,
Ввійшовши в землю коренем безмежних сил.
І вірив я у силу ту могутчу,
Що хоч не здвинута іще лежала скрізь,
Та вже луни подзвіння билось в кручу
І з кратерів огонь своє палання ніс.
То Прометей узяв вогонь розкутий —
Красу Землі, не злічену в дарах,
Злеліяну трудом та силою набуту
І бориславського й донбаського пролетаря.
І він, творець скарбів всевладний,
Лупав скалу, натуживсь не дарма,
Бо силам, з'єднаним в потугах братніх,
Немає меж і перепон нема.
О, глянь тепер очима ясновидця
На даль степів, діброви і гаї...
В яких дарах Україна колоситься,
І скільки сил буя з глибин її.
Яка шумить дорідна нива росна,
Й Дніпро в дивах яких ген постає,
Палає Шебелинка газоносна,
І нафта миргородська б'є.
...Як серцю крил до сонця не здійняти,
Поета беручи наснажені пісні:

«Земле, моя всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині...
Дай і мені!»

1956

МОТИВИ ДРУЖБИ І ТРУДА...

Мотиви дружби і труда,
Мотиви вірності і сонця...
Ти будеш, вічно молода,
Нести на прапорі вогонь цей.

Ти будеш, вічно чарівна,
Собою землю чарувати
І сонцем ти ясного дня
Серця всім юним поривати.

А хто в літах заваженів
І підупав в літах ходою,
І той, почувши юних спів,
Пошкандибає за тобою.

Іди, іди, не зупиняй
Ходи чарівної свосі,
І сил бери, і добра дбай,
З глибин вогонь видобувай,
Правуй водою і землею.

Лети в міжзоряні світі,
Клади дороги на планети,
Прямуй до сонця, до мети...
За ліри, здружені поети!

Ударте в струни, та отак,
Щоб аж світами прозвеніло
І щоб відлунилось в світах
Для всіх піснями наше діло.

Щоб наша сила молода
Кресала зоряно вогонь цей —
Мотиви дружби і труда,
Мотиви вірності і сонця.

1957

ЩО Ж, МІЙ ДРУЖЕ...

Що ж, мій друже, друже мій,
Ми зустрілись в буревій.
Чули ми солдата крик,
Блискіт шабель, мов потік,
Вдари грому і гармат...
Йшли ми — жить або вмирать!
Нам не солодко було,
Але ж любо нам жилось,
Бо нас дух за правду вів,
Нам дорогу променив,
Вів за правду — цілий світ
Встали ми перетворить!
Голод? Він нас не лякав!
Холод? Він од нас тікав!
Де з'являлись, — з сонцем ми,
Сонця лицарі самі!
Ждали нас, як ждеться день,
І співали нам пісень
Від Аляски до Балкан...
Йшов, шумів за океан
Наш червоний правди стяг,
Славен в Партії руках,
Кликав гноблених до нас.
Друже мій, величний час!

1956

Спрага — невгасимого попиту,
Чари — непроникнених див —
Буде май твого стиглого розквіту,
Буде серпень дозрілих плодів.
Буде осінь зів'ялого листу,
Похоронних процесій кортеж —
Та в затиснутім одягом змісті
Ти дозріння вікам збережеш.
Так в горіховій тій шкаралущі —
Корінь, проріст, цвітіння і лист,
Шум лісів і гаїв всемогутчих,
Перетворень накреслених зміст...
О натхнення живе лаборанта,
Світової ракети політ...
О дванадцятій гомін курантів,
Усього живодайного двіт.
Хай же кожна цілюща частинка,
Кожен атом життя і буття
Буде в образі світлому жінки,
В чарівному стремлінні життя,
В голубому морським колиханні
Хвилі тої, що човен несе,
У жагучім, солодкім пізнанні,
В пориваннях над все, над усе...
І в любові, в любові, в любові,
У жагучій такій — за вогонь!
Що приносять вітри задніпрові
У херсонських степів оболонь.

І в творінні прекраснім і дужім,
Що вінчається мудрістю літ,
Що встає світлосяйним окружжям
Й перед нами розвиднює світ.

1957

СЕСТРИ

Ще землю трусять землетруси,
Ще десь там кратери димлять,
Ще мовить матері: «Боюся» —
Мале дитя, ідучи спать.
Іще і нам з тобою, сестро,
Не із усіх кутків добро,
Буває гра й сумних оркестрів
(Печаллю згуки б'ють до скронь).
Усе буває, не минає...
Але ж буває і таке,
Що все в тобі цвіте, співає,
Аж зупиний, бо пориває —
Зовуче, світле і легке.
То сила та, життя стосила,
Що нею сповнені украй
Вогню й напруги наші крила
З метою вищою — долай!
Ми летимо, і хто зупинить?
Гроза чи тьма? Крило пружке!
Люби ту даль у вічних змінах,
Життя пісенне й гомінке.
Життя, трудами оповите
І нами викуте з труда;
Люби і знай, отак і жити —
Це вічна істина й свята.

**ВІН З НАМИ
ЙШОВ...**

Він з нами йшов,
Він з нами був —
Його любов
Хто з нас забув?
Він з нами йде
До сяйних мет,
Він нас веде
Лише вперед.
Його ім'я —
Наш прапор-цвіт
І даль ясна —
Великий світ!
І все, що в нас,
І все, що єсть —
Братерства час,
Свобода й честь,
І битов шал,
І миру день,
І битий шлях
Життя й пісень...
Все з ним, із ним —
З чолом ясним,
Під стягом сяйним
Ленінським.
Все з ним, із ним —
Ладом стальним —
Крізь бурі й дим
Із Леніним!

Його ім'я —
Наш прапор-цвіт,
І даль ясна —
Великий світ.

1956

ВЕСНОТРАВНЕВЕ

Даль далека світло-синя,
Квітки сон вогонь в маю,
Перша прозелень весіння
У березовім гаю.

Перша ластівка у небі
Хмар торкнулася крилом;
Вітерець приносить з степу
Гомін трактора з димком.

Весна-кряля подніпровська
Чарівницею пройшлась —
Гідростанція Каховська
Чи веселка зайнялась?..

Вся Вітчизна наша мила
Раннім-рано у цвіту,
Моя доня посадила
Вперше вишню молоду.

Спів братерства дзвоном лине
По травневому мосту —
Пісня-мова України
Веде нитку золоту.

Даль далека, темно-синя...
З серця ось і я свою
Першу пісеньку весінню
Першомаяу віддаю.

1957

СИНОВІ

...А тоді всього не вхопиш,
Мати час для всього треба —
Все, що похапцем ізробиш,
Йде у брак, у непотребу.
Ти напругу сил розміряй
І за планом йди до ладу,
Щоб до діла все й уміло
З-під руки ішло в громаду.
Буде з того користь добра,
Всяк заглядиться на тебе —
Сила та не є хоробра,
Що стрибає аж до неба.
Будь ти мудрим і в малому,
У такому — начеб жменька,
Але змістом золотому,
Що, як глянеш — серце тенька.
Може, й нудно цеє слухать —
А ти слухай, слухай, сину,
Хай твої збирають вуха
Знань і досвіду перлини.
Хай того й маленькі краплі,
Та золотять змалку руки,
Радуйсь тому, що потрапить
З всенародної науки.
Й, певне, скажеш ще й спасибі,
Як до всього, сину, дійдеш,
Превелике — добрим хлібом
Вродить добре,
якщо зійде.

1957

НА ДОБРО!

Одним-одно, малесеньке,
Забуилось зерно.
Але ж бо не легесеньке —
На сто пудів воно.
Розсіялось, розвіялось,
Заярилось — зійшло!
Тепер його й не зміряєш —
Круг світу обійшло.
То зелениться нивою,
То в очі злотом б'є,
То мов з-під сонця зливою
Всю землю обдає.
То розумом-надбаннями
Чарує люд увесь
І вгору пориваннями
Здіймає грози десь.
Та й знову сіє, сіється —
Отак із року в рік,
Даремно не розвіється,
Не звіється повік.
І кожному прислужиться —
Одним лише добром!
Прислужить і подружиться —
Одним лише добром!

1957

ФЕСТИВАЛЬНА

До Києва гористого
з усіх, як є, сторон
Горіння молодистого
підкочує вогонь.

Фанфари ось розтрубами
із півночі гримлять...
І схід, і південь любими
піснями нам дзвенять.

То йдуть Волинь, Полтавщина,
і Закарпаття йде,
Співає вся Черкащина,
Донбас в піснях цвіте.

І хвилі чорноморської
немов піднявся вал:
З Одеської, з Херсонської
шумує карнавал.

Зійшлись, злетілись — молодість! —
до київських узгір,
І клич луною котиться:
— За щастя і за мир!

— За дружбу між народами!
За юність золоту,
Уславлену походами
і веснами в цвіту!

Трудом окомсомолу —
о, серця мого спів! —
Горять, горять над чолами
п'ять славних орденів.

В блакить над стадіонами
злетіли голуби,
День сонцем над колонами
розлився голубий.

А юність котить хвилями,
ідуть — вогонь в ході! —
Рядами бронзотілими
гімнасти молоді.

Вогні їх серць горітимуть —
доріг солодка даль...
Весни і дружби квітами
палає фестиваль.

1956

СПОГАДИ ПРО ПЕРШІ ЗБОРИ КОМСОМОЛЬСЬКІ

Я пам'ятаю перші збори.
О, перших радостей весна!
А дні були такі суворі —
Кругом негоди і війна.

Я пам'ятаю друзів очі
І перший запис в протокол:
«На панство, юнь, до лав робочих
Шикуйся в лави, комсомол!..»

І ніч недоспана. Рушниця
Тоді уперше за плечем.
Десь гра досвітньої зірниці,
І мрії — стрітись з Іллічем.

І мрії — радісне майбутнє,
Вітчизни спокій дорогий,
Заводів вічнотворчі будні,
І саду гомін молодий.

Ланів несходжені простори —
Зеленохвилий океан,
І тиша світлих аудиторій,
Юнацькі прагнення до знань.

Та раптом постріл з тьми зловісний —
То в мрії ворог цілив знов!
Знов бралось панство ненависне
Гасити сонце, лити кров.

Та що нам чорна сила ночі!
У серці перший протокол:
«За щастя, юнь, до лав робочих
Шикуйся в лави, комсомол!..»

...Їх не забути, перші збори.
О, перших радостей весна!
Хоч дні були такі суворі —
Вітри, негоди і війна.

1957

В ГУБПАРТШКОЛІ. 1920 РІК

Вони навчались в губпартшколі,
Прибувши з дальнього села.
Ще не доводилось ніколи
Сидіть за партюю.

Жила

Щорік Мар'яна у злигоднях,
Із дня у день по куркулях...
І ось розвиднілось —

сьогодні

Радвлада у село прийшла.

І перші збори, перше слово,
Надії, марення і труд,
І спільні справи, спільна мова,
І під зорєвим світлом путь.

А серце подруги Тетяни
Хіба не б'ється, мовби птах:
Бійцем червоним став коханий —
Дрижить хай Врангель у степах!

...Тепер і жінка має право —
Не ті часи, не та пора —
Міцніє ленінська Держава,
Старому ж смерть, старе вмира.

Лікнепи, школи, товариство —
Хай вража скаженіє рать!
В союзі йдуть село і місто —
Синів труда не роз'єднать.

Очам небачене відкрилось
І даль крізь хмари грозові...
І ось за книгою зустрілись
Дві подруги, батрачки дві.

Ще не доводилось ніколи
Сидіть за партою. Діла!
...Вони навчались в губпартшколі,
Прибувши з дальнього села.

1958

ЧЕРВОНА ХУСТИНА

Далекого, давнього згадка —
Цвіт перших, цвіт ранніх надій,
Хустино мала делегатки,
Тебе пам'ятаю. Тоді

Горіла ти маковим цвітом,
Червоного стягу вогнем...
Кругом лютували бандити,
Розруха, важке було літо,
Та знали — вперед ми ідем!

Бої затихаючі в далях
І труднощі перших навчань —
За книжку тоді ми сідали
На заклик вождя Ілліча.

І ти червоніла, хустино,
У першому класі тоді,
І ти на заводі незмінно
У колі цвіла молодім.

На зборах цвіла ти юнацьких,
По селах твій цвіт майорів,
На з'їздах жінок — делегатський
В тім цвіті був перший порив.

Незборено йшла комуністка
За щастя сестер у бої,
Червона хустина вогниста —
Мов бачу і зараз її.

1959

Простерлось місто все в огнях —
Його орлиний бачу лет...
І все вперед, усе вперед!
І спалах крил, і вітру сталь —
Моєї юні дальня даль.

1959

СОРОК

В скресанні променів Зорі
Встають величні Октябрі —
І йдуть, і йдуть багатирі.

Їх сорок в латах — сорок літ,
Зламавши ґрати, стерши гніт,
Дивують сонцем цілий світ.

Ось рік сімнадцятий, суворий,
Що грізним пострілом «Авроры»
Поклав початок неозорий

В комуністичний новий вік.
І вісімнадцятий, наш рік,
Його продовжив битов лік.

Панів не танула осада —
По дев'ятнадцятому в лати
Ворожі лучили гармати.

Й тоді, як йшла гроза кривава
На сили юної Держави,
Двадцятий бився, бивсь на славу!

Червоні витязі свободи,
Могутні подвигом народу,
Несли геройства честь і вроду

В ділах і поривах високих
Вперед і далі —
рік за роком —
Крицевим багатирським кроком.

Всі сорок мужніх, сорок літ —
Трудів і звершень наших цвіт,
Лиш правдою скоряли світ.

І Леніна немерклий заповіт
Горить всевидною зорею
Над нашим щастям, над Землею.

1957

МОЯ УКРАЇНА

Нащо б і згадувать минуле —
Гори і сяй, майбутнє, нам!
Годину лих чи ми забули,
Та й пам'ять хай вже не зрина

Про те, як, рідная, в руїнах
Лежала ти, повита злом.
Роздерта панством на частини —
Навіть і слово У к р а ї н а
Віки зневоленням було.

Як не співати, не радіти
Щасливій доленьці твоїй,
Неначе квітці серед квітів,
Що тільки й стала молодіти
В сім'ї і вольній і новій.

Моя Україна зеленава,
Моя Україно золота—
Донбас, і Київ, і Полтава
Уже не ті, і ти не та.

Уся од краю і до краю —
Куди не кинь, куди не глянь,—
Сади і ниви осяваєш
Вогнем заводів і світань.

В вінках чудових барвінкових,
Це ти — неписана вси! —
Уся в піднесенні, в будовах
Красуня дивної краси.

Вже сорок років — молодю
Вітаєш землі і краї,
У дружнім з'єднанні з тобою
Навколо посестри твої.

А та одна із них — Росія,—
Що всім найстаршая сестра,
Була і єсть твоя надія,
Мов сплеск найперший той Дніпра,

Мов сила витоків криничних
З глибин російської землі...
І йдуть в рядах комуністичних
Життя нового ковалі!

Світ по-новому і в новес
За гори лине і моря,
Бо квітнуть лєнінські ідеї
Немерклим сльвом Октября.

Благословенна путь вогниста —
Народів збратаних мета
Й твоя дорога промениста,
Моя Вкраїно золота.

ТИХ ДНІВ...

Тих днів обвуглена блакить,
Незгасний шал пожегарів...
Хотілось нам любити й жить,
Та як!... о весен чари!

Хотілось нам, а смерть кругом
І клала, і косила...
І все бігом, бігом, бігом...
Якась нечиста сила!

Ми знали ціну силі тій
І йшли її бороти.
Нащадку, слухай — тінь не тінь...
То йдуть звитяжні роти!

Солдати в бій за тебе йдуть,
За світ очей дівочих...
Солдати йдуть, солдати йдуть...
Назустріч — дні і ночі,

І їх обвуглена блакить,
Незгасний шал пожегарів...
А так хотілось жить, любити!

О весен перших чари!
О наших весен чари!

1961

БАЛАДА ПРО ДВОХ ЮНИХ

*Другові перших днів Революції
Іванові Татарцю*

«Мир хатам, прокляття палацам!» —
Здіймалось, котило, гуло...
Було йому тільки сімнадцять,
В сімнадцятім році було.

Він йшов — полковий барабанщик,
Двобою вогонь даленів...
Дорога вела на Тарашу,
А далі — на Любар, на Львів...

На Дністер виходили коні
І рвалися гривами в тьму...
Суворі гвардійці червоні
Давали махорки йому.

А він не палив ще цигарки,
Оддарював іншим добро.
Кохав він жагуче і палко —
Юнацька скипалася кров.

Любив він без слів, без цілунків
В дорозі, в п'їтмі, на вітрах
Ту саму, ту сонячну юнку,
Що хвилі сховали Дніпра.

...Не впливла, ні, потонула.
Сестрою ж і другом була.
Чужинська патруєна куля
Поцілила в серце здаля.

А хвиля за хвилею котить —
Страждання, бажання і лють!
Обвітрені в дальніх походах,
Солдати, солдати ідуть...

Бої за боями суворі,
І наступи, й відступи знов...
І ніс він заховане горе,
І ніс він пекучу любов.

Й хоч часто у дріб барабанну
Вплітав свою пісню свинець,
Та грав він незмінне і знане —
Двобою початок й кінець.

З турботами літ перебіжних
В походах і битвах мужнів,
Та в спогадах юних і ніжних
Здіймався й палав його гнів.

Та, видно, судилося внасти —
Світ ясен, а, бач, — потемнів...
Було сто чотири напасті,
Чорнішу ж він з чорних зустрів.

Три кулі — і впав барабанщик...
Пробитий упав барабан.
Ось тільки б... і місто Тараща.
Ось тільки б... і першість світань.

.

Салюту три вдари лунали
У неба сполохане дно,
Коли над убитим схилилось
Святе полкове знамено.

Минають за роками роки —
Життя нескоримий закон.
І десь даленіють потоки...
Степи. Буревії. Вогонь...

Хто віда, що жив барабанщик,
Що в битви йшла юнка-сестра?
Що перший — десь в землях Таращі,
А друга — в глибинах Дніпра?

Що в час невимовний розстання
За щастя закохано йшли,
Що там десь про вірне кохання
Шепочуть в степах ковили.

На радісних сонячних тризнах
Згадаймо, о друзі, і тих,
Що весь віддали для Вітчизни
Вогонь своїх серць молодих.

НА КРУЧАХ ТРИПІЛЬСЬКИХ

Юві серцем герої, чоло
Я схилию своє перед вами;
Що минуло й священним було,
Непомерклим встає над віками.

Хвиля хвилю немов доганя,
І біжить ген за хвилею хвиля...
За Дніпром далина, далина,
Над Дніпром тихі кручі Трипілля.

Меж немає просторам ясним,
Синім лукам, садам і долинам,
І заводів гойдається дим,
Синьотканий узор України.

Хай величне квітує життя,
Що без жертв нам, на жаль, не дається.
...Серця вашого чуем биття,
Комсомольського юного серця.

І пісень ваших чуем мотив,
Рух колони в упевненім кроці,
Крізь вогні, крізь завої вітрів...
Це було в дев'ятнадцятому році.

Це було на кривавім валу,
У боях за вогні Комунізму,
Коли силу і чорну, і злу
У напрузі долала Вітчизна.

Шал бандитської зграї... яри...
Горнуть хмари зловісну запону...
Совця промінь останній вгорі...
І останні в підсумку патрони...

Та зневіри немає в очах,
В комсомольському серці немає —
Злої смерті оточує жах,
А пощади ніхто не питає...

Час минув. І ні воєн вогні,
Ані далі туманні, імлісті,
Ні літа, що пролинули, ні,
Не зітерли імен ваших чистих.

Незабутнього подвигу час
І відлуння нерівного бою...
Вічно житиме пам'ять про вас,
Революції мужні герої,

Не погасне ніколи в віках —
Кров'ю скроплено землю недарма!
Ви пройшли по великих шляхах
Революції зоряних армій.

Ваші сіяли руки любов,
І зросла вона — світяться лиця!
На трипільському полі не кров,
На трипільському полі пшениця.

Пароплави ідуть по Дніпру,
І гудки, наче пісня, лунають,
А дійшовши до круч, до яруг,
У шанобі врочисто стихають.

Й те мовчання гримить, мов салют,
Пломеніють дерева і трави...
Сторінки розкриваються тут
Комсомольської вічної слави.

...Юві серцем герої, чоло
Я схиляю в цю мить перед вами!
Що минуло, священним було,
Непомерклим встає над віками.

1959

КОМСОМЛЬСЬКИЙ ЛІС

В крилаті обійми я входив — у ліс.
Дубки шумували вершинами віт.
І шум мене той в давнину переніс,
У далеч засинену буряних літ.

Давно це, давно це, сказати, було,
А ледь доторкнешся — і вже ожило!
Немов найдорожче ти з серця креснув,
Що зблискує раптом в двадцяту весну. .
...Загін комсомольців ішов на Махна —
А в світі під сонцем така глибина!
І квітів віночки, і яблунь розцвіт,
І кожному з юних — ну, скільки там літ!..
Коли б не рушниці, не скатка, штики,
Хто б думав, що воїни ті юнаки?
І зоряні ночі, і в райдугах дні,
Та інші заспівують хлопці пісні —
За чорною смугою дальніх дібров
Пожежі у небо, і рани, і кров...
Селян незаможних там «батько» скоря —
Шаблями аж свище, проклятий, в вітрах.
Спішіть, комсомольці, за Ворсклу спішіть —
Жита він толочить — гуляє бандит.
І йдуть комсомольці, всяк дума своє, —
Відсталіх немає, хоч зморені є...
Ось видно: вже стелить над селами дим,
Ось пострілів, чути, прокочує грім,
І сльози, й прокльони, і линуть плачі,
І грози облогою, мовби вночі...
Та раптом, як вихор, навколо знялось,
І радістю з поля війнуло в село —

Ударив по ворогу юних загіч,
Ще ворог шалів, та губиться він...
Сам «батько» — в тачанку, на коні —

«синки».

Бач, кляті, не звикли на стрічі такі!

Я згадую щастя, що квітло в садах,
В ті радісні миті по наших краях,
І знову нам — сонце, і знову нам — день
І дзвін комсомольських вогнистих пісень!...

Та ворог підступний від люті чорнів,
Якось він із наших п'ятох захопив
Безстрашних коммольців, хоробрих завжди, —
Пішли й не вернулись. Згубились сліди...
Ми як не шукали, тужили — нема,
Ми де не питали навколо — дарма...
Тим часом страшного коша отаман
Свій лютої помсти надумував план.
У колі галявин, під тінню дубів
Він суд і розправу чинить приступив.
— Ага, комсомольці!.. Рости вам, цвісти...
Ведіть їх, — велів він, — до мене сюди. —
Глумливо дивився в обличчя ясні,
Скривавлені в ранах, але не сумні.
І злив іще дужче бандита їх вид:
— Край смерті, а горді... —

Й здригнувся бандит.

Стояли. Їх п'ять. Як орли юнаки.
А поруч на взліссі у шумах дубки...
— Ну що ж, небагато «комунії» — п'ять.
Не буду я вас ні рубать, ні стрілять,
Немає в вас віри — до неї й не гну,
Немає хреста в вас — я вас розіпну... —
...І ось лиш по знаку, лиш помах руки,
Й махновці схиляють дебелі дубки,

В ЛЕТІ ВІЧНОСТІ

Їх розстріляли на мосту,
Шість чорнооких юнок...
З шести ніхто і не чекав
У ката на рятунок.

Дніпро-Славути клекотав.
В його грозі суворій
Зринала пісня молода
Та ранки неозорі.

І сонце встало. Зникла мла —
Лихого, злого трунок.
...А в леті вічності живуть
Шість чорнооких юнок.

1959

ВИШИВАНКА

Білий колір. Білий цвіт.
Ткане чи прошите?
Глянув пильно. Що це? Зблід.
Жите, пережите.

Дня останнього узор.
Потім допит. Муки...

Звірі. Мури. Коридор...
Відрубали руки.

Це й усе. Німий одвіт.
Кривцею залито.
Білий колір. Білий цвіт...
Ткане чи прошите?..

1958

КОМСОМОЛІ

В огні, в боях народжений
Союз наш молодих,
Доріг багато сходжено
Далеких і крутих.

Не манівців проваллями,
Лиш прямо і вперед,
Під зорі вирушали ми
І йшли на битви й смерть.

За справу рідну Партії
На білих вражій стан —
Буремна юна гвардія
Робочих і селян.

Промінний образ Леніна
В віки осяяв лет —
Колонами сталевими
Йшла юність уперед.

Серць рубаних і стріляних
Палає огнецвіт —
Легендами овіяно
Безсмертя наших літ.

Бувалому згадається,
Послуха молодий —
Хай вічно не схиляється
Наш прапор бойовий.

1959

БЕНТЕЖНА МОЛОДІСТЬ БАТЬКІВ...

Бентежна молодість батьків
З своєю зміною зустрілась,
У колі юнок, юнаків —
І сонцем начеб засвітилась.
Гори, гори, вогнем палай,
Ти не лукавила ніколи,
Ти йшла в бої за рідний край,
За золоту вселюдства долю.
Тобі належало в віки
Шляхи-дороги прокладати —
Бентежна молодість батьків,
Всіма багатствами багата.
Новим рядам, новим пісням
Над рідним краєм даленіти...
І хто й коли та скаже нам,
Що ми дарма жили на світі?
Творити вміли і любить,
А все, що злеє — зненавидіть
І віщих радостей завіт
Лишити всім, як серця квіти.
Й прийдешнім замірам, і дням
Крізь скрути всі й усі досади,
Як жар запаленим вогням,
Вогні походів передати.
О юність світлая, палай!
Ти не лукавила ніколи,
Ти йшла в бої за рідний край,
За золоту вселюдства долю.
Краса осяяних облич,
Сердець закоханих горіння,
Й за тисячами семиріч,

Й за далю літ встають видінням...
Бентежна молодість батьків
З своєю зміною зустрідась
У колі юнок, юнаків —
І сонцем, сонцем засвітилась.

1958

Знамена... Поривність...
Вогні...
Міські квартали, площі...
Три літери були мені
В юнацтві найдорожчі.

До них ми линули усі,
Згуртовано і юно,
І всяк ті літери носив,
Як вияв мужності й краси —
Священний знак Комуни.

Вони запалювали в бій,
Вони вели на площі,
І клич удаль їх вогневий
Палав крізь ночі в зоревій
І пітьми країв товщі.

Година скорбная була,
Схилилися знамена...
І юність в серце узяла
Л — літеру священну.

В походах спаяна сім'я —
Сини села і міста.
І нарекли його ім'ям
Союз сердець вогнистих.

І вже чотири, як вогонь,
Взяли до серць на груди,
Прозрівши вічного закон —

І легендарний Краснодар,
Й майбутні Дніпробуди.

І повесли чотири їх
В життя з собою юно —
Чотири світлих, вогнєвих —
Священний знак Комуни.

1959

МОЛОТ І КВІТИ

Молот і квіти.
Любий квіток.
Миких привіти.
Юності крок.

Діло, не діло —
Дім за вуглом.
Всі ми спішили
В наш повітком*.

Пісня й гвинтівка,
Грози й літа...
Перша пугівка —
Шлях у життя.

Спогади давні.
Вітру вогонь.
Єдність незламна
Наших колон.

Доброго гарту
Сила, краса.
Ленінській партії
Відданість вся.

Червень, 1959 р.

* Повітком — повітовий комітет комсомолу.

Я славлю путь —
її обрав ти,
Здіймаючись на крилах ввись,
Під сонцем ленінської Правди,
Землі моєї Комуніст.

1958

З ЙОГО ІМ'ЯМ

Це було у сімнадцятім році —
Поведи мене, згадко, туди,
У те місто юнацтва, де хлопців
Я на мітинги перші водив.

Де на просіках вулиць зелених
Ми стрічались, як зливи в маях,
Де уперше хтось вимовив —
Л е н і н —
І я в серце узяв те ім'я.

Місто, місто... холодного бруку,
Місто дальніх зірок і вогнів...
Це тоді ми побрались за руки
Під лункий Революції спів.

І пішли в сивий морок дрімотний
По стежках і дорогах крутих
На лихе все,
ми босі й голодні,
В спеки літа і зим фронткових.

І вже з іменем Леніна всюди,
На суворі, на світлі діла!
І вже з іменем Леніна всюди
Воля Партії всіх нас вела.

Скільки сходжено, зміряно, створено —
Тим горіли, жили і росли!
Скільки чорного в світі поборено,
Скільки світлого в світ принесли!

В хмарах збурених променів леза,
Непохитності звірена сталь —
Чи співалася «Марсельєза»,
Чи гримів «Інтернаціонал».

Скільки пройдено вулиць зелених,
Та крізь всі осяває ота,
Де уперше хтось вимовив —
Л е н і н,
І злилися Життя і Мета.

І згадалося місто і хлопці,
Дні тривоги, і рани, й вогонь...
Це було у сімнадцятім році,
У привабнім світанні його.

1959

СТЕПОВА ПІСНЯ

Чебрець...

Безсмертник...

Деревій...

Тужавий вітер-степовій...

Блакиті цвіт, долин далінь

і хмарки мерехтлива тінь...

Згадав я заповідь твою —

«В своїм краю,

як у раю».

Згадав я пісню солов'я,

що не вщухала у гаях.

Згадав про себе я і те,

що вже для нас не розцвіте,

що тільки в згадці вже для нас.

О, де ти, неповторний час?

О, де ти, юність грозова, —

дві шаблі навхрест, сон-трава...

І очі чорнії її...

І знов бої, і знов бої...

.

Тужавий вітер-степовій,

чебрець... Безсмертник...

Деревій...

1958

Дорого, дорого,
німа твоя даль —
Блакить і тривога,
подзенькує сталь...
Ішли ми походом —
а сквири кругом! —
За щастя народу,
за долю його.
Дівча у шинелі
й безвусий юнак,
Полтавці дебели,
солдат і батрак.
І слалась дорога,
дорога-війна,
Блакить і тривога,
і даль-далина...
То сходило сонце,
то в захід ішло —
Співали коммольці
в степах за селом.

І всі комунари
під заграви лих
Про щастя співали,
про долю для всіх.
Згадав я дорогу,
і друга плече,
І пісню, й тривогу,
і світло очей
Дівчати в шинелі...
Було це давно —

Горіли ще села,
гуляв ще Махно.
— В атаку, в атаку!..—
команда неслась.
Тікав з переляку
вже ворог від нас.
Повітря — мов струни,
веселка в очах...
Коммолка йшла юна —
в шинелі дівча.
І пил, і дорога,
і пісня ізнов,
А в серці тривога
і, мабуть... любов.

О згадко крилата,
незвіяний цвіт,
Ти будеш зринати,
як пісня тих літ.

1958

ЛЮБЛЮ ПОТОКІВ ШУМ ЮНАЦЬКИЙ

Люблю потоків шум юнацький,
Знамен вогні — о КаеСеМ!
І в тиші труд, і танок хвацький,
І дзвін, і молодість пісень.

Не казка, ні, і не легенда —
Життя буремного літа
У краснодонським монументі,
В поривах творчого труда.

У давніх подвигах воєнних
І в славних задумах нових,
В твоїх досягненнях щоденних,
Окомсомолених твоїх.

Усе, усе мені до серця,
Що прагне в молодість, — люблю!
Люблю, що лине, йде, сміється,
А коли й трудно — не здається, —
Хвалю я піснею, хвалю.

То лиш малими сторінками
Велика книга промовля —
Горять немерклими вогнями
Твої, о юносте, діла!

Юнацька сило, безумовно,
Ти ще не раз прославиш труд —
Збудуєш ти мартени, домни,
Їх комсомольськими назвуть.

БОЙОВИЙ ЗАГІН

Даль минувшини імлиста,
Юних днів далінь.
Комсомольці, комуністи —
Бойовий загін.

Прапор зорями ушитий.
Прапор — серця кров,
Будеш вічно пломеніти
Ти над нами
і шуміти,
Як шумить Дніпро.

Шаблі гострої удари —
Павка на коні!
Чорні хмари, чорні хмари,
Сонце вдалині...

Смерть зеленим зграям, білим,
Хижим ворогам!
Круч скривавлених Трипілля
Не забути нам.

Вогнезорій, малиновий,
Сяй прийдешнім дням,
Прапор юні пурпуровий,
З Леніна ім'ям.

Вогнезорій, малиновий,
Ти гори, гори!
Нас веди — завжди готові! —
В сонце і вітри.

Даль шляхів майбутніх млиста,
Юних днів далінь...
Комсомольців, комуністів
Бойовий загін.

1959

ПОКЛИКАНА ЖОВТНЕМ ДО БОЮ..

Покликана Жовтнем до бою
З кварталів задимлених юнь —
З тобою, завжди із тобою
Іти б в молодому строю.

І свята вогнисті, і будні —
Весни неповторної дні —
Вели у манливе майбутнє
Під майва бенгежних вогнів.

Обагрені ленінським стягом
Нездоланих юні ряди —
Гастелло і Люби відвага,
Олега вогонь молодий.

Омріяний прапор Комуни
Під сонцем шумить крізь літа...
Це ти, комсомолія юна,
Це ти, наша спілка труда.

Згадаються ріки, і гори,
І спалахи хмар грозових,
І похід тривожних, суворих,
Озорених років твоїх.

Для юності — мало півсвіта,
Для радостей юності — світ!
О, як тим горінням не жити,
О, як тих вогнів не любити!

З тобою, завжди із тобою
Іти б в молодому строю,
Покликана Жовтнем до бою
З кварталів задимлених юнь.

1959

ДРУЖНЕ

Що не скажеш ти мені,
Все отак і буде —
Ми бували на війні,
Ми бували люди.
Ми з тобою по крутих
Бралися стежинах —
Як одна, всі не з легких,
В терніях, в ожинах.
Заступали нам шляхи,
Били гостро в ноги...
Ой, лихі були, лихі
Ті шляхи-дороги.
Та не впали, перейшли,
Бралися в хороше —
Майстрували, гей, жили!
В ковалях ми теж були!
Працювали гоже.
Нам не скаже аніхто:
Хлопці дармували.
Як трудилися ми, браток!
Як ми працювали!
Хто перечить?
Може, ні?
Йшли ми сміло в люди.

Що не скажеш ти мені,
Все отак і буде.

1957

ПО БІЛОМУ СИНЄ

По білому синє —
світанки зими.
Устанемо, сину,
ранесеенько ми.
На лижах ми підем —
ти, сину, і я;
Півдня до обіду —
у полі, в гаях...
І ось ми в дорозі —
тут колій нема;
Сніги та морози —
крутенька зима!
Чудові в нас коні —
легкі сковзунці,
Вітрець не догонить,
та й вітер нас, ні...
Намащено лижі —
й літа не літа!
В підсумочку Пришвин,
і даль золота...
Хто здатен летіти —
лети, доганяй! —
Усе б обійняти,
здолать небокрай.
Та що це, стомився?
А ти ж бо куди?!
Синочку, спинися,
зажди, ну, зажди!..
...А може, й не треба,
спочину я й сам —

Мов сокіл у небі,
ти будеш десь там,
Де гай шелеститься
сплетіннями віт,
Де справді не сниться —
берізка стоїть,
І, може, ти фею
свою в ній удрів,
Що й втоми моєї
не бачив, летів.
Лети, не спиняю,
на крилах мети,
Я й сам тебе знаю,
синочку, лети!
І я снів про фею —
берізку в галях;
Літав я до неї —
то мама твоя.

ВІРНІСТЬ

Юність моя, комсомольська юність,
Даль неозора степів...
Ремінь рушниці, серця безжурність,
Друзів обвітрених спів.

Перші походи — пил і патрони...
Ворога люта злість.
— Смілі, в колони! —
 В колони, в колони! —
В нас командир — комуніст.

Стягу жовтневого трепет багряний,
Леніна слово, як сталь!
Першого бою перші рани,
Траура перша печаль.

Хто залишав ті дороги вогнисті,
Битви за щастя в боях?
Тільки не ленінці, не комуністи,
Тільки не юність моя.

Хвилі біжать по шляху дніпровому.
Білої чайки крило...
Мужність Трипілля свою Кошовому
В серце юнацьке дало.

З серця до серця вогні Комсомолу
Юність нестиме завжди —
Ось естафета в цілинному полі,
Мчить вона через мости...

Ось її в шахтах Донбас зустрічає,
Йде вона лавою — слава труду! —
Хто її, друзі, із вас не пізнає,
Юність мою золоту.

1958

Я хотів би в кожну хату
З чимсь прийти хорошим, милим,
Я б хотів комусь співати,
Комусь вірші прочитати
Чи й пораду дати в діло.

Та не все воно буває
Так, як носиш тее в мислі,—
Ось півсвіту облітаєш,
Наберешся, напитаєш
Та й... осядеш пудом в кріслі.

Саме б в люди йти з надбанням —
Бачив що, то й розповісти б,—
Вшите досвідом казання —
То ж найкраще в комуніста.

Що розкажеш, що й покажеш
На верстаті чи машині,
Друзів досвідом збагатиш
І себе не вполовиниш.

Сам з надбаннями від того,—
Й, наче сили доточивши,
Знов прямуєш у дорогу,
Научивши та й навчившись.

Ні, не діло скарб носити
Дармовитий, що без діла
Просівати через сито,
Чи й без сита, так губити.

А тим паче в кріслі м'яти,
Де ні сходу, ні доходу.
Йди між люди в поле, в хати,
До народу, до народу!

1956

СОЛОВ'Ю МОЇХ ДІБРОВ

Коли будеш пісню ранню зачинати,
Не забудь мотив дібров моїх узяти,
Не забудь джерельця взяти спів,
Хай прикрасить твій лункий мотив.
І візьми іще осик зелений шум —
Вслухайсь тільки: то не легіт-сум,
То вітрець долин моїх бринить,
Той, що кликав битися і жить,
Піднімав бійців в атаку він
За життя народів і країн...
Я тобі багато ще б казав,
Що б до пісні ти своєї взяв,
Та боюсь, обтяжиш пісню ти свою,
А цього робить не треба у маю.

1956

ЗЕРНО ЯЧМІННЕС

Чи те я бачив, чи не те,
Але я бачив те, що бачив...
Воно просте, не золоте
(І р'яба справді кудкудаче).
Я вгледів істини зерно
Ячміннес — і теж не з злота,
Я бачив, сіялось воно —
Простісінька робота.
Перлинка та життям жива,
Посій — вона і сходить,
Проллеться хмарка дощова,
І — врожаями родить!
Добра дає для всіх, як є,
Нікому не шкодує —
Той кашу їсть, той пиво п'є,
Та й цап не голодує.
— Любися й ти в отім зерні,
Кохайсь, — чи не казали!
І стала мудрість та мені
Основою й началом.
Люблю, як сіється воно
Із рук моїх — о весно! —
Моє ячміннес зерно
Живим життям чудесне.

1957

ОСІНЬ НАС ТІШИТЬ...

Осінь нас тішить начинням, надбанням,
Весна нам годину і квіти приносить,
А Літо палає своїм дозріванням,
Шумить, і співає, і щастя колосить.
А чим же ти, Зимо, порадуєш око,
Якими ділами чи мислями, може,
Ти ж ріки замкнула широкі й глибокі,
І начеб ти в діло ніяке не гожа.
Лиш вадиш бригадам — то сніг позмітаєш,
То раптом морозами лютими вдариш;
Скажи, що ти маєш, шукаєш, що дбаєш,
Коли ти насправді і друг, і товариш.
І стала хвалитись Зима добрим ділом,
Ось тільки послухай, що сивая каже:
— Густі заметілі — кожух то на ріллі,
Степи я засніжу, ліси я прикрашу,
Усе на спочинок, а я у роботу —
Держу на морозах гаї і діброви,
Усе вивіряю на сталість, аж годі!
І каменю твердість, і рік білі скови.
Те наче й не диво б, а діло не просте —
Що виміря силу мого лише гарту,
Те здається для плоду і здається для зросту,
Те буде надії й життя буде варте.
Собі я не дбаю нічого у скрині,
Для себе й сніжинки не вирву з метілі,
А прийде нового врочиста година —
Я тихо й безмовно згорну білі крила.
Зроблю я Весні навесні передачу,
Нічого, ні краплі собі не залишу,
І жайворон крикне, і качка закряче,

Розбудиться поле, й гаї заколише
Пустотливий вітер весняного лету,
Закоханий, певне, найдужче собою.
І може, щось з того й у тебе, поете,
Коли й ти удачі, як бачу, такої.

1956

НЕ БЕРЕЖИ, НЕ СТЕРЕЖИ...

Не бережи, не стережи —
Винось ти пісню дужу —
Вона від серця, від душі,
Нікому не байдужа.
Вона твоя і не твоя —
З глибин народних взята,
Нехай іде луна в гаях
У дні труда і свята.
Нехай обходить, порива
Ковшем весільним в крузі,
А схибить хто — нехай слова
Картають по заслугі.
І б'ють вони нехай як слід —
Хіба того не знав ти,
Що слів мета — по правді жить,
Влучати по неправді.
Докорами нехай встають
Тому, хто совість згубить,
Коли Вітчизну хто свою
Хоч би на мить розлюбить.
Картай ще дурнів і базік,
Що тільки слави ради
Здіймають репет, гамір, крик
Серед трудів громади.
Біжать, бува, навпереймі,
Коли йти кроком треба,
Навчають інших, а самі,
Як ховрашки, без неба.
Винось вперед душі пісні,
Як вал, як хвилю — море,
Що б'є у скелі нависні,

Що всі негоди боре.
Вогню не зменшуй, знай — креши,
Залиш скіпці і межі —
Не бережи, не стережи
Того, що всім належить.

1956

ЩЕ СВІТ НЕ ЗНАВ БЕЗДУМНОГО ПОЕТА...

Ще світ не знав бездумного поета,
Поет не був байдужим до життя,
І доки плине, не спиняючись, планета —
Нас хвилюватиме навколишнє буття.
В усіх його відмінах і відтінках,
В усіх найменших порухах його —
І гроз порив, і білий лет сніжинки,
І революцій праведний вогонь.
Усе, усе, чим людство досі мріло,
Чим в поступі своїм жило,
Яким вогнем на кострищах горіло,
В якому пеклі на землі було,—
Ніщо, ніяк не обійшло поета
І не обходить аж ніяк й на мить,
Бо він і сам, немов комета,—
Летить і сяє, світить і горить.

1957

РОЗДУМИ

Покинуть все разом —
Дрібниці й важливе,
Сумління й образи,
Бажання примхливі —

Та й ринути в поле,
В широкее поле,
Де вітер шугає,
Ганяє в футболі,

І в дурника грають
Зайці-сіромахи —
Які й негімахи!
Їх потім ганяють
Хапливі мисливці
І потім стріляють
І б'ють при долівці...

І вже не дрібниці,
І вже це важливе —
Не можна мириться,
Як сиплеться нива.
Облих хто гараздом,
Обвик у дорогах,
Чи лізе пролаза
З червивого плоду...

Ні, мабуть, не кидай
Нічого, нічого —
Не матимеш виду
Ти, брате, від того.

Чи ладиться, рветься...
Усе нас торкає!
І радість снується,
Й печаль набігає,

З одним ми узгодні,
А з другим не згодні,
Байдуже сьогодні —
Лиш серце холодне!

О радість завзяття,
Солодкість відваги,
Як жданого свята
Широкі розваги.

В душі — не мирися,
У ділі — не бійся,
За справу берися,
А треба — то й бийся.

Химери, химери —
То в вікна, то в двері...
Якщо браконьери —
Глуши браконьєра!

Такого багато
Ще чорної масті,
Що вистачить прати
І Вусті, і Насті.

Нам всім не миритись
Із лишками злого,
І в очі дивитись
І прямо і строго.

В суворому стані
На чорне війною,
І хай це востаннє
Іти нам до бою!

1957

НА ЖИВУ ТЕМУ

(Жарт)

Може, є десь люди-чуда
(Про таких в нас ще не чути!) —
Марсіянці, венерійці,
Що й в похилому вже віці
Зостаються молодими,
Як колись були й ми ними.
На таку планету згоден
Хоч негайно ж до походу!
Я за молодість хорошу
І крізь зоряну порошу
Ладен мчати що є духу,
Стерпів скруту, голодуху,
Може, й хай життям накласти —
Не мені, так іншим щастя!
Від інфекцій і резекцій,
Від ножевих вівісекцій,
Від усякого нападу...
Може,
 встане там ограда,
І ніколи чоловіку
Не вкоротить жінка віку,
Бо усі ж такі там гожі —
Ой хороші-прехороші!

1957

НА РИБОЛОВЛІ

— Окуні, краснопери, —
Хвалиться Наум.
— Не з тієї опери, —
Я кажу йому. —
Ти б у діло кидався,
Брався б за руля.
А Наум аж звітився:
— Тато не велять.
Кажуть, ще наробишся,
Синку, погулай —
Зморщися і згорбишся
Від роботи вкрай.
Не берись, де тяженько,
А берись, де легшенько,
Бійся навантаження,
Бійся і обстеження...
З такою наукою
Ось я і живу,
Що не день із вудкою
На ставу.
До роботи встигну ще,
Не втече у ліс,
А поки що винищу
Окунів як єсть.
Добре сизі ловляться —
За одним другий... —
Та ураз як схопиться
І бігцем мерщій.
Наче запалилося.

— Що таке? — кричу.
— Їсти захотілося...—
Тільки я й почув.

1957

ОДИНАКОВІ

Сіли хлопці одинакові —
Марко, Федір коло Якова,
Гриць, Микола коло Прокопа —
Пересидить, може, хто кого.

Сіли хлопці одинакові —
Марко, Федір коло Якова,
Клим, Данило коло Никона —
Никін каже: — Хлопці, віколи!

Сіли хлопці одинакові —
Марко, Федір коло Якова, —
Йосип, Тихін коло Сидора —
Сидір каже: — Ще посидимо.

І сидять — вже й день загублено, —
Як один, усі насуплені,
Марко, Федір коло Якова —
Дурні божі одинакові.

1963

ВСЕ КРУГОМ, УСЕ НАВКОЛО...

Все кругом, усе навколо

І ніяк до діла —

У Непишного Миколи

Повсякдень неділя:

В понеділок чарку,

А за нею другу...

У вівторок жарко,

У середу хуга,

А в четвер ледь не вмер,

У п'ятінку, як попер —

на роботу...

Аж тут і субота!

А субота ж не робота —

До чарки охота.

Кажуть люди, що лайдак,

Кажуть люди, що пияк,

В нього, кажуть, все не так,

І не так,

І не сяк,

І ніяк до діла —

У Непишного Миколи

Повсякдень неділя.

1956

ЗДЕШЕВЛЕНІ НАЙМАНЦІ

Хваліть, вихвалюйте, хвальки,
Свою дурну подобу...
Коли б хоч блазням на ляльки
Чи на якусь оздобу
Та знадобилась ваша масть —
Усе ж якісь одвійки!
Але який безумець дасть
За вас хоч три копійки?

— Безумець знайдеться, — кричать, —
На те ж віп і безумець,
Вже маєм гумову печать,
Сякий-такий тризубець,
Іще в нас сили — ого-го!
А плани в нас шалені,
І по губах нас пирогом
Не маж, не тич (з'їмо його) —
Не візьмеш так у жменю.
Із нами сам заморський Сам,
Як треба, нас покличе,
І пообідати дасть нам,
Й до завтраго позиче.

У нас й історія своя
Написана, до речі, —
Як куштували малай,
Як вибивали «туди я...»,
Як сторч летіли з печі.
І виють, хваляться хвальки,
Розкуплені іуди,

За п'ятаки, четвертаки,
За харч сухий, за маслаки...
І хто що дасть на масть з руки...

Якось же треба бути!

1957

РІДНИЙ КРАЙ

Ти мене питаєш, друже,
Чом живу я не байдужим,
Чом люблю я край свій палко
І душею, й серцем змалку,
І чому ніколи в світі
Нам вже нарізно не жити,

ти питаєш.

Мабуть, тому, мабуть, тому,
Що багато сонця в ньому,
Що там мила квіти рвала,
Про любов мені співала,
Що там матері могила,
Про яку забуть несила.
Неньчин голос завжди чую,
По світах де не мандрую,
Де по людях не ходжу я —
Я Вітчизни голос чую,
Мов ту пісню, що знайома,
Мов розмову ниви й грому.
Де не йду, в краю якому,
Я душею коло дому...

Мабуть, тому, мабуть, тому.

1959

ЧОМУ ТИ НЕ ЗАВЖДИ..

Чому ти не завжди,
Чому ти не всюди
І звабним, і гарним
Виходиш на люди?
Єсть в тебе привабність,
Нездолані чари,
І, певне, юначка
Про тебе десь марить.
Не спиться їй, певне,
До ранку-світанку,
Ввижаються зорі
На тім полустанку,
Де стрілися рано
І враз розійшлися,
А в серденьку рани
Взяли й запеклися...
Не спиться голівці
До ранку-світанку,
Ввижаються зорі
На тім полустанку,
І ніжная ласка,
І мужність суворе...

• • • • •
Та казка є казка —
Яка з неї користь!
Приснилось, забулось,
Сказалось — немає,
Чи чулось, не чулось —
Усе відлунає.
Забудемо, може,
Що коїлось в грудях,

І легше нам стане
Від того на людях.
А далі і згадку
Забудем по днині,
І легше нам стане
На самотині.

1957

НЕ СІЙ СЛОВА...

Не сій слова порожні й зайві,
Коли нам проба лиш вогні;
Краса вся, виблиски і сяйва
У діамантовім зерні.
Але зерно те, ні, не мертво!
Йому ж бо проростать з ріллі,
Йому ламати кори чёрстві
Й добро виносить із землі.
Йому виносить на показ все
До зору пильного й долонь,
Зійти й дозріти точно в часі,
Щоб справді здійснить свій закон.
Недорости чи переспіти
Йому, як всьому, не дано —
Бо то вже звійки, пустоцвіти,
А не коштовнеє зерно.

1957

Падіння жолудя лунке,
Весною — квітки проріст,
Життя надійне і стрімке
Переступає кволість.
Його невтишена хода .
Не знала ще зупинки,
Його освячено в плодах,
В натужних родах жінки.
Воно круте буває й зле,
Але і тим хороше,
Бо так стряса тебе й бере,
Що аж проймають дрожі.
З сердець вогонь видобува
На заміри щоденні —
Хіба те можна називать
«Проста, гірка буденність»?

Люби його, життя стрімке —
Твою священну повість.
...Падіння жолудя дзвінке,
Весною — квітки проріст.

1959

КРЕДО

Кредо не кредо,
А так — неначеб...
Бути ж поету
В битвах гарячих.
За ідеальне
І за правдиве,
За натуральне,
Не шолудиве.
За любовне,
Світле, рожеве,
І, безумовно,
Ні, не дешево.
За самоцвітне —
Кольорів неба,
Ні, не тендітне,
А те, що й треба!
Мужне, тужаве,
Грізне і ніжне,
Ні, не іржаве,
Давне, колишнє.
Справді ж, сучасне,
Справді ж, огнисте,
Втілено красно
В добрую пісню.
Висловивсь повно —
Краще й не треба.
Та безумовно —
Робити треба.

1957

Мова — струн золотих перемога —
В ній і подвиги, й слава, і труд.
Ніжне слово, гартоване слово,
Серцю юному піснею будь!

Прийдуть справи буденні і звичні,
Та ніколи за далями літ
Не погаснуть вогні романтичні —
Вогневої поезії цвіт.

Збережи її рисочку кожну,
По дорогах із нею іди —
Й для зустрічних усіх подорожніх
Будеш сам тоді піснею ти.

1959

Це той шум, що я люблю,
шум лісів поліських...
Наче мрію, наче сплю
в снах понадорільських.

Колискової мені
матінка співає...
Так буває тільки
в сні —
справді ж не буває.
Лю-лі, лю-лі...
баю-бай...

Сіночку, синьчку...
Соловейку, починай
тихо співаночку.

Хай моя і хай твоя
пісеньки зіллються,
хай лунають у гаях,
до світанку в'ються.

Соловейко заспівав,
тьохкає в калині.

Лю-лі, лю-лі...
баю-бай, —
чути материне.

1958

Бач який ти, світе-ранку,
Я й не думав, як вставав,
Що таким тебе на ганку
Привітаю,— я й не знав.
А ти весь до мене сонцем,
Співом пташим, вітерцем,
Юним серцем комсомольця,
Світлим дівчини лицем.
І духмяною ріллею
Поля рідного мого,
І щасливою землею,
Що у гомоні кругом.
І перекликом заводів,
І перегуком гудків,
Що у злагоді, у згоді
Свій виносять перший спів.
О мій світлий, рідний краю,
Мого серця яснота!
Вже нікого й не питаю,
Звідки музика ота.
Звідки пісня солов'їна,
Звідки далей гожий день —
Це моя ти, Україно,
Повна сонця і пісень.

1959

КОМСОМОЛЬСЬКІ ШАХТИ

По донецьких горбах і долинах
Даль в тремтінні ясного зірок...
Комсомольців твоїх, Україно,
То сія золотавий вінок.

Закарпаття сини, подоляни,
Із полтавських осель юнаки,
Із херсонцями в праці, в змаганні
Зустрічалися пізно і рано —
Даленіли й гукали гудки.

А ще хлопці з самої Волині,
З буковинських гірських полонин,
Де простори далекі і сині,
Від черкаських, одеських долин...

Кожен пісню приніс і горіння,
І любов до землі і труда —
І прийшло, і далось уміння,
Що вінчає і красить літа.

Комсомольські озорені шахти,
Голубі, немов сталь, вечори!..
І кохання юнацького вахта
Незабутньої вічно пори.

Скільки серця і юної сили!
Наче промені сонця горять
В незліченному плинні вугілля,
Що іде і іде на-горá!..

Що немовби далеко рікою
Чорних струмів огонь розлива,
І співає, співа молоді,
Комсомольської пісні співа.

То сини твої, дочки, Вкраїно,
Заплели золотавий вінок.
...По донецьких горбах і долинах
Даль в тремтінні ясному зірок.

1958

РОКУ НОВОМУ

Гост новорічний,
Землю обходь —
За семиріччя,
За наш народ!
Сійся, родися
Жито-пшениця,
Куйся, гартуйся,
Твердая криця!

Року Новому
Прагнень нових,
Задумів щасних,
Сил молодих!
Згоди та миру
В добрих ділах,
Намірів щирих
В щирих серцях!

Року новому
Вийти, як сталь,
По-молодому
В космосу даль,
Звіявшись мчати,
Пружно іти
І відкривати
Зорі-світи.

Року Новому
Днів золотих,
Літнього грому,
Райдуг ясних,
Спілих, дорідних —
По край урожай! —
Грайних та плідних
Нив, як Дунай!

Честь і прослава
Чесним ділам,
Розумам світлим,
Всім трударям,
Всім сталеварам
І рударям,
Мулярам, вченим
І шахтарям!

Року Новому
Нових надбань,
Сил та певтоми,
Дерзань і шукань.
Юності юним,
Зрілим плодів,
Шлях до Комуни
Щоб пламенів!

Тост новорічний,
Землю обходь —
За семиріччя,
За наш народ!
Сійся, родися,
Жито-пшениця,
Куйся, гартуйся,
Срібная крице!

1960

КУБА — ТАК! ЯНКИ — НІ!

Світ палає до щастя,
Світ волає життя,
Чорним силам не вдасться
Скути силу звитяг.

В ніч палаючий острів —
Куби піднятий стяг!
Передранковий постріл,
В порох іскра повстань.

Перша зоряна крапля
В синій прапора тент,
І Котовського шабля —
На континент.

...Казка-тачанка-легенда
Рейдами з хвиль, із літ...
В білі стани процентів —
На Уолл-стріт!

Гондурас лихоманить,
Гватемала без прав,
І дрижать отамани
Кишенькових держав.

Передранковий постріл.
Тричі — так! на устах.
В ніч палаючий острів —
Куби піднятий стяг.

Ранок ночі запону
Посмуговану здер —
На листах полігонів,
На валах Кордільєр.

...Очі-спалахи, айстри!
Синіх айстер вогні...
— Фідель Кастро!..
— Фідель Кастро!..
Куба — так! Янки — ні!

1959

Із-за нільської,
аравійської
Сторони смерч не стих...
В сонці спеки лівійської
Бачу двох молодих.
Закопичена, звітрена
І смуглявий юнак —
У країні обідраній,
Але ж в сонячній як!..
Кров'ю їх афріканською
Б'ються юні серця.
Американською
Доларовою, тиранською
Не купуються.
За пальмовими оазами
Повстають,
Б'ються з авіабазами
За свою власну путь.
Чорношкірих, бронзових
Годі брати на глум —
Що той глум, що погрози їх —
Все розвіє самум!
І хоч як вся розпечена
Зла Сахари земля —
Доля сонцем їх клечана,
Юність щастям пала.
В сонці спеки лівійської
Бачу двох молодих...

Із-за нільської,
з аравійської сторони
Смерч несеться —
не втих!

1955

Вологодських мережив
досвітня роса.
Чом серце обмежив —
писать не писав?
Чи пізно, чи рано —
сказать не зумів;
Та в очі поглянув —
і все зрозумів.
Усе в них побачив —
світ дальніх планет,
Хмаринок неначе
підзоряний лет.
Лиш бути відвертим,
сказав собі я —
І вже тільки твердив:
моя ти,
моя.

1958

На бірюзовім неба тлі
Дим білої берізки.
Якісь позначки на корі,
Якогось болю лишки...
А може, це мені здалось —
Примарилось, привиділось,
Що там не знаний мною хтось
Бував, співав, читав, писав...
Примарилось, привиділось.
Ти ж, добре знаю, не була
Після розлуки (сніжки!..),
Ти ж вдруге, знаю, не пила
Сік білої берізки.
І втретє, вчіяте не пила
Вина весни — кохання.
Невже забулась — не прийшла
Моя досвітня, рання?

Лише позначки на корі,
Лише розлуки сніжки...
Та в бірюзовім неба тлі
Дим білої берізки.

1958

До вінка чудового
Чом би не вплести
Чубик чорнобрового,
Що любила ти.

Та печаль не згадують,
У вінок не в'ють —
Серця тим не радують,—
Болю додають.

Чубик чорнобрового
Сниться вже другій...

До вінка чудового
В'ється, та не тій.

1958

ЗАКУКУЙ МЕНІ...

Закукуй мені, зозуленько, ку-ку...
Серед тиші гаю, серед рос.
Я шукала долю не таку,
Не таку, як стріти довелось.

Закукуй мені, зозуленько, ще раз,
Та не куй про чортову напасть,
З тим, що стрілась, полюбилась,—
розвелась,
З тим, що стрілась, полюбилась,—
не звелась.

Закукуй мені, зозуленько, як світ,
Рано-вранці на світаночку яснім —
Скільки щастя ждати мені літ,
Чи й діждусь я зустрічі із ним.

1959

Позлочéними хмарками
даль вечiрня набiгає.
Щось хорошеє мiж нами
то прилине, то зникає.
Iдемо ми — руки в руки —
i одні й самiтні в полі,
тiльки тиша, ані звуку —
не було ще так нiколи.
Розкажи мені що-небудь
чи мене ти ось послухай...
— Нi, не треба — скоро гребля.
— Нi, не треба — квіти з лугу.
...I васiлля, i копитень,
i цвіт персня голубого,
й мак червоний, прямо з жита,
аж один з-перед другого...
А якi ж iз зелен виру
сокирки мої хорошi!
Ой було ж колись у сквири,
та без вас мені негоже.
Щось марудило пiд серцем,
було дихати ну нiчим, —
не веселка б iз вiдерцем,
задихнувся б в протириччях.
Напоїла їх — палає
барв невикошене лiто,
i ось маємо, зринають
першi, другi, третi квіти...
Все нам кажуть щось
та кажуть
пелюсточками-вогнями

Як люблю я гай осичий —
Вічно в юність мене кличе
Його шум отой невтишний,
Серцеві моєму втішний.
Втішний тому, що малому
Коло батьківського дому
Він співав, було, до грому,
Після грому і потому —
Слухав довго я той гомін.

Як люблю я гай осичий,
Голоси співочі птичі
Над задумою Орелі,
Солов'їв солодкі трелі,
Що, розбуджені весною,
Розливались наді мною
І десь далі, стороною,
Вирували над горою
Й за горою за крутою...
Все життя вони зі мною.

Як люблю я гай осичий —
В колі юному обличчя
Я уздрів, побачив — сонце!
І здалося мені — сон це.
То ж була дівчисько-юнка!
Забриніла вербна струнка,
Й заховалась краля в'юнка...
О печалей страдні трунки,
Серць невладнані стосунки,
Ви лишили образ юнки.

Як люблю я гай осичий,
Там не раз було й не двічі
Ми збиралися у коло
Всім безвусим комсомолом —
І питань до ста рішали
Найважливіших, здавалосьь,
Й, мов пташата, вилітали,
З гнізд отецьких вирушали
В світ широкий, в сині далі,
Та все далі, та все далі...

Як люблю я гай осичий —
Вічно в юність мене кличе,
Давнім спомином дарує...
Аж в душі вогнем вирує...
Не мені його забути —
Та чи й треба, добрі люди, —
Пісню першу всюди чути!
Вічно в юність вона кличе —
Як люблю я гай осичий!

ИДУТЬ ШЛЯХИ

Прямая дорога, большая дорога...

Н. Некрасов

Ті гасають, ті літають,
Далеко бувають,
А я ходжу та мандрую
В своїм ріднім краї.
Я не знав, що так багато
І доріг, й доріжок —
Сто на схід і сто на захід
Для малих, старих, похилих
Й для дівочих ніжок.
Є стежини до кохання,
Є шляхи до щастя,
Є широкі до пізнання
Й до нестримного рушання —
Лишеньку, не застуй!
Гудроновані і литі,
Ще й дощами миті,
І протоптані у житті
Тільки цього літа.
Я не знав, що їх аж стільки
Йде і йде з-за пругу...
Пахнуть рута і васильки
Росяно і сухо.
Йдуть шляхи, гудуть дороги,
Мощені і биті...
Від старого і малого
Чується — «добридень!».
І шумлять автопотоком
З ранку і допізна,

Наче ріки ті широкі —
В берегах аж тісно!
А до ста та ще із двіста,
Глянеш — додається,—
Шлях в село, дорога в місто,
Люду — аж снується!
І вже тисячі, як струни,
З півночі й на південь
Пролягають у Комуни,
Скільки сонця видно!

1959

ВСІ ПОЛЯ ПОКОШЕНО...

Всі поля покошено,
Сонечком присушено —
Скоро будуть зрошені,
Трактором розпушені.
 Зійде ясно прозелень
 По низах долиною,
 І назустріч осені
 Вийде кущ калиновий.
А ми вийдем з квітами,
Понесем до школи їх.
Все зелене літо ми
Снили видноколами.
 Уквітчаєм айстрами
 Класи наші білії,
 На вікно поставимо
 Ще біліші лілії.
І за парти сядемо.
Стануть класи тихими...
Книгам раді ж, раді ми,
Здружимося з книгами,
Схилимось над книгами.

1959

КВІТИ ЛЕНІНСЬКІ

Повесні сади зелені
Нам приносять скільки див!
Кажуть люди, дуже Ленін
Квіти сонячні любив.

А коли посуха влітку
Випивала роси з трав,
Він щасливив кожну квітку,
І ростив, і поливав.

Тільки ж часу де узяти? —
Йшла огрожена доба.
Ніч і день, у будні й свята
Все робота, боротьба...

За свободу та за щастя
Люду бідного він став,
За життя усіх трудящих
Силу й серце віддавав.

Воєн бурі і негоди,
Хмари чорні навкруги,
Люті спеки, лютий голод,
Вороги і вороги...

Та щоб квіти не зів'яли
В ті суворі й грізні дні,
Діти радо поливали
Їх все літечко з весни.

І спасибі Ленін дітям
Всім годі сказав за труд.
І раділи дуже діти —
Слів тих рідних не забудь.

З того часу вже ніколи
Жодну квітку не зв'ялив
Вітер злий, що з степу, з поля
Йшов не раз і все сушив.

Й з того часу піонерський
Труд, як в зорях, у квітках, —
А кругом нас парки, сквери,
Вся країна у садах.

1958

ПІОНЕРЕ, ВЧИСЬ І ТИ...

Комсомолу лине вдаль
Пісня соколина —
Там, де вугіль, там, де сталь,
Де степи цілинні.

Наші старшії брати
Сміливі й завзяті.
Піонере, вчись і ти,
Будеш вміти, знати,

Як заводи будувать
І нові оселі,
Як дороги прокладать
Вдаль через пустелі.

Паровози як вести
І метал як лити,
Зводить велетні-мости,
Як сади ростити.

Все ти будеш, все уміть,
Знать шляхи за хмари,
Навіть в космос полетіть,
Як Юрій Гагарін.

Юність радісна в строю —
То велика сила!
Комсомолію-сім'ю
Партія зростила.

Наші старшіі брати
Сміливі й завзяті.
Піонере, вчись і ти —
Все щоб вміти,
знати!

1959

СОЛОДКА ВОДИЦЯ

Бігла доріжка вузенька з села
Аж до комбайна, де нива...
Галя водицю холодну несла
Таткові — спека жахлива!

На ж тобі — ямка, ну де і взялась! —
Галя спіткнулася, впала.
— Тату, татуню, вода розлилась...
Геть у горнятку не стало.

Встала Галинка, у руки взяла
Горщикок — плаче ж, ой плаче!
Скільки тих слізок вона пролила,
Вже і доріжки не бачить.

Тільки ж, як глянула у горщенья —
Що б це?.. Водиці по вінця!
Миттю до татка:— Батеньку, на...
Свіжа, свіжуня водиця.

Татко напився та й хвалить її:
— Дуже солодка водичка.
Тільки чому це, Галюсю, твої
Очки немовби кринички?

1958

МУРАШИНА ХИЖКА

Паморозь на вікнах,
Сонце на квітках,
І дороги дальні
В хмарах, у вінках...
Ой, любив ще змалку,
За дитячих літ,
Ухопить скакалку
І гайнуть у світ.
На коні баскому,
Коні воропому,
І летіть, летіти
Із рідного дому.
А внизу то ріки,
То гаї дубові,
Й каже, було, вітер:
— Скинь коню підкови.—
Й кажуть, було, хмари:
— Тут підків не треба,
Легко треба плинуть
В голубому небі.—
...Слухаю хмаринок,
Підківки торкаю
І коню баскому
На льоту скидаю.
Й справді, кінь так легко
Йде по небовиду —
Не толочать світлих
Променів копита.
І хмарок не топчуть
(Вухналі теж вийняв),
Летимо в багряне,

Потім в синє-синє.
...Тільки ж що там сталося
На спаді крутому?
Ледь краплинка мріє,
Не достати й грому.
Чи плачі, чи смутки
Там якісь в долині —
Стій, спинися, коню,
Тужить там людина
А чи мурашина?
Чує моє серце
Щось недобре в тому.
Смичу за вудила:
Повертай додому!
Коник мій слухняний:
Раз і два — в долині.
Справді лихо сталося —
Що ж бо за причина?
Як скидав підкови —
Із-за хмар летіли,
І одна залізна
Хижку розломила,
Хижку мурашині.
А вона ж трудилась!
Лихая година
Де ж бо й нагодилась...
Стислося дитяче
Моє серце з того —
Бідная мурашко,
Це ж моя дорога!
Чом же не подумав,
Летівши із дому
На коні баскому,
Коні вороному,
Що лечу я в хмарах,
А внизу громада

Сіє, косить, віє,
І оре, і садить.
Може, вгорі й легко
Без підків літати,
Та про низ не треба
Було забувати.
З того часу й досі
Згадую дорогу,
І коня баского,
Коня вороного,
Залізні підкови,
Хмари, і долину,
І в долині хижку,
Хижку мурашину.

1957

ЗЛАГОДА

Перепел не б'є,
 перепел не б'є —
Гречки не толочить,
Мабуть, воду з ставу п'є,
В коновочку точить.
Вечоріє у степу,
Сонечко сідає.
Чи напився, де він був,—
Хто його питає.
Перепілочка й собі
В мандрах мандрувала,
Добре їла, далебі,
Добре попивала.
Розійшлися та й зійшлись —
Ніякого лиха,
Знову щастя, як колись,
У перепелихи.
Ходить, воду з ставу п'є,
В коновочку точить...
Перепел не б'є,
 перепел не б'є,
Гречки не толочить.

1956

З ЛІТНЬОГО

Знову побачив я хату,
Чорного бусела тіль,
Вірші почав друкувати,
Чую, захоплено він.
Сам на друкарській машинці —
Цоки, та цоки, та цок...
Потім читає щось жінці,
Потім для діток рядок —
Прямо не вірші — гостинці —
Цоки, та цоки, та цок.
В творчих відрядженнях, певне,
Він на левадах бував,
Балки, луги недаремно
Всі наокруг облітав.
Стільки набачивсь, начувся —
З долею доброю птах!
Тричі, було, перевзвся,
Бродячи там на лужках.
Ось і дарує гостинці —
Луків пахучий вінок...
Сам на друкарській машинці —
Цоки, та цоки, та пок...

1956

ПРИГАДАЛА...

Пригадала стара кішка,
Як мишей ловила,
По карнизу, було, пішки
Залюбки ходила.
Та й надумалася знову:
Годі-бо дрімати!
Нишком-тишком йде на лови
Горобця впіймати.
Той на гілці ясеновій
Цвірінчить байдуже.
— Почекай-но, — киця мовить
І очиці мружить.
Причаїлась, як годиться,
Виждала й прожогом...
Тільки ж, бач, даремно птиці
Переляк від того.
З гілки кинулась, спурхнула
Й на вищюю сіла —
А кішечка як шугнула...
Тільки бідна й жи́ла.

Мабуть, скажемо ми, друже,
Дива з цього мало,
Не стрибай так прудко дуже,
Як стрибав, бувало.

1958

ОДРУЖЕННЯ

Я сорока кароока,
Ти сорокопуд,
Коли згода — ми щороку
Будем жити тут,
В цьому лісі, де вербина
Мовить щось дубкам...
І калина, горобина, —
Гай, роздолля нам!
Не хвалюся, скромна вдача
В мене на умі, —
Чи й поб'єш, я не заплачу,
По гіллі хіба поскачу,
Похвалюсь кумі.
І нікому, більш нікому...
Хіба що ракша
Буде знать, що в нашім домі
Ріжуть без ножа.
Поберімось, із півроку
Поживем отут.
Я сорока кароока,
Ти сорокопуд.

1956

ГОРЛИЦЯ

Горлиця з віконниці
Сіла на обрус
Й заспівала донечці
Пісеньку якусь.

Слухав тую пісеньку
Довго, довго я,
І мені здалась вона —
Треллю солов'я.

Хай вона тихесенька,
Хай без тих рулад,
Та яка ж любесенька —
Все якось у лад.

Донечка заслухалась —
Гулі, гулі-гу..
На вікні, на другому..
Уже й на даху.

Та куди ж летиш ти,
Та куди ж, куди?
Дам тобі напитися
Срібної води.

Дам тобі й зерняток я,
Тільки не лети.

1960

ПРО ПТАШИНЕ ТОВАРИСТВО
ТА ІВАНКОВУ ДУДУ

У хлопця дудка-берестянка,
Дзвінка, лунка, мов пісня зранку,
Мов на смичках тонких уся —
Для скрипаля згодилася б.
Але нікому не віддасть
Іванко дудочки тії,
Вона йому з трудом далась,
Доки придбав-таки її.

Ходив в дібровах, у гаях,
Питав у дятла, в солов'я,
В сорокопуда і в ракші,
В сороки, в кібця... й не кажи —
Перепитав аж стільки він!
Для діла доброго не лінь
І походити, й поблукать,
Бувалих всюди поспитать.

А ліс густий, як хмари, ліс...
Та де, спасибі, взявся дрізд —
Летів, летів і прилетів
Та й на вербу похилу сів.
Він кожен кущ в дібровах знав —
Де дуб крислатий, де сосна,
Де вузлуваті берестки
Де шумовиті ясенки —
Але ж усе те на свистки,
На всякі пищики та й тільки —
Лиш бузинова добра гілка,
Ото б згодилась для сопілки!

Та де узяти бузини?
Нема, нема. Ще із весни
Шукав її в дібровах скрізь
Поміж ліщини і беріз —
Аж зажурився на гілці дрізд.
Коли ж не випало дрозду
Знайти край лісу гілку ту,
Що з неї співанку-дуду
Найкращу Йванко би зробив,
Тоді на Йванкову біду
Весь рід пташиний поспішив.
...Де не узявся — тут як тут —
На гілці одуд: «Ху-ту-тут!»
Зозуля сіла на суку,
Та все про те ж — ку-ку, ку-ку...
А з дуба дятел — тут-тук-тук...
Пішов лісами перестук:
«Всі шліть звідомлення сюди
Про кущ найкращий для дуди,
Про бузиновий отой кущ,
Що нам його будь-що знайти!..»
Старі задумались граки,
Меткі клопочуться шпаки,
І боривітер, і деркач,
І яструб — смілий помагач...
Та ще, як ніч, гука пугач,
Та припутень, та ще сова
Мудроголова лісова,
І сойка, бач, на віддалі
На суховерхому гіллі,
І тиха горличка мала,
Що аж з-за лісу прибула...
А як уже уся злетілась
Громада птичая стокрила —
Порядилась, погомонила
Та й порішила: всі, гей, ну!..

В гаї, в лісі по бузину,
Де б не була — знайти ту гілку,
Що треба Йванку на сопілку,
Не сучкувату, саме ту,
Що треба Йванку на дуду.

Шумів три дні й три ночі ліс,
Шугав меткий по лісу дрізд,
За ним велика і мала
Шугала птиця між гілля.
І довелось не раз шпаку
Найдалі мчати за ріку,
А вже дремлюзі і сові
Навідають хащі лісові.
Та що й казати, бувало всім —
Ясного дня і по росі!
Позбувшись спокою і сну,
Трудились, гаї!..
І бузину
Таки знайшли. Побідний клич
Усім, усім... дав знати сич.
Усім гаям, усім лісам,
Усього птаства голосам...
Таки знайшли ту бузину
На найгучнішу, голосну,
Та на дуду, на ту дуду,
Що вся, як пісенька в ладу...

І хлопець чик ту гілочку
Та й змайстрував сопілочку,
Та й змайстрував на сто ладів,
Таку, яку він і хотів...

І гра, співає берестянка,
Дзвінка, лунка, мов пісня зранку,

Бо в тій дуді та шуми всі,
Та шуми всі, та співи всі —
Пташиних хорів голоси.
Мов на смичках тонких уся —
Для скрипаля згодилася б.

1960

РАЙДУГА

Пишнотою грає
Серденько мое —
Барви добирає,
Кольори дає.
Райдуга з Підсмужжя
Косу виклепа —
То ледь-ледь, то дужо
З далей проступа.
Пішки б під такою
У світи піти б,
Стежкою крутою
До життя мети.
І з такою б в далі
Літаком летить,
В дугах аномалій
Скарбища розкрить.
Й своє серце власне
В щирості віддать —
Ті ж серця не гаснуть,
Що палають в лад.
Хай по виднокругу
Розстилає цвіт
І в орбітах-дугах
Всім, що є, горить.
Хай по виднокругу
Над усім пала —
З другом і за друга
На ясні діла!

1960

ЧЕБРЕЦІ НА ЛУКАХ...

Чебреці на луках.
Пахнуть чебреці.
Щось мені розлуку
Шепчуть вітерці.

Щось вони на вухо
Раять, та таке,
Що не варто й слухать,
Бо гірке, гірке.

Ви б мені казали,
Що там у гаю,
Краще б нашептали
Молодість мою.

Краще б ви у згадку
Та оте вплели —
Бач, як квіти-братки
Та росли, жили.

Як, було, любились
Та колись, колись...
Як, було, здружились
Й раптом... розійшлись.

Зник за голубою
Далиною сад.
Хто ж тому виною —
Що його й казати?

1961

В НЕБІ ГОЛУБОМУ

Голуб і голубка
В небі голубому —
Любо, мило, любо
Серцю молодому.
Злинули тумани,
Звіявсь ночі соп —
Вітер степу ранній
З неозорих лон.
Ні черкне крайнеба
Блискавка крайком,
Ні чорнить про тебе
Недруг язиком.
Тільки світле, чисте,
Аж до зір ясне,
Бач-бо, урочисте
Не мина й мене.
Весь я, весь у ньому,
Сонце у вічу —
В небі голубому
Голубом лечу.

1958

КРАЙ ГОРИ

Край гори одним одна
День і ніч шумить сосна.

Втихни, сосонко, засни,
Хай тобі присняться сні.

Хай тобі присняться сні,
Що ти в шумах знов із ним.

З ним, із ним, із ним —
В шумах ранньої весни.

Може, шум той і мені
Щось навіє уві сні,

Може, в синій далині
Жде нас зустріч повесні.

Хто повідає?
Хто зна?
...День і ніч шумить сосна.

1960

А нащо воно мені —
Я люблю троянди,
В хмарах марев промені —
Сонця діаманти.

А нащо воно здалось —
Цвіт люблю конвалій,
І тепер їх, як колись,
Жду з блакитних далей.

Жду у росяних разках —
Біло, біло, білі...
Що в перелісках, лісках
Синьої Орлі.

Що в замріяних лісках,
В росяних долинах,
З тихим сном на пелюстках,
На листочках синіх.

Та які ж вони-бо всі,
Наче у намисті,
Наче в сльозах, у росі —
Всі пречисто-чисті.

З ними вибуду біду,
Хай і... змолодію,
З ними в літо увійду
І не похмарнію.

1958

Любе Поділля, миле Поділля,
Чую, мов кличеш мене на весілля...

Грають-гуляють свайби та родини.
Слухаю — гу-лі... малої дитини.

Гу-лі, та гу-лі, та гуленьки-лі!..
Квіти подільської, квіти землі.

Все зацвітає, як пісня на мові,
Як вірна любов по сердечній розмові,

Як щира робота усім гуртова,
Коли ще й до того ж удавсь голова,

І ланка, як квітка на всі пелюстки,
І очі, як зорі, і білі хустки...

Любе Поділля, миле Поділля,
Чую, ти кличеш мене на весілля.

Красне та гоже, усім на виду —
Кличеш, гукаєш...

Я радо іду.

1959

СОКІЛКА. СОКІЛЬСЬКІ ДІВЧАТА...

Сокілка... Сокільські дівчата,
Хороші, як в райдугах день.
Та що там, скажу я, й казати,
Співати б, і тільки співати б
Про юність, про щастя пісень.

Ось мальвою, спалахом-цвітом
Одна зашарілася, йде...
У поле, в зеленеє літо
Найліпшу ланку веде.
І все що не є перед ними,
Стоїть в молодому цвіту,
І йтимуть, дорогами йтимуть,
Як в ранки, в красу вони ту.

Сокілка... Сокільські дівчата,
Хороші, як маковий цвіт,
Та що там, скажу я, й казати,
Із ким і до кого рівняти —
Не знає таких цілий світ!

Ось Галя, весела доярка —
Хай вітер, чи дощ, чи роса,
Не любить ставати під хмарку,
Ось Галя, весела доярка —
Аж прямо у сонце уся!
Торкнулися Ворскли відерця,
І пісня луною пішла
Від серця, дівочого серця,
З полтавського, з того села.

Сокілка... Сокільські дівчата,
Як влітку красолі вогонь.
Та що там, скажу я, й казати,

Кого не зчарує краса та —
Й не знати, чи дійсність, чи сон!
А в полі тополі ледь мріють,
За тінями тіні — хмарки...
Дороги ідуть, даленіють,
І вишні-черешеньки спіють —
Плетуться на щастя вінки.
Співати б, і тільки співати б
Про молодість нашу пісень...
...Сокілка... Сокільські дівчата,
Хороші, як сонячний день.

1958

Синій, сизий дим-туманець
По бору прославсь.
Ранній осені багрянець
Спалахнув, зайнявсь.

І усе, як сон по долах,
Тоне, то зрина,—
І жалі, і перші болі —
Згадка-давнина...

Все якимось перецвітом,
Цвітом молодим —
Як було те літом, літом
Ще отим, отим...

Що було, у радість бралось
Що було, цвіло.
Та світилось, та вбиралось,
Та любилось — прялось, прялось...
[Онiстю жило.

Спілим ланом, гожим літом
Ще отим, отим...
...Дивом, димом, перецвітом
Синім, голубим.

1958

СОЛОВ'ЯМИ З ЗАБУЯННЯ...

Солов'ями з Забуяння
Ти наснилася мені —
Про кохання, про кохання
На світанку повесні.
І навіщо я проснувся,
Сон той, щастя загубив.
Ось було — й нема. Й незчувся...
Але ні, не дарма снів —
Все привиділося знову,
Все збулося так, як є:
І озера і діброви,
Й біле личенько твоє...
Сон солодкого дихання,
Дивні мари чарівні —
Солов'ями з Забуяння
Ти наснилася мені.

1959

Як було шістнадцять їй,
А мені сімнадцять,
Стрілись ми на стежці тій,
Що лягла по кладці.

Стрілись. Тут би й розійтись.
Ні,— даремна й гадка,—
Хто вузькі збива мости —
У дві дошки кладка?

І зустрілись ми якраз
На отій стежині,
І спинилися ж якраз
Ой на мостовині...

Та вже й ні, не розійшлись.
Над стрімким потічком
Стоїмо ми, обнялись.
Вже зайшла і нічка.

1958

ЧОТИРИ

Під журливою вербою
Нас чотири сумувало —
Той, що був колись з тобою,
Той, що мріяв будь з тобою,
Третій з думкою якоюсь,
Я четвертий — ти й не знала.

Ти приходила з відерцем
До верби по срібну воду —
З ясним видом, з добрим серцем —
Ну яка ж бо ти й на вроду!

Шаленіло серце в того,
Що ходив з тобою в літо,
А в другого — ой, в другого, —
Щоб отак... та більш ні в кого!
Аж не знати, що й робити.

Щодо третього — доволі! —
Бо у нього, як і в мене,
То палало, то хололо
Серце, серденько шалене.

Є у світі таємниці,
Тільки ж, певне, не для серця,
Ой, світилися ж нам лица,
Коли стукали відерця.

Коли йшла ти по стежині
Під вінки дерев зелені
І то жостір, то калина
Тебе кликали з-за кленів...

Та якось якогось літа
Сталось те, чого й не ждалось,—
Похилились дужче віти,
Як чотири нас прощались.

Перший мовив: «Гаять часу
Нам не личить, друзі милі...»
Те ж і другий: «У Донбасі
Стану скоро я при ділі».

Третій мислив.
Тільки ж знали
Його мислі всі й без слова...
Вже нікому не співали
Ті відерця малинові.

.
Скільки раз, та ще горою,
Серце в край у той вертало,
Де було колись весною,
Під журливою вербою,
Нас чотири сумувало.

Нелюбов моя,
чим зараджу я?
Серцем — ні,
словом — ні,
правдонька твоя.

Не усе, що мав,
я тобі віддав,
Для другої ще
щось носив і дбав.

Ти прости мене,
не картай мене,
Що було між нас,
хай навік засне.

Хай навік засне
і забудеться,
Інший хай тобі
ще полюбиться.

1959

Трішки задумана,
 трішки замріяна,
 зморена трішки —
Дивишся, дивишся в даль,
 де завіяно
Хмар неогрєбні острішки.

Що ти там бачиш,
 брови розвівши,
Що ти там чуєш,
 мов занімівши?
Прощу тебе, похвались.
Ми ще там будєм колись.

Ми ще там будєм колись.
Не журись.

1958

ВБРАЛИСЬ В ОСІНЬ ГАЇ...

Вбрались в осінь гаї.
Скільки зваб і принад...
Темний сад.

Листопад.

Очі-зорі твої...

Кожен з нас мов не зна,
Що давно не весна,
Що у злоті гаї,
Що мовчать солов'ї.

Кожен з нас мов забув,
Що всі строки відбув,
Що у злоті гаї,
Що мовчать солов'ї.

Цить. Мовчи. Не кажи.
Літ стоять сторожі.
Смутків лізуть вужі.
Цить. Про це не кажи.
Не кажи.

1959

Тихий морозець. Світла зима.
Віє й не віє — вітру нема.

Білі стежини стеляться вдаль —
Як голубіє неба кришталь!

Начебто справжній і дивний митець
Вивершив чудо, та й ще не кінець —

Твориться в русі у вічнім воно,
Десь започате красою давно,

Вічною знадою миле мені —
А сніговиця шумить вдалині...

Скоро надійде вона і сюди,
Буде шуміти, немов без мети.

Тільки ж насправді... Як я люблю
Шелест той, шепіт — аж не зловлю —

Він же в сніжинках тих сонце несе,
Все, що захоплює, сонячне все —

Шепіт і щебет далеких дібров,
Музику зладнену збратаних мов.

1959

ЕСКІЗ

Рисунок. Креслення. Сніжок...
Люблю зими живі картини.

Ті верби згадую, лісок,
Що з круч спускаються в долину.

Витку доріжку в полозках,
Мов звиви серпантини,

І десь далеко на стіжках
Застиглу тінь орлину.

Та хмарку ніжну лебедину,
Що десь пливе з-за Хорішок...

Рисунок. Креслення. Сніжок.
Зими ледь запорошені картини.

1959

НАСПІВАНЕ СЕРЦЕМ...

Наспіване серцем
завжди дороге,
А те, що без серця, —
німе і глухе.
А те, що без серця, —
навіщо й здалось!
Як нива без мови,
без ранків, без рос.
А те, що без серця, —
куди-бо із ним! —
Ні схне, ні печеться,
ні йде навіть в дим...
З нічого — нічого,
пиши, не пиши —
Ні rischi живого,
ні краплі душі.
Його не пригорнеш,
його не доп'єш,
Як з нелюбом мило
і дня не зживеш.
Ні сниться, ні будить,
а вид, що за вид!..
Отак і марудить —
як мокре горить.
Ляга остогидлим,
холодним рядком
Чи віршем набридлим,
нестиглим рядком.
Куди не поткнеться,
не виповзе де —

Скипиться, надметься
та й тільки і те.
Бери, що до серця,
що всім до душі,
Дай солі і перцю
та й вже і пиши.
Пиши, чи співай там,
чи мови кому —
Солдатам, дівчатам,
Дорослим, малятам,
Ну, словом, народу,
народу всьому.
І квіткою здасться,
і дощиком в май.
І буде співаться —
а ти і співай!

1958

КОМУ ПО МОДІ ЩО...

Кому по моді драп чи шовк,
А я люблю і досі
Оцей военний кожушок —
Із ним тепліша осінь.

Шумить холодний вітровій,
Дощем січе з-під боку...
Та скільки ж бачить, друже мій,
Навколо світла око!

Й немає сонечка немов,
Але ж той кущик світить,
І той грибок-білоголов —
Ну, як не запримітить...

Іду я далі в кожушку,
Аж ондечки, край лісу,
Де дві сосни на моріжку,
Я бачу в шубі лиса.

Йому й байдуже, що бреду, —
Обидва ж ми в кожухах!
Іде зима, та не в біду,
Аби не змерзли вуха.

Метнулись вогники руді
Не злого, скажем, ока,
І розійшлись ми хто куди,
Надавши кожен кроку.

Я цілю прямо до озер,
А лис куди — не знаю,
Ми з ним колись, як і тепер,
Ще стрінемось — впізнаю.

Прямую далі в луку ту,
Де пісня журавлина.
Чого ж спізналися — в біду
Потрапите ви нині,—

Спішу журавликам сказати,—
Не за горами ж біла...
Та їх вперед, а не назад
Прямують крокви-стріли.

Іще запізнені пташки
Он біля сіна стогу
Свої сіренькі кожущки
Ладнають у дорогу.

Не сполошить би їх — нехай
Зберуться, як і треба,
Бо шлях вибоїстий в той край
В цьому осіннім небі.

Зладнались, пурхнули — нема,
І я немов самітний...
Але здалося лиш, дарма —
Все рідне мені, рідне!

І низина і вишина
Життям достоту повні:
Те он летить, те он біжить,
То в пір'ї, то у вовні...

В такій компанії ось я,
Мисливець безрушничний,
Ходжу по долах, по гаях
В своїй озброї звичній.

Чи сіє дощиком із хмар,
Чи ожеледь по нивах
Дзвінкої криги стелить шар —
Скрізь дива, тільки дива!

І хто те знає, чи вони
Бувають десь і кращі...
Не знаю кращих — до весни
Їх не зміню нізащо.

Комусь хай мода — драп та шовк,
Мені ж в цю пізню осінь
Мій друг війни, мій кожушок,
Слугує вірно й досі.

Буває, себе запроториш в вікчеми
(Як висновок критики чи самокритики),
І врозтіч всі кинуться — образи, теми,
Немовби з машини посиплюються
ГВИНТИКИ.

Бува, пересолиш: навіщо я здався,
Піввіку в громаді, а толку якого?
Коли було б знати, ніколи б не брався
До справи такої,
до діла трудного.

Але ці хвилини (щоправда, частенько,
Бува, набігають) ти розумом зважиш...
А серце забилося, а серденько тенька,
Хіба те кому і розкажеш!

Та це воно й добре, отак воно й треба, —
Бо що за людина без мет, без сумління?
Такі, може, й варті для вічного неба,
Але не для щастя мого покоління.

1958

Я радий, дуже радий,
Але й не зовсім, ні,
Бо, мабуть, старуватий,
І щось болить мені.
Яких бісів у пельку
Йому боліти ще!
Люблю топтати земельку,
Ходити під дощем —
У сквири, в люту хвищу,
У сніговицю й млу,
Хай дощ мене періще,
А я їти люблю.
Дорогою грузькою
Чи й стежечкою десь,
В гаю, поза горою,—
Горою, так горою!
Хоч блискавка там — кресь!
Іду — а грім в сухину
Дубову рраз... і раз!..
Немовби гатить в спину,
Штовхає зла напасть.

Та то лише масажі,
Вціліла б голова!
Люблю, як чорт у сажі
Ляка тебе, бува.
Люблю негоди, броди,
О люди, як люблю
Всі порухи природи,
Пунктир зелений — сходи,
Зволочену ріллю...

Невже коли ще буде —
Очей згорять вогні?..
Й без мене все це буде
Зимою й повесні.
А як же тоді буде,
Скажіть мені ви, люди,
Скажіть, скажіть мені?!

1959

Я НЕ ХИЛЮСЬ...

Я не хилюсь і не схилюсь,
Хоч як ти будеш гнути,
На біса й снилась ти комусь,
Непрохана марудо.
У модний вбралася кожух —
Невже шануєш моду?
Як підіймусь, то з тебе й дух,
То з тебе й пір'я — годі!
Поки ще хворого мене
Ти з лапищ не пускаєш,
Доки мене недуга гне,
То ще ти силу маєш...
Мене у ділі не чіпай,
Я не сплошав ще в ділі,
І нитці суканій не край,
Та ще й основа ціла!
Й навіщо снилась ти комусь,
Стара, суха огудо, —
Я не хилюсь і не схилюсь,
Хоч як ти станеш гнути.

1959

Співав я пісню солов'ю,
А він собі й без мене
Свою наспівував, свою
В патрах весни зелених.

Моя, скажу: сухий папір, —
Як не трудивсь до ночі.
А соловейко, ти повір,
Аж серце мені точить.

Оце й тобі цю річ мою
Я поведу — на вухо:
Не заважай ти солов'ю, —
Святішим буде — слухай.

1958

НАМ НІЧОГО ГАЯТИСЬ...

Коли сірее небо
і хмари не сходять —
Над полем, над лугом висять,
І скоро походи, і скоро дороги,
Ти хоч на часинку присядь.

Присядьмо всі разом за звичаєм давнім,
Батьки так робили й діди,
Коли починали щось діяти славне,
Чи путь їм лягала в світи.

Присядьмо і ми із тобою, мій друже,
І нам у незвідане шлях,
І нам розставання оце не байдуже —
Гука не байдуже он птах.

Ми рідне лишаєм, прощаємось з милим,
А те, що нас кличе, ще треба здобуть;
І скільки ще треба і розуму, й сили,
Ще бурі, ще грози нас ждуть!..

І сірее небо, і хмари не сходять —
Над полем, над лугом висять...
Та вже у дорогу! В походи, в походи!
Нам нічого гаятись, треба рушати.

1959

СПІВЦЮ И СОЛДАТУ

А. В. Головки

(На день шістдесятиріччя)

Ми у походах сорок літ,
І сорок зим, і сорок весен...
І всі, що йшли в незнаний світ,
Великим звершенням ровесні.

І ти, наш друже, в боротьбі
Писав сторінку літ чудових.
З-під сонця віяли тобі
Вітри ворсклянські й задніпрові.

І та полтавська далина,
Що вічно мовить мову серця,
В твоїх відбилася піснях —
По нивах тиха... Люта в герці!

Від шаблі в тебе до пера
Були логічні переходи,
Бо ти бажав лише добра
Револьюційному народу.

Його в класовій боротьбі
Ти бачив долю у майбутті
І тому визнав лиш двобій,
На смерть двобій, що — груди в груди.

Й рука не зрадила бійцю,
Й громи не стилили запалу;
А пісня — після лиш співцю
В походах сили додавала.

Нам поталанило в путі —
Хіба ж такі зросли в нас сили!
Що нам і гори ті круті,
Коли нас Партія водила!

Узяв співець її труди
(Бо ж найдорожче те солдату!),
Щоб в главах книги золотих
Життя з любов'ю оспівати.

Хай прийдуть нові піснярі,
Хай юним йдеться і таланить,
Хай в струни пісню кобзарі
Ніколи брать не перестануть.

Та в струнах тих нехай бринить
Хвала солдатському походу,
Тому, хто славно вмів творить
З джерел вогнених силу пить,
З народом жити й для народу.

Віком Жовтневі ровесна,
Україно ти моя,
Я хотів би — вічні весни,
Спів досвітній солов'я
Щоб цвіли, не осипались
У твоїх, моїх гаях.

Я хотів би долі, долі
Золотої золотій,
Як отець і мати доні
Хочуть щастя, хочуть їй.
Я хотів би, та не тільки
Одинокій і самій.

Я хотів би супокою
Всій планеті, всій землі,
Та щоб квіти, а не зброя
Вічно множились в числі,
Зникли щоб з-під сонця
МЛОЮ
Сили воен, сили злі.

І в красі майбутніх весен,
Не у горі, не в боях,
Щоб жили життям чудесним,
Я хотів би, рідная,
Віком Жовтневі ровесна,
Україно ти моя.

1959

Земля моя, чорноземля,
Любив тебе ой як!
Чи ти лежала в озимах,
В імлі осінніх мряк.
Чи ти вбиралась колосом,
О пишна, під вінок!
Чи і тоді, як колесом
Бог воєн тебе товк.
Але тоді не звичною
Любов'ю я любив —
Ні-ні, не романтичною,
Не тою предковичною,
Чи, скажем, пересічною,—
Тобою весь я жив.
Любив.

1958

ПІД ЖОВТНЕВИМИ ЗНАМЕНАМИ

Під осяйними знаменами
Сонцем Жовтня величавого
Ми проходили зеленими,
Молодими, кучерявими.
У сімнадцятім сімнадцяти
Ще з нас жоден не доточував.
Так і я, з моїх п'ятнадцяти
Став у таборі робочому.
Зачудованими ранками
Все, здавалось, — скелі скресано! —
Гроровою «Варшав'янкою»,
Громовою «Марсельезою».
Незборимими походами
Йшли ми в битви з грозівіями,
Бо виходили з народу ми,
З його мріями й надіями.
Гей, з царями та з їх тронами
Не по-чемному прощалися,
І з панами, і з баронами
Таки добре поквиталися.
Хай плече було обтяжене,
Але все ж зручніш з рушницею
Йти і бити орди вражії,
Вимітати вогнем їх, крицею.
Весь вогонь в «Інтернаціоналі» ми —
Гнів рабів акумульовано! —
Із народами повсталими
Пронесли в серцях злютованих.
Пронесли в серцях натхненно ми
Силу, честь і славу Гвардії
Із ім'ям великим Леніна

В дужих лавах його Партії.
Хай же славиться будована
Наша сонячна, любима,
В битвах, в праці загартована,
Рад Держава незборима,
Вся завітчана зеленими
Вкрай садами кучерявими
Під осяйними знаменами
Жовтня вічно величавого.

1958

Раз приснився сон мені:
я на чужині.
І приснився мені сон:
б'є мене вогонь.
Та ще лютий, ще який —
смертний, фронтовий!
Гострі кулі впереміш,
і багнета ніж,
І невщухлий рев гармат —
по мені снаряд...

Ще приснився сон мені:
...бій подаленів...
Затихає смертний бій
у долині тій,
Де стікає густо кров
травами в Дніпро
Й догорають ватри рани
гостро на світанні.

Ще один приснився сон:
...сонце до вікон!
Що несуть мене з долини,
ні, не в домовині!
В ранах, болях в лазарет —
тільки не на смерть!
Пахне тирсою рілля.
Сестри іздала.

Й чую «гулі» голубів...
Десть далекий спів.
Гомін хвиль мого Дніпра...
Рідний край.

1959

Коли куля вилетіла з гільзи
І убила наповал людину,
Гільза впала на траву прим'яту
І в траві від ока загубилась.
А чи ту людину поховали,
Чи склювало хижі гайвороння —
Тільки гільза тут лежать лишилась
Непомітним давнім знаком смерті.
Я її натрапив випадково —
Зеленавість гільзу вже покрила,
Зеленавість часу брала мідь помалу.
І стояв я довго у задумі,
І в блакитну далину дивився,
І зі мною тихо розмовляли
Квіти щастя й чорна гільза смерті.

1958

ПРО ЗУСТРІЧ ІЗ СМЕРТЮ

Оповідання партизана

...Це під Білою Церквою,
Де село Сухоліси,
Та й зустрів я там смерть свою
В партизанському лісі.
Оточили карателі
У три пояси густо,
З дуба жолуді падали,
Наче бджоли в капусту.
Ні пройти, ні пробитися,
Вийти теж ні, несила,
Чим тут, скажем, хвалитися,
Тільки гріб та могила.
Притаївсь я, прищулився,
«Акі тать», — собі мовив.
— Відпочинем, — почувлося, —
Потім знову за лова... —
Ти дивися — відстрочкою
Мені пахне сьогодні.
Визираю з ярочка я,
А їх, ненько, з три сотні!
І всі стерви з жадобою
Ловлять, бач, партизана.
Ох, узяв би на жорна я
Тебе, гниддя погане!..
Але ж бачиш, що сталося
Отаке мені вперше!
Отаке й не гадалося,
Мовби рак той у верші.
Та роздумувать ніколи,
Десь там ждуть мене хлопці;

Не сидіти ж до віхоли
У оцій ополонці.
І хоч пахне вже рутою,
Але ж діяти мушу —
Трусонуть би, мов грушу ту,
Щоб посипались душі!..
Як на те, саме хмарою
Перетягує небо —
Десь погримувє... вдари ві .
Оцього мені й треба.
Громе, громе, йди силою!
Блискавице лупата!
Ти, негодонько з сквиною,
Партизанові мати.
Громе, громе, бий силою,
Блискавице лупата!
Підберуся, підцілю я —
Ще ж у мене граната!
А як третя осяяла,
Не діждались і грому...
З дуба жолуді падали,
Коли йшов я додому.
Як ішов я до рідного
Партизанського дому,
Стало ясно та видно,
Ані хмарки, ні грому.
Отаке було — смерть свою
Обдурив я у лісі...
...Це під Білою Церквою,
Де село Сухоліси.

ПРО МЕХТОДІЯ-СОЛДАТА

Ішов Мехтодій на війну
За край з нападниками битися;
Лишив дитя, лишив жону,
Стареньку матір-удовицю.
І все лишив, що рідним звав,—
Красу ріллі і полиск плуга...
Була весна, пройшла весна,
Та розцвіли кукіль, наруга.
Плоди труда з отецьких меж
Не той бере, хто вік трудився...
І ти, Мехтодію, умреш
Лише тому, що тут родився.
Прийшла фашистська душа,
Під косу все до пня стинає.
Комусь своя, а нам чужа —
Холодна, миршава і злая.
Ніхто Мехтодію не дав
Ні краплі зла, ні злого серця;
В житті він більше жартував
Й себе до того додавав,
Як те в кумпанії й ведеться.
Аж тут така напасть на край!..
І ось солдат Мехтодій в полі.
Що він побачив там — нехай
Того не зна ніхто й ніколи.
І закипіло у душі,
В душі і в серці селянина,
І що, поете, не кажи,
Як не пиши, що не пиши,
Того не буде й половини,
Що в груди спеклі уп'ялось

Незагасимим буревієм
І розлилося, запеклось,
Вогнем посіялось і — сіє...
...І сіє, сіє, посіва
Свинцем із автоматів,
Аж шелестить суха трава —
Рядном вкриває гадів.
Іде Мехтодій-посівач —
Попадає, ні, не буде!
А зайді що ж — хоч сядь та й плач,—
Нагонять звідусюди.
Вже ось і Київ, й Львів в путі...
Дійшов Мехтодій до Берліна!
І одлягло лише тоді
В душі і в серці селянина.
Ніхто Мехтодію не дав
Ні краплі зла, ні злого серця,
В житті він більше жартував,
Й себе до того додавав,
Як те в кумпанії й ведеться.

1958

В ДРЕЗДЕНСЬКІЙ ГАЛЕРЕІ

Рембрандт, Джорджоне, Рафаель...
Творіння дивні над віками.
...І я згадав твою шинель,
Пробиту кулями й дощами.
Ту саму сіру і в пилу,
В слідах осінньої багнюки,
Ту, що з-під неї в ковилу,
Було, виймали серце круки...
А полк ішов — вперед, вперед!
Солдати йшли — окопи, доти...
І скрізь в боях солдатська смерть
Була звичайним епізодом.

Шинель твою я тут згадав.
Було в ній холодно і жарко.
Та хто її тоді не ждав?—
З побожністю стара болгарка
Вітала стомлених солдат
Ів-за дунайських виднокругів,
В тіснинах Альп лунало «брат!»
І потиск рук... І крик з-за ґрат
До визволителя і друга.
В концентраційних таборах
Світилось мертвим воскресіння,
І тьми розвіювала прах
Шоломів, ген, зоря промінна.
Ти врятував з розвалля скель
Від передсмертної наруги —
...Рембрандт, Джорджоне, Рафаель...
Кому життя дається вдруге!

За Ельби даль, в чужім краю,
Ти йшов в безсмертя над віками.
...І я згадав шинель твою,
Пробиту кулями й дощами.

1959

МОНОЛОГ

Ми одбивали всі навали
всіх орд і хижих і чужих;
ми на степах цих воювали
для долі всіх, для щастя всіх.
Нас чорні хмари укривали
у дні страшні кривавих лих;
бувало, й ночі заступали
дороги нам до зір ясних,
та ми єдинства світлом брали,
і дух єдинства переміг!
Плече ми друга відчували
на всіх перетинах доріг,
і хоч стіна холодних криг
всі небовиди заступала,
та ми не впали, йшли, вставали
й життя — як треба — віддавали
для долі всіх, для щастя всіх.

1958

ВОГНЕМ ПОПИСАНО ДУБИ...

Вогнем пописано дуби,
Берез смертельні злами.
Тут був двобій, на смерть двобій
Останній з ворогами.

Отут два табори зійшлись,
Отут вони змагались,
І впали тут — не розійшлись,
В знеможі не розстались.

Лежать під покривом трави,
Їх скільки,— і не знаю.

І голова до голови,

Як те у сні буває.

Йдуть місяць й сонце угорі,

Словито гай мовчанням.

Ждуть не діждуться матері,

Уже й не ждуть кохані.

Ні чуток, звісток, ні листів...

Ні слова, ні півслова.

О даль степів, полтавця спів,

О калужанця мова!..

Лежать під покривом трави,

І скільки їх... не знаю.

І голова до голови,

Як те у сні буває.

І тільки ворон про двобій

Десь криче над лісами.

...Вогнем пописано дуби,

Берез смертельні злами.

1959

НА РОЗМЕЖЖІ ДОРІГ...

На розмежжі доріг
Чорний дуб не шумить,
Вітер спить в ковилах,
І навколо все спить.
Там солдат, там лежить —
Мов легенда — солдат,
Над ним сонце горить,
Неба зорі горять.
Що не рік, навесні
Туди люди ідуть,
І дівчата квітки
На могилу кладуть.
І приходять одна
Серед подруг сумна —
Їй пісні не пісні
І весна не весна.
Там лежить той, що в май
Їй нав'яв — кохай!
І сказав, як опік:
Куля вб'є — ізгадай.
Там лежить той, що вів
За собою загін,
Що від нього тікав
Німчура не один.
Там навіки герой
Собі місце обрав
І навіки поліг
В долину серед трав.
...Що не рік, навесні
Туди люди ідуть,

І дівчата квітки
На могилу кладуть.
І приходять одна
Серед подруг сумна,
Їй пісні не пісні
І весна не весна.

1960

Тільки горбик над солдатом,
Та ще вітер...
І ні знака, ані дати,
Жодних літер.

Тільки горбик над солдатом
Та мовчання...
Вже не будуть виглядати
На світанні —

Ані сестри, ані мати,
Ані діти...

Тільки горбик над солдатом,
Та ще вітер.

1961

В СТЕПУ

Струни вітру невидимі —
Це ж в степу я на роздоллі!
Не спиняйте! Йтиму, йтиму,
Як колись, було, до школи.

Грудям вільно — не спиняйте! —
Скільки ж простору і світла!..
Струни настрою, співайте,
Струни, грайте в шумах вітру.

Даль далека оболоні
І квітками вбране поле...
Ген, там рвуться, наче коні,
Гривозбурені тополі.

Чи то вітер на отари
Кинув тінь легкої хмарки,
А з тієї хмарки хмари
Вже запалюють огарки.

Мабуть, буря буде, буря —
Небо сварить грозовито,
І землі орган — бандура
Заспівала серед літа.

Ластівки аж діл черкають,
З трав аж вогники зелені...
Не пускають, не пускають
І снують, снують круг мене.

Не спиняйте... я ітиму,
Як колись, було, до школи...
Грайте, струни невидимі —
Це ж в степу я на роздоллі!

1959

Той каже — згадай же ти юність.
Той просить — про сонце, любов...
І, певне, оця многострунність
І буде — основа основ.
Життя многолике, чарівне,
Воно невимовно трудне,
То звабне, то вічно нерівне,
То пристрасно-горде, поривне,
То навіть, скажу я, чудне.
А ти свого серця не жалуй,
А все до жаринок віддай,
І з того гарячого шалу —
Берися, іди, осявай!..
І з того гарячого шалу
Ти вип'єш найліпшого
жадібно,
спрагло,
І буде здаватися мало —
те знай!

1959

**В ОЦЕЙ ВИР КВІТОК
І ВИШИВАНОК...**

В оцей вир квіток і вишиванок,
В оцей дивний райдуг вир
Я прийшов в зелений ранок
І всьому сказав я — мир!

Мир дібровам шепітливим,
Світлим рікам і полям,
Нивам тихим і шумливим,
І дорогам, і галям.

І всьому, що є, живому,
Що квітує навкруги,
Що в цвітінні молодому
Красить гори і луки.

І заводам мир і злада,
Хорам здружених гудків,
І озореним бригадам
Світлочолих юнаків.

І горінню, і стремлінняю
На передньому краю,
Мир новому поколінню,
Мир в дібровах солов'ю.

Мир труду, ділам і думам,
Започатому всьому,
Що іде вогнистим струмом
Та у райдугу саму.

А ота — на добре щастя! —
Неописана краса —
І заглибиться, й роздасться,
І розвітиться уся.

В вир квіток і вишиванок,
На всі дива в райдуг вир
Я прийшов в зелений ранок
І всьому сказав я — мир!

1960

ФІОЛЕТОВА, СИЗА, ТУМАННА...

Фіолетова, сиза, туманна,
Голуба голубиць-далина...
Може, я надивляюсь востаннє,
А там раптом — ні ч о г о — війна!
Навіть вибуху вже не почувш,
Що жило і було — мить, нема...
Будував, мурував — не збудуєш...
Лиш космічна кругом курява,
Що для вічного, може, й потрібна,
А моєму серденьку — нащо?
Я ж ніколи не бивсь за подібне,
Як же прагнути міг я в ні щ о ?
Я реальним в віках відігрівшись,
Весь пройнявшись жагою життя,
Наддніпряньськими равками вмившись,
Пооріллям я визрів в буття.
Я в сімнадцятім році в п'ятнадцять,
Як засвічений сонцем горів
І розхристані груди юнацькі
Ніс крізь хмари і бурі, як спів.
І проніс до найкращого в зорях,
До найліпших долин і квіток,
Від досвітнього стрілу «Авроры»,
Від легенд, і від дум, й від казок.
Я проніс, як наповні з райдуг
Золотаві троянд пелюстки,
І не знаю, скажу я, чи знайдуть
Щось подібне наступні віки.
Як же міг я ту кинуть дорогу,
Як же прагнути міг я в ні щ о ,
Що для вічності, може, й нічого,

А моєму серденьку — на щоб?
Я не вірю, що дні ці останні,
Що остання над світом весна,
І що граються діти востаннє,
І востаннє лілея зрина,
І що сонце заходить востаннє,
Спів зозулі востаннє луна,
І востаннє в коханні розстання,
І востаннє берізка сумна...
І що я надивляюсь востаннє,
А там раптом — ні ч о го — війна!..

Фіолетова, сиза, туманна,
Голуба голубінь-далина.

1961

СУПУТНИК

(В дві першого польоту)

До місяця й зірок його рівняти можна,
Але щось єсть не те у сяєві отім,
Що з блиском мислі віщої тотожний
Заряд його на висході крутім.
І суть уже не в образах ліричних —
Романтика весни іще своє поже! —
І хоч беру слова я на полицях звичних,
Та все незвичним трепетом пройма мене.
Він входить владно в дім моєї мислі,
Як вже ввійшов у міжпланетну даль,
Й хоч знань моїх ще надто крихти стислі,
Але вже вся гримить в мені

його космічна магістраль.

Як квітки цвіт мені присниться може,
Як давній друг, як вишня в перших днях...
І не зірок вже тільки огорожі,
А небо—сад, а небо—степ, а небо—битий шлях.
І хоч безмірно я люблю свої долини й ріки,
Свою любов, досади, гнів, печаль...
Та вже я й там, у просторах великих,
Й скажу по правді — й жаль мені, й не жаль
Того, що є, було і буде
На всіх долинах, греблях і горбах земних,
Всього того, жили чим, мріли люди —
Прологом вікових надій своїх

і епілогом марень вікових.

...Нових просторів даль в стрімкім леті відчую,
І такти серця в мент нових годин,
В якімсь космічним курені переночую
(А чи й вернусь коли до рідних я долин?..)

Та вже мені не тим, що був, й вернутись,
Бо йти рокам в напрузі наших мет,
І я радий, що не стоїть воно, те —
бути чи не бути? —
А тільки — так! А тільки — так, вперед!
І хоч на те я не відважу вчасно
Вагомих слів — романів чи поем...
Та знаю я,
що геній людства в вічності не згасне,
Бо ми не просто, ні, живем —
ми в вічність йдем,
грядем!

ПОЕТ

П. Г. Тичині

(На день 70-річчя)

Від серць пісняреві
 складаючи шану,
До юного кола стаєм,
Сплітаєм вінків золотих побажанця,
Троянди любові кладем.

Не гнися, тополе,
 шумлять твої віти
У синюю неба глибінь,
І даль врожайми наповнює літо,
Співа небокраю розгін.

Ми словом поета
 світанки вітали —
Прийдешнього радісний день;
В трудах і походах
 нездолане брали,
 ми знали:
Нас Партія наша веде.

У хорі єдинім
 і села, і місто —
Хто ж в єдності сил не пізнав!
Сердечно і юно
 співець молодисто
Пісні комсомольцям співав.

І як не згадати
 нам перші походи —

Чи хмари зловісні, чи смерть!
І ворога кулі, і вітер напроти,
Та йшли ми за щастя вперед.

Шаблі не щербились —
Григорій Котовський
На пана крізь марева мчав,
І вітер степами шумів
задністровський,
І з піснею слави гуляв.

І сонце з-за хмари,
і дощика бризки,
І відгомін райдужних рік,—
Заспіває пісню в степах
трактористка
Знайома Олеся Кулик.

До зір Комунізму
прямує планета —
Народів щаслива весна;
І слово поета, і пісня поета
В застольному крузі луна.

Були ми на квіти,
на сонце багаті
В трудах і в походнім строю,
Та знали ми добре,
як знають солдати —
Із піснею легше в бою.

І ми полюбили
тичинівське слово
В суворі, захмарені дні,
Коли загриміли громи задніпрові
В священній, нещадній війні.

Наш любий поете,
хай щира присвята
У хорі народнім бринить, —
Хотів я від серця її проспівати,
Погиснути руку і літ побажати,
Дорідних, хороших,
тичинівських літ.

1961

СПІВАЧЦІ

На конкурсі
художньої самодіяльності

Замріть, замовкніть, солов'ї,—
Як все кругом, до речі,—
Ви соло слухайте — її,
Коли вона щебече.
Коли вона веде, веде
Ту ниточку тоненьку,
Що не послабиться ніде —
Лише серденько тенька...
І вже не в залі, у вогнях,—
Ви у гаю далеко...
Солодкі квіти і весна,
Й на серці легко, легко!
І десь ви марите в літах
У тих, у солов'їних,
Що все частіш встають в очах,
Мов вежі на руїнах,
Але які і знову й знов
Вас юністю щасливлять,
І ваше серце, вашу кров
Всім найдорожчим живлять...

Ви соло слухайте її —
Переливається, щебече...
...Замріть, замовкніть, солов'ї.
Який чудовий вечір.

1960

ВОЛОДИМИРУ СОСЮРИ

Я знаю, друже, не один
Тобі складу вінок пошани,
Ти наш пісняр, ти наш акин,
Вітчизни любий, лірний син,
Поет її коханий.
Співець держави ясних мет,
Походів воїн смілий,
Мої юності поет —
Ми так тебе любили!
Донбасу гомін і Дніпра,
Історії герої,
І літ озорена пора —
Оспівані тобою.
І нареченій в дар вінки,
І матері утіха —
Благословенні сторінки,
Поезій світла книга.
Твої сердечнії пісні,
Твою солодку мову
Любив я слухати у дні
Спокійно-барвінкові.
А в дні суворої війни —
Солдата грізне слово,
О, як любив твої пісні,
Твою солодку мову!
Я одного б тобі бажав
Над всі мої бажання —
Щоб ти ще довго нам співав,
Поете наш коханий.

Щоб довго слухала твої
Пісні моя Україна,
Як ранком слухають гаї
Ту мову солов'їну.

1961

...Напровесні гуде Полтава.
Рік двадцять перший. Монумент
Навічного — жвава прослава,
Живий серед живих поет.

Незгублені сердець завдання —
Все зібрано, зернину до зерна,
В задуму на чоло Титана —
І зміст, і смисл нового дня.

Виходить праця на арену,
Рокочуть струни кобзаря...
О земле в килимах зелених,
Зоря, досвітняя зоря...
І мир, і праця на арену.

Нового зваби невситимі
(Деся лячний з ночі крик крука),
Та вже громада вільна йтима
І несаможніка, й робітника.

Ідуть, ідуть... (о згинь, недоле)
З віків усіх, з минулих літ!
Ми стали скелею навколо,
Ми заспівали «Заповіт».

МІСТУ МОЄМУ

Були і ночі, і світанки,
І дні огрозені були,
Коли і месери, і танки
На тебе хвилями ішли.

А ти стояв в диму і в хмарах,
Змиваючи на кручах кров,
І віяв вітер перегаром,
Воєнний вітер над Дніпром.

У дні ворожої навали
Не похилився ти й на мить,
І зграй фашистських злі шакали
Тебе не вбили, не стоптали,
Не заступили волі світ.

А де вони, незвані гості,
Куди поділися їх кості?
Твоє казалося — «на добро!»,
Коли кривавих меченосців
Котилися голови в Дніпро.

Й знов осіяними горбами,
О Києве, постав ти знов —
Легенда, творена віками,
Народу пісня і любов.

І знов в труді, в яснім горінні,
Якого зроду й не гасив,
В своїм каштановім цвітінні,
В уборах дивної краси.

Назустріч ти ідеш новому,
До Комунізму світлих брам,
Співаєш славу молодому,
Всьому натхненному й живому,
Ясному сонцю і вітрам.

На щит, на Золоті Ворота! —
Плодів щоб грона осявають,—
За ратний труд в тяжкі негоди
Твоє вінчає нагорода
Чоло ясне, мій древній град!

1960

Помережане зірками
синє небо України,
Як за давніми роками
осіявнє, любє й нині.

1960

Промайнуло літ багато
Блискавицями у даль...
Літ багато, днів багато,
І когось немовби жаль.
А кого? — питає серце.
І воно ж мені — мовчи!
Вже ніхто не озоветься,
Чи гукай, у світ кричи,
Чи волай в далеке небо,
Чи сиди і виглядай,
Тільки зіронька до тебе
Блисне й, мабуть, нагада,
Як співав ти «Гаю-гаю...»
І виходила вона
Прямо з маю, із розмаю —
В квітах, видом чарівна,
І ви йшли немов до раю —
Мріла тихо далина...
Прямо з маю, із розмаю —
У віночку, чарівна.

1958

БЕРЕЗИ Й СОСНИ У СНІГУ...

Берези й сосни у снігу,
Між них дороги гололідні.
Мовчання й сон. Ані гугу...
Ані пугу...

Пташок не чути перелітних.

Та я люблю цю тишу снів,
І білих марев світлий спокій,
І тінь задуманих лісів,
І світло місяця високе.

В ці пори, мабуть, я родивсь,
І все оце — моя колиска,
І все оце, що з ним здруживсь,
Моїх захоплень казка-книжка.

Непереказане все — знаю!
Непереспіване ще — ні!
І мрію тим, що відпускаю
Я тут заховані пісні.

Мовчання й сон — ані гугу...
Ані пугу...

Пташок не чути перелітних.

Берези й сосни у снігу,
Між них — дороги гололідні.

1961

ДЕСЬ СПІВАЮТЬ СНІГУРІ...

Десь співають снігурі на зорі.
Десь сокочуть, весен хочуть шишкарі.

Прислухаюсь, прислухаюсь... Є?.. Нема?..
Не згорнула ще, не склала крил зима.

Ще весною за сосною й не веснить,
Загорнулось все в кожуха — спить.

Тільки падає сніжинка десь...
Тільки гілочка об гілку — кресь!

Та сокочуть, весен хочуть шишкарі.
Та співають снігурі на зорі.

1961

БЕРЕЗЕНЬ

І шпаки, і граки кричать:
весна, весна!..
Червоні сережки розвішала
осичина.
І верба теж своїм гіллям
красує вся.
Здаля пташка й мала
обізвалася.
А ще вище, аж ген-ген там,
вгорі, в імлі,
Тільки й видно, що десь
пливуть журавлі.
Та на веслах, на веслах
усі як є —
В рідний луг озиваються:
ми є, ми є...
А внизу, вся в сережках,
в рясних уся,
Ліщинонька-краса
запишалася.
І у полі перша лягла
борозна.
І шпаки, і граки кричать:
весна, весна!..

1960

ВСІ ПОЗАЛИВАНО ЛУЖКИ...

Всі позаливано лужки,
А бережків й не видно...
Кричать, клопочуться пташки,
В місця злетівшись рідні.

Тому б таке гніздо змостить,
Тому б гніздо інакше...
І кожну хвильку, кожну мить
Я чую крики пташі.

Я чую співи, голоси,
На всю як є округу...
Кого звуть поклики в ліси,
А хто спішить до лугу.

А хто на дальні моріжки
Зелені, заповітні.
...Всі позаливано лужки,
А бережків й не видно.

1961

АБРИКОСА ЦВІТЕ...

Абрикоса цвіте.
Синій, дальній димок...
Тільки степ, тільки степ
Та весінній садок —
Голубий холодок.

Ти у думці прийшла.
Ти як згадка, як тінь,
Із мого ти села,
Що за тисячу гін.

Що за тисячу гін,
Що за тисячу літ —
Несполоханий цвіт...
Ти у думці прийшла.

1960

ТА НЕМА ДЕ ЛУЧЧЕ, ЯК НА ПОЛОНИНІ...

Весняного ранку, золотого ранку
Сходила з погір'я дівчина-чабанка.
Брала овечата та й на рученята,
На горбах спиняла чорні оченята.
Йдіть, пасіться, вівці, по траві-долівці,
Кружать та ворожать в синім небі кібці.
Йдіть, пасіться, вівці, по траві-мураві,
Я вас не покину ні пізно, ні рано.
Будуть нам котиться овечки, ягниці,
На добро, на щастя отара плодиться.
Пожену отару до гаю в кошару,
Пожену на тирло в холодок під хмару.
Гей, на полонині ходять тіні сині,
Та нема де лучче, як на полонині.

1960

О квіти, квіти прилісні,
Червоні, сині, жовті квіти...
Дружив я з вами повесні —
Ви завели мене у літо.
В таку всевладну гущину,
Природи дивне лоно,
Що вже й не згадую весну,
Бо весь я ваш, до дна в полоні
Нових турбот і хвилювань
Нового непокою,
Дерзань, захоплень і шукань,
Наснаги молодої.
Ви завели мене в полон —
Не треба ж повороту!
Гори, дозрілості вогонь,
Бери всього в роботу.
Веди на звершення нові,
На спільні досягання,
Щоб ні осінній вітровій,
Ні смутки розставання
Не відчахнули гілки, ні!
Щоб літо в ній шуміло,
Щоб дні наснаги, творчі дні
По далині гриміли.

1960

ДОЩИКИ

Дощики в долину
раз по раз ішли,
Райдугами вгору
дні мої цвіли.

Це було весною
в молоді літа,
Як, було, з тобою
травень нас вітав.

Як, було, з тобою
ми стрічались там,
За лісовиною
серед трав-отав.

Де бузкове квіття
нахилялось, гай!..
Де всю весну й літо
чулося «кохай».

Де черемхи грона
через тин цвіли,
А серця в полоні
млосному були.

Тож розділим згадки
хоч напополам —
Діти-внуки «ладки»
вже співають нам.

Дошки ще будуть
Срібнії іти,
Райдуги ще будуть
сходить і цвісти.

Тільки ж та долина
нас вже не пізна —
Заорала цвіт наш
років борозна.

1962

ЦЕ БУВАЛО НА ПОДІЛЛІ...

Це бувало на Поділлі,
Як ходив я до тієї,
Що очиці в неї, в неї...
Ох, і згадують несила.

А проте їх не згадати,
Добрі люди, я не можу,
Бо ж хороша, ой, хороша ж!
Наче мальва серед саду.

Наче мальва, наче ружа —
Цвітом-літом осяває,
Білі руки простягає,
Оченята свої мружить.

Стиглі яблука зриває,
І що яблуко — то щастя!
Та у кого ж таке й вдасться,
Я й не знаю, я й не знаю.

Наче поля їй не стачить,
Наче луків їй замало,
Моє серце теж обрала —
Що за сила, що за вдача!

Що за пісня тополина
На краю струмка стрімкого
Й та під зорями хатина,
Куди стежку били ноги!

Вже і згадують несила,
А не те, що мати надію,
Крас серце зла подія...

А було ж це на Поділлі.

1959

Налетіли яструби,
Білокрилих горлиць збили.
Через кручі та горби
Тамті горлички летіли.
Погубились в вишниках,
В крайніх вербах погубились,
Сіли десь на рушниках,
Сіли-впали, потомились.
Сіли-впали на траву,
На полотна, на канву.
А як милому рушник
На прощання дарувала,
Проводжала за вишник,
Проводжаючи, казала:
Пожалій мою голубку,
Пожалієш і мене...
Утирайся після сну,
Чи й забаришся в дорозі,
Згадуй горлиць і весну
І мої за ними сльози.
Та ще кручі та горби,
Де ті горлички літали,
Де їх хижі яструби
В ясні далі не пускали.

1965

СМЕРЕЧИНА

Доручили смеречині
заспівати пісню.
Заспівала. Ходить пісня,
райдугою висне.

Доручили смеречині
казку розказати.
Розказала. Диво казка —
й не переказати.

Доручили смеречині
хлопця полюбити. —
Отакого, люди добрі,
не було ще в світі.

Але сталось. Легеника
любила, кохала.
Згорювала над личеньком
та й сохнути стала.

1962

Я лишивсь з своєю квіткою,
З візерунком, з пелюстком...
З тим, що мати колись виткала
Помальованою ниткою
Над моїм дитячим сном.

Я лишився з цвітом-вишнею,
Із узором-рушником...
З тим, що сестри, було, вишили
І красою очі тішили,
Коли був ще юнаком.

Серце долі не обмежило,
І сьогодні йду, люблю...
З тим, що мила помережила
Й що завжди мені належало,
Мов у казці королю.

І не знаю, чи злиняються
Барви див отих —
ой, ні!

Бо все дужче наливаються,
Люди дужче задивляються,
І цвітуть вони мені.

1957

НЕ ШКОДУЙ

Ні, не шкодуй теплого, доброго слова,
Будь щиросердним, юначе, на нього,
будь!

Хай, може, й лишок буде в тій ласці,
Та не погине той лишок — придасться,
хай.

Може, тим лишком якраз і внадіш —
Ти комусь смутків частину розвієш,
ти.

1961

І СОНЦЕ, І ХМАРИ...

І сонце, і хмари,
І бризки дощу,
І грому удари —
І чуть, і не чуть...

Це ж роки дитячі —
Серпневі поля,
Хтось здалеку начеб
Співа, промовля.
І бризки — дві краплі
З хмаринки немов,
Іздалеку чаплі
Летять з-за дібров.
Одна он зміючку
У дзьобі несе,
А друга, мов ключка,—
Малят стереже.
А тії малята
У батьковій хаті
І матері раді,
І сонечку раді,
І пробують крила —
Яка ж бо вже й сила!

Сопілка десь грає,
Співа за Оріллю.
Співай, сопілчино-
Осокорино,
Як в полі співала
Костівська Марина.
...Співає і досі —
Вона, не вона?

І видяться коси,
І снить далина.
Голубина...

І сонце, і хмари,
І бризки дощу,
І грому удари —
І чуть, і не чуть...

1960

З ПУЧКОМ КОНВАЛІЇ...

З пучком конвалії самітне
Стояло в білому дівча,
Як павутиннячко, тендітне,
Та ще й, бач, слізки у очах.

І думав я, з якого лиха
Красу столочують жалі...
Я все б віддав, щоб тільки втіха
Далася в ручки ці малі.

Я все б віддав, щоб сміх і радість
Були для юності завжди.
Щоб вічна юності принадність
Жалів не знала і біди.

1961

Я ближче до сонця,
Ти що не кажи —
І стан цей, вогонь цей
Мені до душі.
І буду отак я
В співпраці із ним —
На чорні атаки
Вогнем відповім.
На чорні, облудні,
А де б не взялись —
Й передні і кутні
Посиплються вниз!
А я отак вгору
Та вгору, увись —
Любив кругогори
В дитинстві колись.
Та й досі любові
Тії не позбувсь,
Щоразу до сонця
Берусь і берусь.
І видиться добре
Уся далина —
Моє Подніпров'я,
Моя дивина!
Моє Поорілля,
Заочіпське все,
І ниви, і ріллі
На струнах пісень.
Сумні, одсахніться,
Веселі, вперед!
В майбутнє дивіться,

Там зорі, не смерть.
Одличьте, приличні,
Розтаньте, як віск,—
Я в вічному липні,
І грози — мій риск.

1961

По-осінньому, певне, востаннє
Журавлиний десь губиться крик,
Замітає лушпиння каштанів
Золотою мітлою двірник.
І мете, і мете... Тротуари
Вже не тими здаються мені,
І проходять задумані пари —
Ні, не так, як ото повесні.
Щось якоюсь невидною ниттю
Повело холодочки і тінь,
Наші, мабуть, уже многоліття
Вичахають від знад, і болінь, і хотінь...
Може, все це для згадки й негоже
І за краще було б нам — мовчать,
Але ж душі щось наші тривожить
І печаллю щось стало в очах.
По-осінньому, певне, востаннє
Журавлиний десь губиться крик,
Замітає лушпиння каштанів
Золотою мітлою двірник.

1961

МАЛЬВА

Мальва перед хатою
чари налива,
Хто ж у хаті пташкою,
хто, скажіть, співа?

Кожна квітка зіркою
з гільця процвіта,
Та чи пташка вилетить,
гостя привіта?

Гість чека, хвилюється,
на воротах жде,
А співачка гається,
ну, піяк не йде...

Мальва наливається,
мальва аж горить.
Вийди, вийди, дівчино,
догорає цвіт.

1960

**Я МАЧОК ПОЛИШИЛА,
НЕ СПОЛОЛА...**

Я мачок полишила,
не сполола —
Цвіт горить його хай довкола.
Хай горить, цвіте, очі милує,
Може, десь привидиться
він і милому.

1961

— Може, втома?..

— Анітрохи!..

Парус.

Весла.

Радість.

Сміх.

...Колосонячні дороги

Наших райдуг весняних.

І моя ото дорога,

І мої ото путі,

І мені через облоги,

Не стомившись анітрохи,

Йти і йти...

Іти.

1961

РОЗМОВА З СЕРЦЕМ

Я не знаю, що там в тебе —
Компенсація, декомпенсація...
А мені робити треба,
Спочивать немає рації.

Тож давай, давай без лишнього,
І на тому вже домовимось:
Треба нам не спать під вишнею,
Не тягти за вус колишнього,
Не боятись, що потомимось.

Втома, серце, річ звичайная,
Ми без неї не обійдемо,
Ми без неї заскучаємо,
Личить чесно їй навідатся

До людини працьовитої,
Беручкої, на все гожої,
Змалку в труднощах словитої,
Що й під гору суне з ношею,

Що живе в труді захватному,
Добрим наміром настроєна, —
Не вгинаться ж в ділі ратному
І не скніти ж в заспокоєнні!

Хай там нудять собі фендрики,
Обумовлення вигадують,
А ми будьмо, серце, щедрими,
Лиш такими, що світ радують.

Будьмо, серце, щиросердними —
Справ хороших не обміряти!
І хай жменею, та зернами ж,
Тільки добре будем сіяти.

І тоді нам навантаження
Не здадуться тільки болями —
Нас огорнуть милі враження,
Й жодних докорів, ображення,
Ані rischi невдоволення!

І до біса, певне, вернеться
Вся ота декомпенсація.—
Ні, ще жить з тобою, серце, нам,
Спочивать немає рації.

1961

Одлистується листами...
Перемучиться ночами...
Та й затихне.

За далекими літами
Чи згадається хоч снами
Оте їхнє?

Як удвох, було, ходили,
Як любились, говорили
В тихі пори.

Зорі любі, очі милі,
І дніпрові гори-хвилі,
Сині гори.

Як шепталось — гаю-гаю...
І пливли, мов по Дунаю,
В невідоме.

Як питалося — кохаєш?
А вчувалося — не знаю...
Сон, потома.

Гай, перейдено десь кладку,
Й тільки згадка, тільки згадка
Душу точить,

Що не спряма нитки прядка,
І розбили грози гатку
Серед ночі.

За далекими літами
Чи згадається хоч снами
Оте їхне?

Одлистуються листами,
Перемучаться ночами...
Та й затихнуть?

1961

НОВОРІЧНІ ПОЗДОРОВЛЕННЯ

Дванадцять ударів. Дванадцять годин.
Луною пішло в запороші...
Я бачу крізь білі запони сніжин
Тебе, мою юність хорошу.
І згадую ночі, і згадую дні,
І очі замріяні, милі...
Ти йшла на коні, пливла на човні,
В атаки останні ходила.
В палатках холодних, в далеких краях,
В тайзі й на цілинному полі...
О юність, бентежна поривність твоя
Не гасла ніколи, ніколи.
Дванадцять ударів — дванадцять годин
В нічній далині одгрімилі.
Назустріч Новому здіймайся і лить,
Незборена юності сила!
Іди і змагайся, будуй і твори —
Для тебе дороги, і далі,
І моря буремність, і шуми вітрів,
Що юність і нашу співали.
Я тост підіймаю за друзів усіх,
За всю комсомолію юну,
За юнок хороших, за радісний сміх,
За Гвардію славу Комуні.
За вас, бригадири ударних бригад,
За тебе, Миколо Коцюба!
Лунай, новорічна! Застольних співають
Кому ж, як не вам, мої любі!?
Співай, Криворіжжя, Донбасе, співай,
А вже заспіва Подніпров'я!..

...Сніжку, доріжку ти сій, посівай,
сій, посівай,
та на щастя-здоров'я!..
Тост за бетонниць, за ковалів,
За зварників, мулярів наших,
За виконробів скажем таких,
Як юна Михайлова Саша.

У році Новому щастя вам, щастя!
Хай манить вас даль неозора!..
...І пада сніжок на поля, на мости —
І цвісти, і рости,
і дорогами йти
все вгору, та вгору,
та вгору!

1960

КОМСОМОЛІЯ ЮНА МОЯ...

Комсомолія юна моя,
Хоч було це й давно, та літами,
Як і ти, молодію і я,
Як і ти, я іду, а між нами,
Що та відстань сувора часу,—
А нічого не значить, скажу я,—
Хіба вахти і я не несу,
Хіба Партії кличів не чую?

В ногу йду. Барабань і мені,
Комсомольських бригад барабане!
Це було до війни, це було й на війні —
Я з тобою ішов не останнім.
Я віддавна люблю, я безмірно люблю
Заклопотану юність ділами,
Я ніколи своїх золотих не спалю
Мрій, сповитих твоїми літами,

Хай палають надії, як день,
Осіяний вогнем семиріччя,
Хай у колі і справ, і пісень
Найсердечніші будуть в нас стрічі.
І в степу, й на майданах будов,
І де вітер і хвилі дніпровські,
Де серця комсомольські
 й комсомольська любов,
Де діла золоті комсомольські.

1961

ДОНБАС ВОЛИНІ

Донбас завуглений Волині
Привіт шахтарський посила:
— Волинь, Волинь
 під небом синім,
Мов ружа-квітка, розцвіла,
Та всіма барвами ясними
Палаєш, світишся в розмай,
Та все такими молодими...
Індустріальних далей димом
Повито твій зеленокрай.
Вже «на-гора» і тут скрізь чути,
Де лиш лунало «цоб», «цабе»,
Тобі в вбранні новому бути,
І ми вітаємо тебе.

Волинь, Волинь, пісенний краю,
По-молодому, повесні
Вже почалися, вже лунають
Твої шахтарські пісні.
Не з обушка ти починала —
Уся в машинному строю...
І лікоть брата відчувала,
Велику, рідную сім'ю.
І ось змагатися вже кличеш
На рівну ногу: хто — кого!
О, цей вогонь завзятцю личить,
Бо це Донеччини вогонь.
Земле багата, в зелених шатах,
Чорно-золота глибино!
Нам щастя-долю на всіх кувати,
Кувати, дбати щастя одно.

Іще ніколи під небом синім
Так ружа-квітка не цвіла...

Донбас завуглений Волині
Привіт шахтарський посила.

1959

МИ ТІ...

Ми ті, що юність несемо
Священних днів Вітчизни,
Ми ті, що сіємо, жнемо,
Що куємо віки залізні,
Ми ті, що в космос летимо
І протинаємо наскрізно
Безвісну даль, що вся немов
Каскадно-пружна й сонцебризна.

Ми ті, що здружено йдемо
Крізь лиха всі, крізь ночі грізні
В осяйні далі Комунізму —
Ми ті, що в вічність ідемо.

Ми ті!
Ми ідемо!

1961

Молодість, ти хороша,
Юність — благословенна;
Посестри: серцем схожі —
В колосі начеб зерна.

Вас я знавав віддавна,
Бувши колись коммольцем,
Ваша дорога славна
Щирістю, вірністю, сонцем.

Ваші юнацькі груди
Вбрали стільки озону,
Що аж дивують люди, —
Щастя ж усіх полонить!

Кожному юність мила,
Росами ранків умита —
Як ми, о як ми любили
Перші шляхи громовиті.

Сині несхожені далі,
Ластівки скрики над нами...
Як ми, о як ми палали
В перших походах серцями.

Може, тільки здається —
Всім воно любе, минуле,
Тільки ж і досі серце
Тим відкликається гулам.

Може, не знаю, може,
Слались й колючі стерні...
Молодість, ти хороша,
Юність — благословенна.

1960

ТЕ, ЩО БУЛО НАМ СПІВУЧИМ, ЯСНИМ...

Те, що було нам співучим, ясным,
Те, що світилося нам, молодим,

Ген поза нами живе хай повік,
В сили вбивається з року у рік!

Те, що було нам співучим, ясным,
Хай іще дужче ясніє другим —

Ранком співається, днем наливається,
В добрім здоров'ї, в науках кохається.

Те, що було нам співучим, ясным,
Юним хай віє отим весняним

Вітром-розвітром в краю будівництв,
Смілим цілунком торкається лиць

Юних дівочих, юнацьких отих...
Їм, як дарунок з сердець вогневих,

Те, що було нам співучим, ясным,
Те, що світилося нам, молодим.

1962

НАД ЛІТАМИ

Над літами, над літами
Прапор юності шумить,
І здається, вічно з нами
Вгору рветься він, стремить.

І ніхто, ніхто не спинить
Його пружного крила —
Його пера соколині,
Сила в нього не мала.

Рветься, має, не стихає,
Кличе юних, кличе всіх,
В кого б'ється, в кого грає
Кров відважно молодих.

Йому духом вічно з нами
В далину віків стремить —
Над літами, над літами
Прапор юності шумить.

1961

ПАРТІЄ, ТИ!

Сонце крізь бурі і хмари йде веслами...
Вічно віки піднімаються веснами.

Партіє наша, весен дорогами
Ти нас вела до життя перемогами.

Ми під твоїми рушала знаменами,
Йшли на Махна, на петлюр, на зелених ми —

Шаблею, словом Миколи Островського
Піснею-вишнею понаддніпровською,

Піснею, начебто зорі, вогнистою,
Силою доброю, світлою, чистою...

Молодість віку часом озорена,
Війнами лютими, лихом не скорена.

Брали рюкзак — вирушали із дому ми,
Буряно йшли за поріг невідомого.

Так розкривалася нашим романтикам
Кригою книга білої Арктики.

Деся започата з-за обрію линула
Юності пісня краю цілинного...

Юності пісня, праці ударної,
Пісня Комуни — часу легендарного!

Партіє наша — родини великої,
Ждана і звана, народами кликана,—

Ми під твоїми стояли знаменами —
Думами з Леніним, серцем із Леніним!

Хай же як сіється, хай же як водиться,
Юності слово хай піснею мовиться —

Хто нас виводив на щастя мости?

Партіє, ти!

Прагнути діл, досягати мети?

Партіє, ти!

Вчитись, учитись, учитись, рости?

Партіє, ти!

Вистоять грози, кулі змогти?

Партіє, ти!

Серцем розкритися, Правду знайти?

Партіє, ти!

З піснею вийти і з піснею йти,

Власні орбіти проклавши в світі?

Партіє, ти!

Партіє, ти!

ДАВНЬОМУ ДРУГОВІ

Друже мій, весни тієї,
Що несли нам солов'ї
Над садами, над землею
В тінь замріяних гаїв.
Я тебе ніколи в світі
Не забуду, друже, ні,
Ні цього ясного літа,
Ні наступної весни.
Хай, чи осінь листопадом,
Чи зима снігами йде,
Ти мені не тільки в згадку —
Світлим привидом ідеш.
Ти мені несеш надії,
Добрі мрії, світлі дні,
І мене ти розумієш,
Й зрозумілий ти мені.
Бо ішли ми спільно, радо
На ворожу чорноту,
Наші здружені бригади
Брали в лоба силу ту...
Брали в лоба, били в лоба —
Честь і слава тій війні,
Що крізь смертну тінь окопа
Бралась в радіщі земні
І їх в цвіт перетворяла
Нив шумливих і садів
І до сонця повертала
Вид печальних матерів.

Ти мені найліпший спомин,
Давній друже, старина,
Наче сонця того промінь,
Що несе його весна.

1964

НЕ ГОДИ МЕНІ, ПОГОДО...

Не годи мені, погодо,
Я з негодами дружу,—
Завдають вони роботи,
А я тим і дорожу.

Все, що зробиш на морозі
Чи у пору грозову,
Те, як кажуть, справжня проза,
Спіла — кажуть, мила — звучь.

Не знекровлена — на пробу,
Не почервлена вона,
Уже кращої й не зробиш —
Як прокатана в огнях.

Як проміряна на бурях
У великому шату,
Як провірена на кулях
Крізь дими і чорноту.

Що ж, що трудно і сутужно
Та буває нам іти —
Тільки б разом, тільки б дружно —
Й гори можна перейти!

Вся хода мого народу
По великому кряжу.
Не годи мені, погодо,
Я з негодами дружу.

ТИ ЮНИЙ...

Ти юний щороку,
Ти юний завжди,
Союз наш великий,
Союз молодих.

Вогні Комунізму
Освітлюють юнь,
Несеш ти Вітчизні
Всю силу свою.

А сила ж, гей, сила,
Така, що й казати!
Могутні крила
І вміння дерзати.

Іти на звитяги
І серце нести,
І брати рейхстаги
Й кохати сади.

Й вирощувать сходи
Незмірених нив
Для щастя народів,
Для долі живих.

Люблю я когорту
Звитяжну твою,
І смілих, і гордих
В строю, у бою,

Люблю я заспіви
До сонця твої,
На зрошених нивах
В розквітті гаїв.

В замріянні стежив —
О звітрений шлях! —
В закоханні першим,
В любові вогнях.

Твій зоряний заспів
Хай кожного зве,
Нехай моя радість
З тобою живе.

Ти юний щороку,
Ти ясен завжди,
Союз наш могутній,
Союз молодих.

1966

ЧАСТО ОЧІП МЕНІ СНИТЬСЯ...

Часто Очіп мені сниться,
Дві орільські перлівниці
І та гребля з Полковища,
Що гримить, бувало, днищем
Під великою вагою,
Що насунулась гарбою
З повнозерними снопами,
Наче хура з кавунами.

Часто Очіп мені сниться
Й дві орільські перлівниці,
Та ще човник той доцатий,
Що в піснях отам дівчата
Уже так його вкохали,
Що всі люди добре знали
І про човник, й про весельця,
Й хто кому якраз до серця.

Часто Очіп мені сниться
Й дві орільських перлівниці,
Ніжні шуми очерету —
Наче шепчуть — де ти, де ти?
Чом не вернешся до нас ти?
Хоч писав про це не раз ти,
Та й не чути, та й не видно,
Мабуть, ми уже й не рідні.

Ой хороші мої, милі,
Тихі думи, сині хвилі,
Я ж не знаю інших в світі,
Щоб отак могли бриніти,

Все, що в серці, заціпати
І вертати, і вертати...
...Часто Очіп мені сниться,
Дві орільських перлівниці.

1963

О РАНКИ ВЕРЕСНЯ ЧУДЕСНІ...

О ранки вересня чудесні,
Прозоро-світла голубінь...
Коли б не ті далекі весни
І не полон жадань, хотінь,

Я не бажав би більш нічого,
Я в тиші б вашій зупинивсь
І тільки б з вашого порога
На все, що в світі є, дививсь.

Але ж не можу іншим бути!
І серед ваших гожих чар
Все порива мене на люди —
Я хочу бути, всюди бути,
Кудись іти, чогось набути,
І пити мед і сльози хмар.

І все оте, що давні весни
В дорогу винесли мені,
І все оте, що милі весни
Вплели замріяно в пісні,
І все оте...

О ранки вересня чудесні.

1962

Оті самі, оті самі
В небі синьому хмарки,
Що, було, колись над нами
нагідками, маківками
В золоті плелись вінки.

Що до серця пісеньками
Так і рвались залюбки,
І не знати, може, снами,
вітром тихим, колосками
Шепотіли з-за ріки.

.

Де злітали за літами,
Де бували, хмароньки?
Ви ж колись, було, над нами
чорнобривцями, зірками
В золоті плелись вінки.

...Тануть тіні над степами —
Даленіють сон-квітки...
Що, було, колись над нами
дивом, маревами, снами —
Оті самі, оті самі
В небі синьому хмарки.

1962

ПОЛЕГЛА НИВА ПОВНОЗЕРНА...

Полегла нива повнозерна,
Підтята косами як є...
Але й оці колючі стерні
Мені говорять щось своє.
Як подивлюся — чую з далей:
...Ми віддали, ми віддали
Усе найліпше, що кохали,
Що в зернах винесли з ріллі.
Ми віддали весь шепіт щастя
Від колоска до колоска —
Всі наші заміри найкращі —
У перевеслах, у вінках.
І на вогні пломисті серпня,
На маяки у даль імлі,
Крізь грози літа, злі й нестерпні,
Ми бурунами йшли і йшли...
О, ми жили, й краса із нами
Тих днів наливно-золотих,
І тільки чистими устами
Ти доторкайся в піснях до них...
І хай одні колючі стерні,
І не врочистий поля вид —
Полегла нива повнозерна
Мені невтишено шумить.

1962

КНИГОНОША

З добрим серцем іде книгоноша,
Чи стріча його сонце весни,
Чи лютують зими заporoші,
Чи дорога в дощах у рясних —
З добрим серцем іде книгоноша.

А йому, всюдисущому, й раді —
У ливарнім цеху на вітрах,
В будівельників дружній бригаді
Й там, на фермі далекій, в полях —
Скрізь йому, всюдисущому, раді.

Бо несе він, мов серця жарини,
Щиродайно і повно для всіх
Знань здобутих коштовні перлини,
Світло мудрих і радісних книг —
Всім несе те, як серця жарини.

— Гей, беріть! Гей, беріть з казки-скрині!
Дива дивні розкрито для всіх,
Знань здобутих коштовні перлини,
Світло мудрих і радісних книг —
Гей, беріть, всі беріть з казки-скрині!..

Чую, бачу... іде книгоноша —
Чи стріча його сонце весни,
Чи лютують зими заporoші,
Чи дорога в дощах у рясних...

— Хто там серцем й душею хороший?..

То наш друг там іде —
Книгоноша.

1963

ЯК ЗБИРАЛИСЬ ХЛОПЦІ...

Як збирались хлопці на Поділлі,
Як Волинь хороших проводжала,
Що то юність — наче на весіллі,—
І музика грала, грала...
і дівчата й хлопці танцювали.

А коли состав увесь здригнувся —
Гей прощання, вигуки та сльози...
І стояла дівчина Маруся,—
Наче бачу там її і досі.

Попливли дороги, як в тумані...
Далина степів немовби море.
І розлуки туга, і палке кохання...
Та нехай не буде нам від того горя.

В руки серце, чемоданчик в руки,
Стукотить собі своє, колеса...
Заспіваймо, хлопці, про розлуку,
Хай вертає пісня нам подільські весни.

Ой ті весни, весни та калина —
Попрощались наче тільки вчора.
...Перший шум нових зупинок,
Назви станцій, рельси, семафори...

Як крізь сон нове щось уставало,
Як міраж крізь сині далі й спеки...
Молода Волиньщина співала,
Наші хлопці їхали в далеке.

«ІВАНІВ ГАЙ»

(Ротонда)

«Іванів гай» —
на кручі гай,
З-за Ворскли сонця вістря;
Полтавщини зелений край,
Співучі струни бандуриста.

Присядь отут
і слухай все,
Що звідусіль долине,
І ти начуєшся пісень
Мові України.

Від Котляревського-співця
До піснярів Комуни,
Що їх пісні, як цвіт в серцях
У найюніших, юних.

З глибин в переліку імен
Встають літа вогнисті.
Та даль тебе всього пройме
Своїм глибоким змістом.

Найліпша пісне, визривай,—
Чи струни, чи дороги?!
Далекий обрій, світлий край —
О, скільки вогневого!

* «Іванів гай» — місце на крутому узвишші над Ворсклою, де любив сидіти і мріяти Іван Котляревський.

«Іванів гай» —
 на кручі гай,
З-за Ворскли сонця вістря —
Полтавщини зелений край,
Співучі струни бандуриста.

Присядь отут
 і слухай все,
Що звідусіль долине,
І ти начуєшся пісень
Моєї України.

1961

Од ставці до станції
На бій, на бій, на бій...

В. Сосюра

Звичні теплушки
на полустанках,
В далях по травах
білі світанки.
Білі, ой білі,
раптом червоні.
Блескіт, як плескіт,—
шаблі та коні.
З димного літа
кетяг калини —
Юність на герці,
спів по долині.
Чом ти зринаєш
другом завзятим,
Чом ти приходиш
роком двадцятим?..
Пил не припав ще
збурених битов,
Пісня ще тужить
з хмарного літа.
...Ночі недоспані,
очі невиспані.
Що, хіба те
на роду нам написане?
Любих незлюблено,
губ незціловано.
Може, замовлено,
може, роковано?..

Все до суворого кореня
прип'ято —
Рубано, стріляно
з Дону до Прип'яті.
Чом же, епохо,
ти серцю солодка?
...Дівчата у френчах,
хлопці в обмотках.
Чом же, епохо?..
Вічною піснею
Буде проспівано,
буде записано —
«Наш паровоз...»
по видolinaх луни..
Наша бентежність,
о юність Комуни!

1968

Йде, гримить над нами,
Сіє блискавками
Дощик з Наддніпров'я:
— Доброго здоров'я!

Світлий дощ на ниви —
Пісня в колективі,
Чути, мовлять люди:
— З врожайми будем.

Гей, горою колос
Та грози десь голос.
Блискавок піхота...
— Буде ще робота!

А ті блискавиці
В сосни та в ялиці,
В зелені діброви...
— Бувайте здорові!

1956

Я БУВ ІЗ ЛОХВИЦІ ТОДІ...

Я був із Лохвиці тоді.
Базар — горшки, калина...
А ми, все хлопці молоді,
Ми комсомол — одна родина!
І нам вже залюбки усе,
І труд й наука — свято!
Ми об'єднались в КаеСеМ,
А це ж — о, як багато!
Не за горами — проти нас,
Ну прямо, проти в очі —
Той самий звір, той самий клас,
Що знищить нас охочий.
...І кров, і сало, і вино...
Гримлять громи над світом —
То він обернеться Махном,
То ще якимсь бандитом.

.

Я знав, згадається мені
Усе, усе прожите, —
І в леті вершник на коні,
І вигоріле жито,
І наші темні каганці
Із букварем і зшитком,
І той дзигарик на руді,
Що звався пережитком.
...Я був із Лохвиці тоді —
О щастя, знати силу! —
Вже нам дороги, нам світи
Комуністичної ходи
Світили і світились.

З М І С Т

В і р ш і 1956 — 1971

На тривожних дорогах...	7
І ти згадав...	8
Перемови громів...	9
В краю золотому...	11
«Доба нам, друже, не дала...»	13
В південних полинних...	15
Юність	16
«Весно і юно...»	18
Наслухатись, набачитись...	19
«На зламі літа і зими...»	20
Рано-порану зозуля	21
«Під вогнем метелиць...»	22
«Як завітнуть у квітні садочки...»	23
На площі після карнавалу	24
Горлиця туркоче...	25
«Кладка, гребелька, місток»	26
«Здрастуй, пташечко маленька...»	27
Жовтоцвіт одцвів...	28
«Жайворон, жайворон...»	30
«Гілочка черешні...»	31
«Солов'ї всю ніч співали...»	32
Напровесні	33
«Недовипити росного...»	34
Червневі замріяні далі...	35
Вся долина зеленава...	36
«Досвітне, наспіває, ніжне...»	37
«В парках майські вогні...»	38
Передвечір'я	39
Ой русая косо...	40
«Деє далеко з-за діброви...»	41
«Ти скоріш поспіши, приїзди...»	43
«Так воно мається...»	44
«Віє вітер, віє...»	45
«Ожини, ліщини...»	46
«Коло берізки я і ти»	48
«Не співай печальної...»	49

«Мов спинала подих»	50
«Снились мені...»	51
«Під горою крем'яною...»	52
«Скільки оком, брате, глянеш...»	53
«Відпочили мої очі...»	54
Діброва	55
«Конвалії орільські...»	57
«Пада цвіт, пада цвіт»	58
«Пелюсточки-вії...»	59
«Жолобок листка зелений...»	60
«Що ж ти наробила...»	61
«Останні ласкаві проталини снігу...»	62
Клени осінь уквітчали...	63
Над Очіпом	64
Хмарку сонце золотило...	68
Дитинства даль...	69
«Ні кобилки-сивки...»	71
Відповідь на листа	73
Просолена спека Сивашу...	75
Дорогою в степу	78
«Це буде високо й далеко...»	80
Я з землею не розстанусь...	81
Т. Г. Шевченкові	83
Земле моя...	85
Мотиви дружби і труда...	87
Що ж, мій друже...	89
«Спрага — негасимого попиту...»	90
Сестрі	92
Він з нами йшов...	93
Веснотравневе	95
Синові	96
На добро!	97
Фестивальна	98
Спогади про перші збори комсомольські	100
В губпартшколі. 1920 рік	102
Червона хустина	104
Мові юні дальня даль...	105
Сорок	107
Моя Україна	109
Тих днів...	111
Балада про двох юних	112
На кручах трипільських	115
Комсомольський ліс	118
В легі вічності	121
Вишиванка	122

Комсомолії	123
Бентежна молодість батьків...	124
КСМ — ЛКСМ	126
Молот і квіти	128
Комуністові України	129
З його ім'ям	132
Степова пісня	134
«Дорого, дорого...»	135
Люблю потоків шум юпацький	137
Бойовий загін	139
Покликана Жовтнем до бою...	141
Дружне	143
По білому синє	144
Вірність	146
«Я хотів би в кожную хату...»	148
Солов'ю моїх дібров	150
Зерно ячмінне	151
Осінь нас тішить...	152
Не бережи, не стережи...	154
Ще світ не знав бездумного поета...	156
Роздуми	157
На живу тему	160
На риболовлі	161
Одинакові	163
Все кругом, усе навколо...	164
Здешевлені найманці	165
Рідний край	167
Чому ти не завжди...	168
Не сій слова...	170
«Падіння жолудя лунке...»	171
Кредо	172
«Мова — струн золотих перемога...»	173
«Це той шум, що я люблю...»	174
«Бач який ти, світе-ранку...»	175
Комсомольські шахти	176
Року Новому	178
Куба — так! Янки — ні!	180
«Із-за нільської, аравійської...»	182
«Вологодських мережив досвітня роса»	184
«На бірюзовім неба тлі...»	185
«До вінка чудового...»	186
Закукуй мені...	187
«Позлочєними хмарками...»	188
«Як люблю я гай осичий...»	190
Ідуть шляхи	192

Всі поля покошено...	194
Квіти ленінські	195
Піонере, вчись і ти...	197
Солодка водиця	199
Мурашина хижка	200
Злагода	203
З літнього	204
Пригадала ...	205
Одруження	206
Горлиця	207
Про пташине товариство та Іванкову дуду	208
Райдуга	212
Чебреці на луках...	213
В небі голубому	214
Край гори	215
«А нащо воно мені...»	216
«Любе Поділля, миле Поділля...»	217
Сокілка. Сокільські дівчата...	218
«Синій, сизий дим-туманець...»	220
Солов'ями з Забуяння...	221
«Як було шістнадцять їй...»	222
Чотири	223
«Нелюбов моя...»	225
«Трішки задумана, трішки замріяна...»	226
Вбрались в осінь гаї...	227
«Тихий морозець. Світла зима»	228
Ескіз	229
Наспіване серцем...	230
Кому по моді що...	232
«Буває, себе запроториш в нікчемі...»	235
«Я радий, дуже радий...»	236
Я не хилюсь...	238
«Співав я пісню солов'ю...»	239
Нам нічого гаяться...	240
Співцю й солдату	241
«Віком Жовтневі ровесна...»	243
«Земля моя, чорноземля...»	244
Під жовтневими знаменами	245
«Раз приснився сон мені...»	247
«Коли куля вилетіла з гільзи...»	249
Про зустріч із смертю	250
Про Меходія-солдата	252
В Дрезденській галереї	254
Монолог	256
Вогнем пописано дуби...	257

На розмежжі доріг...	258
«Тільки горбик над солдатом...»	260
В степу	261
«Той каже — згадай же ти юність»	263
В оцей вир квіток і вишиванок...	264
Фіолетова, сиза, туманна...	266
Супутник	268
Поет	270
Співачці.	273
Володимирі Сосюрі	274
Пам'ятник Т. Г. Шевченку в Полтаві	276
Місту мосму	278
Помержане зірками...	280
«Промайнуло літ багато...»	282
Берези й сосни у снігу...	283
Деся співають снігурі...	284
Березень	285
Всі позаливано лужки...	286
Абрикоса цвіте...	287
Та нема де лучче, як на полонині...	288
«О квіти, квіти прилісні...»	289
Дошки	290
Це бувало на Поділлі...	292
«Налетіли яструби...»	294
Смеречина	295
«Я лишивсь з своєю квіткою...»	296
Не шкодуй	297
І сонце, і хмари...	298
З пучком конвалії...	300
«Я ближче до сонця...»	301
«По-осінньому, певне, востаннє...»	303
Мальва	304
Я мачок полишила, не сполола...	305
«Може, втома?..»	306
Розмова з серцем	307
«Одлистується листами...»	309
Новорічні поздоровлення	311
Комсомолія юна моя...	313
Донбас Волині	314
Ми ті...	316
«Молодість, ти хороша...»	317
Те, що було нам співучим, ясним...	319
Над літами	320
Партіє, ти!	321
Давньому другові	323

Не годи мені, погодо...	325
Ти юний...	326
Часто Очіп мені сниться...	328
О ранки вересня чудесні...	330
«Оті самі, оті самі...»	331
Полегла нива повнозерна...	332
Книгоноша	333
Як збирались хлопці...	335
«Іванів гай»...	336
1920	339
«Йде, гримить над нами...»	341
Я був із Лохвиці тоді...	342

П о е м и

Перекидка	347
Відступ	354
Шість	364
Подорож Марисі по Дніпру	371
Комсомольці того часу...	426

Павел Матвеевич УСЕНКО
Сочинения в двух томах, т. II
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор *Н. М. Тихий*
Художник *Б. Й. Бродський*
Художній редактор *І. М. Гаврилюк*
Технічний редактор *О. І. Дольницька*
Коректори *В. Я. Митрофанова,*
О. Т. Сітуренко

Виготовлено на Київській книжковій фабриці Державного комітету Ради Міністрів Української РСР у справах видавництв, поліграфії і книжкової торгівлі, вул. Воровського, 24.

БФ 28 704. Здано на виробництво 24/III 1972.
Підписано до друку 1/IX 1972 р. Папір № 1.
Формат 70×108 1/32. Фізичн. друк. арк. 14.
Умовн. друк. арк. 19,6. Обліково-видавн. арк.
13, 708. Ціна 1 крб. 79 коп. Замовл. 977.
Тираж 6000.

Видавництво
художньої
літератури
«Дніпро»
Київ — 1972

1865. 7th cont.

BRITISH

LIBRARY

OF THE

BRITISH

MUSEUM

22